

ƏNVƏR ƏLİBƏYLİ

SEÇİLMİŞ ƏSƏRLƏRİ

M.F.Axundlov adına
Azərbaycan Milli
Kitabxanası

“ŞƏRQ-QƏRB”
BAKİ-2005

Bu kitab "Ənvər Əlibəyli. Seçilmiş əsərləri"
(Bakı, Azərnəşr, 1975) nəşri əsasında təkrar nəşrə hazırlanmışdır

Tərtib edən:

Şəfəq Əlibəyli

Ön sözün müəllifi:

Bəkir Nəbiyev

894.3611 - dc 21

AZE

Ənvər Əlibəyli. Seçilmiş əsərləri. Bakı, "Şərq-Qərb", 2005, 224 səh.

Azərbaycan torpağını hər zaman səmimi tərənnüm edən Ənvər Əlibəyli insan qəlbini zənginliklərlə və bəzən incə duyğular, zərif hisslər dənindən mənalandıran, onları gözəl poetik parçalara çevirməyi bacaran əsil ürək şairi idi. Seven könuəllərin qayğısına qalmaq, onların sevinc və səadətini öz səadətə, öz xoşbəxtliyi kimi yaşamaq onun lirik qəhrəmanını səciyyələndirən əlamətlərdəndir.

Təbiət etibarilə lirik şair olan və ömrünün axırınadək bu baxımdan da yaradıcılıq amalına sadıq qalan Ə.Əlibəylinin bir sıra əsərlərində milli folklorun, zəngin xalq yaradıcılığının xoş rəyihəsi duyulur.

Bu kitab şairin, hər biri özünəməxsus ətri və rəngləri olan şeir gülzarından seçilib tərtib olunmuş əlvan çələngdir.

ISBN 9952-418-37-7

© "ŞƏRQ-QƏRB", 2005

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

İLHAM ƏLİYEVİN

**"Azərbaycan dilində latın qrafikası
ilə kütləvi nəşrlərin həyata
keçirilməsi haqqında"**

12 yanvar 2004-cü il tarixli sərəncamı
ilə nəşr olunur və ölkə kitabxanalarına
hədiyyə edilir

SƏTİRLƏRDƏ DÖYÜNƏN ÜRƏK

Xalq artisti Rəşid Behbudovun ifasında bəstəkar Rauf Hacıyevin "Azərbaycanım" mahnısını dinlərkən xəyalımızda respublikamızın gözəl təbii mənzərələri, uca dağları, gur şalalələri, göz işlədikcə uzanan qoruqları, bəhrəli çölləri, möhtəşəm sənaye ocaqları, Xəzərdəki buruqlar və s. canlanır. Ürəkdən gələn və ona görə də ürəkləri oxşayan bu mahnının sözləri Ənvər Əlibəylinindir. O, Azərbaycan torpağını həmişə belə səmimi tərənnüm edirdi. Əlibəyli insan qəlbinin zənginliklərinə varıb incə duyğuları, zərif hissləri aşkar edən, onları dərinləndirib gözəl poetik parçalara çevirməyi bacaran əsl ürək şairi idi. Bu hiss və duyğular onun əsərlərində zamanın vacib məsələləri ilə, müasirlərimizin yüksək məqsəd və vəzifələri, işi və əməli ilə vəhdətdə canlandırılırdı.

"Qaranquş", "Sənin adınla", "Mingəçevir şeirləri", "Dalğalar arasında", "İlk məhəbbət", "Elə xoşbəxtəm ki!", "Dostluq körpüsü", "Nəğmələr", "Bir kitab şeir", "Ürəyimdəsən"... Natamam siyahısını verdiyimiz bu kitabların hər biri özünəməxsus ətri və rəngləri olan bir güldür.

Bəzi qələm dostları kimi Ə.Əlibəylinin də bir şair olaraq yaradıcılıq sınaqlarından keçib yetkinləşməsi 1941-45-ci illər müharibəsi dövrünə təsadüf edir. Müharibədə iştirak edən yazıçılarımızdan dənşarkən belə bir ifadəni təz-təz işlədirilər ki, "sənətkar öz qələmini süngü ilə əvəz edərək düşmənlə mübarizəyə başladı". Ə.Əlibəylinin müharibə illərində keçdiyi şərəfli həyat yolunu göstərmək üçün bu ifadə kifayət qədər tutumlu olmazdı. Axı o, qələmini silahla əvəz etməmiş, bir əlində qələm, bir əlində silah düşmənlə vuruşa atılmış, qələbə gününə qədər bu iki silahın heç birini yerə qoymamışdı.

Tbilisidə topçular məktəbini bitirib ilk hərbi rütbəsini alan Əlibəyli Şimali Qafqazda, Terek çayı və Azov dənizi sahillərində, Ukrayna torpağında, Tissa ətrafında düşməne qarşı ağır döyüşlərin iştirakçısı olmuş, Taqanroqun, Kiyevin faşistlərdən azad edilməsində fədakarlıq göstərmişdir. Şanlı 416-cı diviziyanın tərkibində öz topları və topçuları ilə birlikdə əzm və qətiyyətlə vuruşan baş leytenant Ə.Əlibəyli dəfələrlə yaralanmış, Vətən müdafiəçilərinə baş ucalığı gətirən orden və medallarla təltif edilmişdir.

Əvvəlcə Cənub cəbhəsində, sonra isə Ukrayna cəbhəsində topçu batareyasının rəisi olmuş Ə.Əlibəylinin yaxşı bir komandır kimi vuruşduğuna dair, onun döyüş və təşkilatçılıq bacarığı, aldığı təltiflər haqqında cəbhə qəzetlərində, habelə dövrü mətbuatda bir sıra maraqlı xəbərlərə, bədii yazılara rast

gəlmişik. Bəzən elə olub ki, bugünkü nömrəsində Ə.Əlibəylinin igidliyindən xəbər verən bir qəzet növbəti nömrəsində şairin şeirlərindən nümunə dərc etmişdir. Cəbhə dostlarının xatirələrində də Ə.Əlibəylidən, onun söz və silahla düşməne qarşı mübarizəsindən, cəbhədə şəxssən göstərdiyi şücaətlərdən maraqlı epizodlar vardır. Şair cəbhəni, səngər həyatını, vuruşan əsgərin könül aləmini, duyğu və düşüncələrini yaxşı bilir, öz əsərlərində yaxşı da ifadə edirdi.

Ə.Əlibəylinin poetik istedadı onun tobiotino, şəxsi keyfiyyətlərinə müvafiq surətdə inkişaf etmişdi. Şairi yaxından tanıyanlar yaxşı xatırlayırlar ki, Əlibəyli xasiyyətco mülayim, təbiətco təvazökar, lakin prinsipial bir yoldaş idi. Onun şeirləri də beləcə zərif, hay-küydən, gurultudan uzaqdı. Hətta cəbhə şeirlərində də bu xüsusiyyət müəyyən dərəcədə özünü büruzə verir. Uzaq yollardan keçib vuruş meydanına çatmış üçkünc bir məktub, təsadüfən sədası qulağa dəyən bir qaranquşun uçuşu, torpaq qazmada titrək alovla yanan hisli çıraq, əziz bir adamının, qoynunda yadigar kimi gözdirdiyi şəkli Ə.Əlibəylinin şair tənəyyülünü qanadlandırmış, o, az sözle çox mətləb ifadə etməyə, xırdaca bir detalı ümumiləşdirməklə böyük məna verməyə, qələbə əzmini, qəhrəmanlıq və vətənpərvərlik duyğularını əks etdirməyə müvəffəq olmuşdur.

...Üzündə səhərlərin bakir isməti vardır;
Səndə də mənim kimi aşiq xisləti vardır.
Bizik sirdaşı eşqde qovrulub yananların.
Sən bahar xəbərcisi, mən azadlıq carçısı,
Hər ikimiz kilidli qapılar açarçısı.
Sən də, mən də ən əziz dostuyuq insanların.

Gəl, qaranquş, gəl uçaq, mənim də qanadım var;
Mən azadlıq aparım, sənso – gülüzlü bahar
Növraqları pozulmuş bağçalara, bağlara!
İntizarda qalmasın eller həsrətimizdə.
Vəfasızlıq olmasın bizim xislətimizdə;
Şövkətimiz, şanıımız düşməsin ayaqlara.

Alovların, odların üstündən keçib gedək,
Qarşımızda düşməni ot kimi biçib gedək.
Qan ləkəsi olmasın ana torpağımızda,
Nisgilli ürəkləri qurtaraq tənələrdən;
Yeni saraylar quraq viranə xanələrdən,
Sən şad ol, mən sevincək, gülsün torpağımız da.

Şairin bilavasitə cəbhədə, torpaq qazmada, bezən gecələr ay işığına yazdığı bu əsərlərini şerti olaraq "Səngər şeirləri" adı altında birləşdirmək mümkündür. Əsgərlərimizin əhval-ruhiyyəsini ifadə edən həmin əsərlərdə gərgin döyüşlər, əsgər məişətinin ən müxtəlif cəhətləri öz menalı təfərrüatları ilə birlikdə təsvir olunur. Bu şeirlərdə səngər – yeni döyüşlər, güclü hücumlar üçün bir zəmin, hazırlıq mərhələsi kimi təsvir edilirdi. Tezliklə torpaq qazmaları tərk edib, ağ günlerin əlini sıxmaq üçün Ə.Əlibeyli öz silah dostlarını iki qat ezmə vuruşmağa çağırırdı.

Qələbədən sonra şair qələminə daha möhkəm sarıldı. Bütün varlığı ilə Vətənin yeni günlərinə qaynayıb-qarıxdı, onun yaralarını sağaldan qəhrəmanları, böyük quruculuq işlərinin vüsətini, "möhtəşəm yolun yolçularını", təzə şəhər və kəndlərimizi, çilovlanan çayları, Mingəçevir dastanını müzəffər əsgərlərə məxsus ürək genişliyi ilə ilkin təsvir edən sənətkarlardan biri oldu.

Şairin lirik qəhrəmanı bir qədər əvvəl düşmən tanklarını cəbhədə məhv edib öz silahına onların sayı qədər ulduz şəkli çəkirdisə, indi, quruculuq dövründə yeni həyat qurur, onun dəzgahındakı qeydlər dinc və asudə əməyi ilə qarşılayıb açıq alımla yola saldığı illərin sayını əks etdirir.

Ə.Əlibeylinin əsərləri üçün ümumiləşdirmə qüvvəsi səciyyəvidir. Məsələn, "Kəndimiz" şerini alaq. Şair öz doğma kəndinin lövhələrini xüsusi bir dəqiqliklə çəkmişdir. Xəzərin sahili, qum üstündə səpələnmiş barlı tənəklər, su quyusu, yel dəyirmanı, mülayim qış, gilavarlı sərin yay kimi canlı lövhələrlə qarşılaşan oxucu burada şairin doğulduğu və ilk uşaqlıq illərini keçirdiyi Türkan kəndindən söhbət getdiyini dərhal duyur. Həmin kiçik Abşeron kendi müəllifin nəzərində çox böyükdür; onun tükənməz qüdrəti, öz adı, öz şöhrəti var.

Ə.Əlibeyli təbiəti etibarilə lirik bir şair idi və ömrünün axırınadək bu cəhətdən də yaradıcılıq əməlinə sadıq qalmışdı. Şairin "Bağçadan keçmişən", "Bu ürək də sənindir", "Niyə sevdim səni mən" və onlarla digər əsəri insanı yüksəldən, onun ülvə hisslərini, təmiz məhəbbət duyğularını məhz məhəbbətlə əks etdirən şeirlərdir. Onun lirik qəhrəmanı bütün varlığı ilə sevən, hicrandan iztirab çəkib vüsaldan dünyalar qədər sevinən, təbiətə və insanlara da sevgi dolu qəlbinin nıkbın gözləri ilə baxan səmimi bir aşiqdir. "Bağçadan keçmişən" şerində bu barədə heç kəsədən heç nə eşitməyən aşiq qəti bir qənaətə gəlmişdir ki, sevgilisi səhər-səhər onların bağçasından keçmişdir. Bilirsinizmi o bu xoş xəbəri haradan öyrənib?

Çiçəklərin nəfəsində – saçlarının qoxusu,
Nərgizlərin xumarında – gözlərinin yuxusu,
Quşların nəğməsində – sosenin ahəngi var.

Çinarların duruşunda – bədəninin qaməti,
Günəşin zərrəsində – qəlbinin hərarəti,
Lələnin çiçəyində – dodağının rəngi var.

Deməli, sonsuz məhəbbət duyğuları aşiqin qəlbində elə intibah əmələ gətirmişdir ki, dəfələrlə gözdüyü bağça bu gün, bu anda onun gözləri önündə tamamilə yeni bir görkəmdə, əlamətlərini yalnız sevgilisində gördüyü bütün gözəllik və təravətilə cəlvələnməmişdir. Əlibeylinin lirik qəhrəmanı bir az əvvəl bu bağçadan məhz onun sevgilisinin keçdiyini təbiətin bakir gözəlliyinə yalnız həmin qıza məxsus keyfiyyətlərin qovuşmasından duymuşdur...

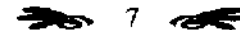
Ə.Əlibeylinin bir sıra əsərlərində Azərbaycan folklorunun, zəngin xalq yaradıcılığının xoş rəyişəsi duyulur. Ümumiyyətlə, şair xalq ədəbiyyatını təqlid etmədi; öz nəciəb duyğularını, humanist fikirlərini ifadə etmək üçün ondan yaradıcılıq yolu ilə, səmərəli surətdə faydalanırdı. "Məsəl" adlı şeri bu baxımdan çox maraqlıdır:

"Süleymana qalmayan dünya
sənə də qalmayacaq"
deyən bir məsəl var,
dolaşır diyar-diyar.
Bu düzdür:
Biz gedəcəyik.
Ancaq
dünya yenə də
insanlara qalacaq!

Şerin ilk misralarındakı məsəli bir neçə cəhətdən izah etmək olar. Lakin Əlibeylinin şair tənəyyülü həmin məsələ öz poetik mənasını vermişdir. Həm də bu məna yeni əxlaqi münasibətlərin köhnə məsələ aşladığı təravətli məzmunu ustalıqla əks etdirmişdir.

Ümumiyyətlə, sevən ürəklərin qayğısına qalmaq, onların sevinc və səadətini öz səadətini və xoşbəxtliyi kimi yaşamaq Əlibeylinin lirik qəhrəmanı üçün səciyyəvi əlamətlərdən biridir. Onun şeirlərinin asanlıqla yadda qalmasının və həmişə məmnuniyyətlə dinlədiyimiz gözəl mahnılara çevrilməsinin bir səbəbi də, güman edirik ki, əsərlərində bakir inikasını tapan sevgi duyğularının poetik ifadəsi ilə bağlıdır.

Şair "Ömür" adlı miniatür bir şerində deyirdi:

İnsanlara
Lazım olan insan
Tək qalmaz heç bir zaman.
İstəmirəm ömrümdə
Bircə gün də tək qalam.
Yaşamaq istəyirəm
O qədər –
Nə qədər ki,
İnsanlara lazımam!

Ə.Əlibeylinin narahət qəlbinin bohrəsi olan şeirləri insanlara həmişə gərəkdir. Deməli, şairin ömrü də şeirləri kimi əbədidir.

Öz yaradıcılıq dəst-xətti etibarilə lirik şair olan Ə.Əlibeyli bir sıra poemaların müəllifi kimi də tanınmaqdadır. Həmcə kiçik olan “Samur dastanı” Samur çayına kəmənd atan, onu ram edib susuz çöllərimizə həyat verən inşaatçıların mənalı əməyindən bəhs edir. Bu əsərdə lirizm ilə epas qərribə surətdə bir-birilə uyuşmuş, şirin poetik təhkiyə, lirik tərənnüm əsərə bir canlılıq vermişdir.

Ə.Əlibeylinin “Bacı”, “Gözlər, ürəklər, əməllər” poemaları 1941-1945-ci illər müharibəsi dövrü hadisələrinə, “Dalgalar arasında” poeması dəniz neftçilərinin şücaətlərinə, “Polad” və “Dostluq körpüsü” isə yaxın keçmişin hadisələrinə həsr edilmişdir.

Ə.Əlibeyli uzun illər respublika Dövlət Radio və Televiziya Komitəsində çalışmış, əvvəlcə radio bölməsinə, sonra isə bütün Komitəyə başçılıq etmişdir. O, bu məsul cəbhənin həm ləyaqətli komandiri, həm də bütün qüvvəsi ilə çarpışan mübariz əsgərlərindən biri idi. Bayram şənliklərində Ə.Əlibeylinin bəzən şeirlə apardığı reportajlar, onun yazdığı gözəl radio-pyeslər, nəhayət, şairin sözlərinə bestələnmiş inco, lirik mahnılar dinləyicilərin yaddaşında əbədi qalmışdır.

Ə.Əlibeyli radio və televiziya, estrada və konsert proqramlarında bu gün də tərəvətlə səslənən onlarla qanadlı mahnının müəllifidir. O, ilk Azərbaycan şairidir ki, musiqi bestələnmiş mahnılarının sözlərindən ibarət “Nəğmələr” (1968) adlı xüsusi kitabı çap olunmuşdur. Burada toplanmış 50-yə yaxın mahnının ən yaxşısı uzun illərdir ki, dildən-dilə, dodaqdan-dodağa qonur, tamaşaçı və dinləyicilərin qəlbində fərəhli duyğular oyadır. Mahnıları onun yaradıcılığının xalq arasında ən çox yayılan və sevilən bir sahəsidir desək, yanılmarıq.

Ə.Əlibeylinin ölüm xəbərini əzizləri iki dəfə almışlar... İlk dəfə o, Dnepr çayını keçmək, Ukraynanı faşistlərdən azad etmək uğrunda vuruşlarda ölüm-cül yaralanmış, vəziyyəti o qədər ağır olmuşdur ki, onu artıq həlak olmuş bilən silahdaşları anasına matəm xəbəri vermişlər. Lakin xeyli sonra hərbi xəstəxanadan öz əli ilə yazıb göndərdiyi bir parça kağız birinci xəbəri təkzib etmişdir.

1968-ci ildə isə Ə.Əlibeyli gözlərini əbədi yumdu. Lakin bu xəbəri indi də onun insanlara səadət, gözəlliyə məhəbbət ifadə edən əsərləri təkzib etməkdədir. Şair-vətəndaş Ənvər Əlibeyli öz şeir və mahnıları ilə dostlar, yoldaşlar, oxucular və dinləyicilərin qəlbindəki xoş xatirələrdə yaşayır. Cəmi on iki misradan ibarət olan “İstək” şeri şair haqqında dediyimiz bu fikri bütün dolğunluğu ilə bir daha təsdiq etməkdədir:

Ulduz olmaq istəyirəm,
Sönmək istəmirəm.
Yol olub dağa qalxmaq istəyirəm,
Enmək istəmirəm.
Şimşək olub çaxmaq istəyirəm -
Bir anlığa yox.
İşığa dönmək istəyirəm -
Qaranlığa yox.
Mən ölümün özünə belə
Gülmək istəyirəm.
Ölümsüz bir ölümlə
Ölmək istəyirəm!

Bəkir Nəbiyev

AZƏRBAYCAN TORPAĞI

Havamsan, suyumsan, çörəyimsən sən mənim,
Azərbaycan torpağı.
Bir an aram olmayan üreyimsən sən mənim,
Azərbaycan torpağı.
Səndən ayrı yaşasam bağrımın başı ağlar,
Azərbaycan torpağı.
Səndən uzaqda olsam qəbrimin daşı ağlar,
Azərbaycan torpağı.

EY GÖZƏL VƏTƏN!

Xəzərin qoynunda, boranda, qarda,
Küləkdə, tufanda, qasırgılarda,
Coşanda dalğalar cilovsuz at tək,
Gurlayanda göylər, çaxanda şimşək
Vermədən heç fikir çətinliklərə,
Dağ tək dalğalara döş gərə-gərə,
Dəniz buruğuna getdiyi zaman,
Soyuğa, şaxtaya zəfərlər çalan
Bakı fəhləsinə sənə güc verən,
Ey gözəl Vətən!

İsti yay günündə, dan söküləndə,
Vüqarlı alından tər töküləndə,
Geniş Mül düzünə, Mülğən düzünə,
Suya həsrət qalmış Şirvan düzünə
Quru torpaqlara su gətirəndə,
Dağlarda, daşlarda bar yetirəndə,
Əliylə saldıq gen tarlalardan

Qalaq-qalaq pambıq yığdığı zaman,
Əkinçi dostuma sənə güc verən,
Ey gözəl Vətən!

Sənindir bu düzən, bu su, bu dağlar,
Hüsnünə bəzəkdir sərin bulaqlar.
Sən bizim şanıımız, şöhrətimizsən,
Sən bizim gücümüz, qüdrətimizsən.
Səndən ayrı bir an yaşamaıq biz,
Səninlə bir vurur ürəklərimiz.
Sənin sərhədində keşikdə duran,
Göydə uçan quşu gözündən vuran
İgid sərhədçiyə sənə güc verən,
Ey gözəl Vətən!

Bizim körpələrin yanağındakı,
Çiçəyə bənzəyən dodağındakı
O incə gülüşlər, xəfif gülüşlər,
Ana məhəbbətli, şirin öpüşlər
Sənindir, sənindir, ey ana Vətən!
Bir nida yüksəlir üreyimizdən,
Bizə bu xoş günü, bu xoş həyatı,
Göylərə uçmaqçın qolu, qanadı,
Eşqi, məhəbbəti sənə bəxş edən,
Ey gözəl Vətən!

AZƏRBAYCAN

Özün kimi vüqarlıdır uca dağların,
Hüsnünə bir yaraşıqdır yaşıl bağların,
Bizimlə bir başlamışdır gözəl çağların,
“Yurdum, yuvam, məskənimdən”, Azərbaycanım,
Al bayraqlı vətənimdən, Azərbaycanım.

El bilir ki, tükenməyən sərvətin vardır,
Sinen üstü ağ pambıqlı göy tarlalardır,
Buruqların dənizdə də qatar-qatardır,
“Yurdum, yuvam, məskənimdən”, Azərbaycanım,
Al bayraqlı vətənimdən, Azərbaycanım.

Sənə şirin arzum deyim, diləyim deyim,
Havam deyim, suyum deyim, çörəyim deyim,
İki yerə parçalanmış ürəyim deyim,
“Yurdum, yuvam, məskənimdən”, Azərbaycanım,
Al bayraqlı vətənimdən, Azərbaycanım.

BAHAR

Səhər oldu, pəncərəmdən
Qucaq-qucaq
İşıq doldu otağıma.
Pəncərədən çölə baxdım,
Ətirli bir külək deydi
Yanağıma.
Göy yarpaqlı cavan söylədi
Sanki mənə verdi salam.
Pıçıldadı aram-aram
Qanad çalan qaranquşlar:
Gəldi bahar,
Gəldi bahar!

Həmin səhər
Mən torpağa saldıam nəzər,
Boynu əyri bənövşələr,
Qara xallı al lələlər
Buz nəfəsli,
Şimşək səslili
Şəlalələr
Sanki bu vaxt dedi: dostlar,
Gəldi bahar,
Gəldi bahar!

Mən bahara şeir yazmaq
İstədim bax.
Lakin ilham dedi mənə:
Bir nəzər sal göy çəmənə
Başı qarlı dağlara bax,
Allı-güllü bağlara bax.
Sən göz yetir yamaqlara,
Çiçəklənmiş ağaqlara.

Nə qəşəngdir bir gör onlar,
Hər yanda bir gözəllik var.
Bahar özü,
Sözün düzü
Ən qüvvətli
Bir şeirdir.

Misraları çiçəklərdir,
Qafiyəsi – göy yarpaqlar.
Öz səsiylə,
Nəğməsiylə

Ahəng verir bu şərə
Şır-şır axan buz bulaqlar.
Bahar güldür,
Bahar – çiçək.

Bahar adlı bu şerin
Müəllifi təbiətdir.
Düzdür, dedim ilham mən,
Bahar güldür,
Bahar – çiçək.

Bahar sönməz məhəbbətdir.
Lakin mən də nə müddətdir
Şeir yazmaq istəyirəm.
Bahara bax,
İndi ancaq
Beş-on kəlmə sözüüm vardır:
Yer üzündə
Allı-güllü bir bahardır.
Qoy bu bahar zəhmət çəkən,
Çəkilən vuran, toxum ekən
İnsanların
Sülh baharı olsun, ilham!
Məndən, bütün sülh istəyən
İnsanlardan ona salam!

FƏZAYA İNSAN UÇDU

Göyə raket qalxdı yerdən,
Hava yarıldı şırım-şırım.
Göy üzü dümdüz, hamar,
Nə dağ vardır, nə aşırım.
Amma yol çetindir.
Bu yolu ilk dəfə keçmək üçün
söz cürətindir.
Göyə raket qalxdı yerdən
Yara-yara buludları.
Cəsarət qanad açdı havada
Getdi ulduzlara sarı.
Göyə raket qalxdı yerdən,
Açdı ulduzlar
Yuxulu gözlərini
Onun sesindən.
Göyə raket qalxdı yerdən,
İnsan uçdu fəzaya.
Yol açdı fəzaya,
Cürət, cəsarət,
Tarixdə ilk dəfə
Bizim Yer küresindən.

ƏBƏDİ SEVGİ

Mən dünən bir uşaqdım başaçıq, ayaqyalın,
Qayğısız çevirərdim ömrümün varaqların.
Qızılgül qönçəsi tək səhər söküləndə dan
Gəzərdim, düşürərdim quşları yuvasından.
Bir gəncəm bu gün artıq alnım açıq, üzüm ağ,
Sinəm sevginlə dolu, qüvvəm – dəniz, gücüm – dağ.
Çövlan edib, at çapır ömrümün xoş ruzgarı,
Çatıb ömrünün artıq sevdə dolu baharı.

Sabah da qumral saçım ağaracaq qar kimi,
Gənclik gedəcək əldən köçəri quşlar kimi;
Olacağam müəllim, gülər üzlü uşaqlar
Vətən məktəblərində məndən dərslər alacaqlar.

Dəyişəcəyəm belə, lakin dəyişilməyən
Bir ürəyim olacaq, bir də eşqim, ey Vətən!
Dünən sevirdim səni, bu gün sevirəm yenə,
Sabah bu gündən artıq sevgim olacaq sənə.

HƏYAT DƏRMANI

O yerdə ki, gəlinlər qara bağlar başına,
O yerdə ki, ölümlər son qoyar göz yaşına,
O yerdə ki, analar – könülləri qırıqlar,
Oğlayar gecə-gündüz qoparar hıçqırıqlar.
O yerdə ki, həyatın mənası qara puldur,
O yerdə ki, min nəfər birçə nəfərə quldur,
O yerdə ki, iynətek suya düşmüş həqiqət,
O yerdə ki, hökm edir achiq, ölüm, fəlakət,
O yerdə, o məkanda Alim adlı bir nəfər,
Qaranlıq gecələrdə çalışıb uzun illər
“Bir xəvir verim – devə – mən də bəsərivvətə”

Qatlaşıb əziyyəyə,
Ömürləri uzadan – çox yaşadan insanı
Bir dərman tapıb ona demiş “Həyat dərmanı”.
Elan vermiş hər yerə : “Dərman satıram – deyə,
Ömürlərə tozədən ömür qatıram – deyə.
Uzadıram insanın ömrünü illərcə mən,
Qurtarıram insanı ölümün pəncəsindən”.
Belə düşünmüş Alim elandan olub agah,
Xəbər tutaraq ellər bu işdən gələn sabah
Axısacaq sel kimi mənzilimə adamlar,
Boşalacaq dərmanla doldurduğum bu camlar;
Çox yaşamaq istəyən cavan, qoca, qız, qarı
Tökəcək qabağıma qızıl, gümüş pulları.
Deyəcək: – Cənab Alim, götür dərman ver bizə,
Qoy hələ uzun illər calansın ömrümüzə.
Yaşamaq istəyirik, insan ömrü gödəkdir.
Birə ömür gərəkdir, birə həyat gərəkdir...
Bu fikirlərlə Alim gözlədi üç gün tamam,
Onun yanına goldi yalnız on, on beş adam.
Bir axşam qoca Alim oturmuşdu evdə tək,
Müştərilər haqqında xeyli fikirlişərək.

“Bir şey başa düşmədi, niyə azdır müştəri?
 Neçin istəməyirlər uzansın ömürləri?”
 Bu vaxt qapı açıldı, ağsaqqaldı bir qoca
 Baş əyərək Alimə, salam verdi astaca,
 Dedi: – Möhtərəm Alim, nə xeyirxahsınız siz,
 Ömrü keçmiş kəslərə yenə ömür verirsiniz!
 Lakin, söyləyin, sizdə varmı bir elə dərman
 Ömür uzatmasın o, olsun ömür qısaldan?
 Bizdə yaşamaqdan çox, ölmək istəyənlər var,
 Hər gündə azı yüz yol ölüm arzulayırlar.
 Onlardan ötrü ölüm şərəflidir həyatdan,
 Qəbri xoş bilir onlar, dünyanı isə zindan!
 Varsa sizdə bir belə dərman, verin içək biz,
 Müsibətdə keçməsin bir daha günlərimiz.
 Bu sözləri eşidən Alim düşündü bir az;
 Dedi: – Qoca, sən deyən dərman məndə tapılmaz.
 Qaranlıq gecələrdə səssiz otağında tək,
 Günəş doğana qədər yuxusuz işləyərək,
 İstəmişəm insanın ömrünü uzadam mən,
 Sənsə tələb edirsən ölüm dərmanı məndən?
 Sən xahiş elə min yol, çox yaşadım mən səni
 Bağışlayım mən sənə ömürtək xəzinəni;
 Yaşa qoca dünyada istədiyin qədər sən,
 Gələcəyə xəbər ver, ötən qərinələrdən.
 Qoca baş əydi yenə Alimin qabağında
 Əziyyətli bir gülüş göründü dodağında.
 Dedi: – Ölüm... yaşamaq... Alim, gəl məni dinlə.
 Tükənmez dərmlərimlə tanış ol, bir az inlə.
 Mən altı baş kulfətin təkcə qazananıydım,
 Qulaq as, söyləyim mən necə qazananıydım;
 Aldığımdan ağırdı axıtdığım tər mənim,
 Varlığımı əzirdi qəm mənim, kədər mənim.
 Bir gün qovdular işdən, başlandı müsibətim,
 Öldü qoca qarım da, qaldı dörd balam yetim.
 Bir qızım vardı mənim güldən incə, qardan ağ,
 Mavigözlü, qələmqaş, qıvrımsaçlı, alyanaq.
 Gur deyildi saçından dağların şələləsi...
 Ah, o sular pərisi, gözəllik ilahəsi,
 Bizi qurtarmaq üçün açlığın pəncəsindən,

Ölümdən pis həyatın zalim işgəncəsindən
 Gündə on yol satardı üzündəki kirşanı...
 Namus satılan yerdə, söylə, ədalət hamı?
 Alim, inan sözlərim yalan deyil, gerçəkdir,
 Bax belə bir həyatda ömür nəyə gərəkdir?

Öz “Həyat dərmanı”nı sata bilməyən Alim,
 Fikirdən gecələr də yata bilməyən Alim
 Gəldi belə qərara: gözüm bütün dünyanı,
 İstəyən insanlara verim “Həyat dərmanı”.
 Belə də etdi Alim, dünyanı üç yaz, üç qış
 Dolandı addım-addım, dolandı qarış-qarış
 Dünya bazarında da müştərisi olmadı.
 Arzusu boşa çıxdı, cibi pulla dolmadı.
 Ən sonra qoca Alim gəldi bizim torpağa.
 Başladı dərman satıb, burda pul qazanmağa.
 Müştərilər sel kimi, axırdılar mənzilə,
 Ömür uzadan dərman gəzirdi əldən-ələ.
 Burda qoca, burda gənc, burda qız, burda qarı,
 Hamı istəyirdi ki, uzansın həyatları.
 Yaşasınlar dünyada beş əsr, beş qərinə,
 Bunların qiymətli ömür adlı xəzinə.
 Neçin? Səbəb nədir ki, burdakı hər bir insan
 Razıdır taleyindən, razıdır həyatından?
 Bu suallar Alimi ulduzlu gecələrdə
 Qərq edib batırırdı dərin düşüncələrdə.
 Sabahı gün Alimin yanına gələn biri
 Sadəcə bir cavabla başa saldı bu sirri:
 – Möhtərəm Alim, həyat şirin olmasa əgər,
 Özünüz deyın, onda kim yaşamaq istəyər?
 Get bütün dünyanı sən bir də dolan, bir də gez
 Görərsən bizim həyat başqasına bənzəməz.
 Bizdə həyat dərmanı – ədalət, əziz Alim.
 Bax, bunun sayəsində şəndir ölkəmiz, Alim!

QARANQUŞ

Mən səni sevməsəydim, vurğunun olmasaydım,
Fırqətində gül kimi saralıb, solmasaydım,
Vüsal üçün getdiyin yolları izləməzdim.
Zərrə qədər ədavət duysaydım baxışında,
Vəfasızlıq görseydim əgər yaranışında,
Mən səni sevməzdim heç, belə əzizləməzdim.

Üzündə səhərlərin bakir isməti vardır;
Səndə də mənim kimi aşiq xisləti vardır.
Bizik sirdaşı eşqə qovrulub yananların.
Sən bahar xəbərçisi, mən azadlıq carçısı,
Hər ikimiz kilidli qapılar açarçısı.
Sən də, mən də ən əziz dostuyuş insanların.

Gəl, qaranquş, gəl uçaq, mənim də qanadım var;
Mən azadlıq aparım, sənə – gül üzli bahar –
Novraqları pozulmuş bağçalara, bağlara!
İntizarda qalmasın ellər həsrətimizdə.
Vəfasızlıq olmasın bizim xislətimizdə;
Şövkətimiz, şanıımız düşməsin ayaqlara.

Alovların odların üstündən keçib gedək,
Qarşımızda düşməni ot kimi biçib gedək.
Qan ləkəsi olmasın ana torpağımızda,
Niskilli ürəkləri qurtaraq tənələrdən;
Yeni saraylar quraq viranə xanələrdən,
Sən şad ol, mən sevincək, gülsün torpağımız da.

Döyüşən Ordu, 1944

ÖZÜDÜR

Mən bu şəri topların əjdaha nəfəsindən,
Mərmilərin havanı yaran nəriltisindən,
Vətən yolunda gedən qızğın vuruşmalardan,
Ruhlanaraq yaratdım səngərdə yatan zaman.
Ana qucağı kimi istidir qara torpaq;
Dörd yanımda qan, ölüm, ürəyimdə yaşamaq
Həvəsi deyir mənə: "İntiqam al, durma, at!
Qalib gələnlərindir özəl gündən bu həyat..."
Azca məndən uzaqda bir tənənin qasında,
Bir alman sinib yerə; hiyləgər baxışında –
Cani başçısı kimi, qan vardır, qada vardır.
"Bəs məni düşündürən, de hansı duyğulardır?"
O deyilmi, söyləyin, mənim əziz dostumun,
Eşqi günəş kimi pak, qəlbi təmiz dostumun
Gələcəkdən danışan xoş dilini susduran?!
Onu vurub öldürən, mənim qəsdimdə duran.
O deyilmi yandıran şəhərləri, kəndləri?
O deyilmi dağıdan boroləri, bəndləri?
O deyilmi qızları hürüyəndən asdıran?
Ağsaçlı qocaları diri–diri basdıran?
O deyilmi övlada həsrət qoyan anam?
Önündəki düşməni yaxşı gör, yaxşı tanı!
O, özüdür, dayanma, intiqam al, durma, at!
Qalib gələnlərindir özəl gündən bu həyat.

VUR, QARDAŞIM, VUR, AZADLIQ EŞQİNƏ!

Bu gün səngər qazıdığım bu yerdə
Sarı sünbül əkilərdi özəllər.
İşləyərdi, oxuyardı, gülərdi,
Bu yerlərdə xoş baxışlı gözəllər.

Azad səslər ucalardı dağlara,
Burda əmək qaynayardı, daşırdı.

Bol-bol məhsul yetirərdi bu torpaq,
İnsan oğlu çox bəxtiyar yaşardı.

Güllər bitən, bülbül ötən bu yerdə
Bu gün toplar gürüldəyir nə kimə.
Dünən sakit dəryaz tutan igidlər
At belində qılınç çapır ər kimə.

Vur, əzizim, vur, səadət eşqinə!
Ölsün yadlar, bizim olsun bu torpaq.
Məhsul verən bağçaları, bağları,
Düşmənlərin tapdağından qurtaraq.

Vur durmadan, səngərlərin yerində
Əmək gülsün, sarı sünbül əkilsin.
Mərmilərin yandırdığı çəməndə
Quşlar ötsün, əlvən güllər əkilsin!

Vur, qardaşım, vur, azadlıq eşqinə,
Yağılardan təmizlənsin hər dərə!
Vur, tezliklə çıxacaq torpaq qazmadan,
Aydın, geniş, aynabəndli evlərə.

ANA TORPAQ

Torpaq alıb qoynuna məni öz anam kimi,
Qoruyur hər bələdən vəfalı adam kimi.
Ah, bu torpaq, bu torpaq nə qədər mehribanmış,
Nə qədər istiqanlı, nə qədər qəlb açanmış!
Tapdalayarsa onu mürdar ayaqlı düşmən,
Kim keçməz öz canından, kim olmaz ona qurban?
Bir canım var, əzizim, qoy olsun fəda sənə,
Mən ölsəm bu dörd deyil, gəlməsin qada sənə.
Düşməsin ayaqlara qüdsiyyətin, hörmətin,
Qoy mənə gəlsin, anam, sənə dərdin, möhnətin.
Sənə də dağ çəkənlər alışdın, yandın, ana.

Lakin sən əyilmədin, məğrur dayandın, ana.
Bağlarda, bağçalarda baharkən xəzan oldu,
Şəhərlərin, kəndlərin dağıldı, viran oldu.
Al yanaqlı qızların sürüldü uzaqlara,
Divan tutdu yağılar günahsız uşaqlara.
Bu dərdi duyduqca mən ciyərim kabab oldu.
Kin qəzəbə qarışdı, dönüb inqilab oldu.
Ər oğullar o gündən, döyüşlərdə qol açdı.
Ana torpaq qoymadı tənəli qalsın başın,
İntiqama çağırırdı bizi, sənə göz yaşın.
Dərdli sinəni yardıq, bağrına girdik, ana!
Səngər qazdıq döşündə, divan tutduq düşməni.
Nə qədər ki, mən sağam, qolumda qüvvətim var,
Damarlarımda qanım, dizimdə taqətim var;
Doymayacaqdır gözümlə düşmənlərin qanından,
Ağlamasın sevgilim, olsam yolunda qurban.

MÖHKƏM SAXLA, SEVGİLİM

Sən ey günəş camallı, düz ilqarlı sevgilim!
Əhdə, peymanə sadıq, etibarlı sevgilim!
Vidalaşmış, ayrılıb cəbhəyə gələndə mən,
Dodaqları gül kimi, üzün bahar kimi şən,
Baxışları mehriban, saçın ipokdən gözəl,
Bir əmanət vermişəm, sənə çiçəkden gözəl.
Bu əmanət, sevgilim, mənim körpə qızımdır,
Əzizimdir, canımdır, təkcəmdir, yalnızımdır.
Alovlu döyüşlərə girəndə düşmənlə mən,
Gəlir düşür yadıma körpə qızım, bir də sən.
Yağların üstünə hücumla keçən zaman,
Yeni qüvvət alıram sizin xəyalınızdan.
Eşit cəbhədən gələn bu səs, bu sədən;
Şüar eyle dilində etibar, vəfanı,
Dillərdə dastan olsun qəlbənin dəyanəti,
Möhkəm saxla, sevgilim, sənəki əmanəti.

ŞƏKİL HAQQINDA MAHNI

Torpaq qazma, uzun gecə, od var ocaqda,
Bayır şaxta, ölüm yaxın, sənə uzaqda.
Hisli-hisli yanır çıraq, dar mənzilimdə,
Oturmuşam təkə özüm, şəklin əlimdə –
Gülümseyir dodaqların... Ah, o gülüşlər,
Baxdıqca mən, xəncər kimi qəlbimə işlər!
Gözlərimi gözlərinə zillədikcə mən,
Sevgimizin ilk dəmləri ötür önümdən:
Sakit illər, xoş saatlar, sevdalı çağlar,
Qara gözlər, şirin sözlər, nərmin dodaqlar...
Nə gözəldi o zamanlar... Qalma intizar
Mənim səndə, sənə mənə şəkilmiz var:
Mən darıxsam, mən baxaram, sən darıxsan – sən,
Sən də mənə, mənim kimi yad eyləyərsən.
Gəl nigaran qalma məndən, demə fəraqdır.
Bu tezliklə məhləmizdə toy olacaqdır.

Nikolayev, 1944

TAQANROQ

*Taqanroq şəhərinə hücum etmək əmri
alındığı zaman yazılmışdır.*

Sənə dərdin mənimki deyilmidir, Taqanroq?!
Üzündəki qüsməmi, nısgilmidir, Taqanroq?!
Başındakı fəlakət iztirab izidirmi?
O sinəndə çağlayan Azov dənizidirmi?
Yoxsa sənə göz yaşın, haray, ürəyim, haray!
Gəl çətin günlərimdə sən ol köməyim, haray!

Sən ki, heç vaxt, heç zaman
Qüsslərə xanımın
Olmamısan, ey ürək!
Gəl bir hünər göstərək.
Qurtaraq Taqanroqu yadların pəncəsindən,
alman işgəncəsindən.

Az qalıb Taqanroqa, Mius yol ver keçim, mən.
Xilas edim Çexovu yadların tənəsindən.
Gecə zülmət, qaranlıq, Azov şiltaq, Mius lal...
O sahil şəhərinə yaraşmayır bu məlal.
Sabah dan söküləndə dilə gəlsin silahlar,
Köçəri quşlar kimi, getsin qüsslər, aqlar.
Azovun sahilində yaşılbaş sonalartək
Cilvələnsin Taqanroq döşündə qızıl çiçək.
Yaşıl xiyabanları bürüməsin, çən duman,
Qaralması səmələr anaların ahından.
Yaxındadır Taqanroq, Marşal əmr edib bizə
Çıxarda Taqanroqu gecələrdən gündüzə.

Avqust, 1943

DNEPR

Afmasdandır dalğaların,
Hey axırsan narin-narin.
Sahilinə biz gələli
Yoxdur qəmin, intizarın.
Şadlan, sevin, gül bizimlə,
At daşını ahu-zarın.
Mən qaranquş timsalıyam,
Carçısıyam ilk baharın.
Qoy açılsın sinəndə gül,
Sən də sevin, doyunca gül.

Çox gəzmişəm soracağında,
Alışmışam foracağında;
Ən müqəddəs arzum olub
Bir də gezəm qırağında.
Atəşlərə döş gərmişəm,
Gülüş görüm dodağında.
Söylə sənə kim incidib,
O qan nədir yanağında?
Qana-qanla verərəm cavab,
Sən çırpınış, mən inqilab.

O vaxt səndən ayrılında
Mən ağladım, sən ağladın.
“Məni atıb getmə!” dedin,
Məlul-məlul hey çağladın,
And içərək, peyman etdik.
Sən də mənə bel bağladın.
Budur gəldim, deməyəsən
Əhdimizi ayaqladın.
Şüar olsun bizə ilqar.
Bu mən, bu sən, bu etibar.

Fikrimiz bir, qəlbimiz bir,
Mənimkidir arzuların;
Sən də, mən də qənimiyyik
Quldurların, oğruların.
Nə qədər ki, canım sağdır,
Yerdə qalmaz arzuların.
Dneprim, mənim əlim,
Sənin axan göy suların,
Döyüşlərdə düşmən qırıb
Faşist qırıb, alman qırıb.

Soyuq fevral gecəsində
Sahilinə çatanda biz,
Möhkəm tutdu silahından
Bizim polad əllərimiz;
Qızdı ara, qopdu tufan,
Yağı – damla, biz – bir dəniz.
Sənin üçün candan keçdik
Həyat şirin, sənə əziz.
Vurduq, düşmən döndü külə,
Açıq sübhü gülə-gülə.

Bolşaya Lepetixa, fevral, 1943

BİR VARAQ KAĞIZ

Səni quduz küləklər bir cilovsuz at kimi,
Qatarıq qabağına çırpırdı daşdan-daşa.
Ya məhv olub getseydin sönən bir həyat kimi,
Ya da odlar içində yansaydın başdan-başa,
Mənə kar edərdimi bu həsrətin, bu dərдин?
Bir varaq kağız kimi xəyalımdan gedərdin.

Ya səni bəzəseydi ətirli qönçə güllər,
Bir əziz töhfə kimi gəzseydin əldən-ələ.
Süzülseydi üstünə günəşdən incə tüllər,
Yayılsaydı şöhrətin, düşseydi dildən-dilə.
Bu vaxt məndən sən ancaq bircə baxış alardın,
Yenə də xəyalımda varaq kimi qalardın.

Lakin bu gün sən mənim əzizimsən, canımsan,
Baxdıqca doymayıram sənin gül camalından.
Qollarımda qüvvətim, hissım, həyəcanımsan.
Sən mənə xoş gəlirsən, arzumdən, xəyalımdan.
Əgər soruşsan: – nəçin? – söyləyəyəm ürəkdən
Çünki səndə tapmışam ləkəsiz eşqimi mən.

Canlanırsan xəyalımda aldığım zaman səni,
Həsrətini çəkdiyim o gözlər, o baxışlar.
Diqqətlə oxuduqca hər yazılan kəlməni,
Görürəm varlığında çırpınan bir könül var.
Odur ki, nəzərimdə bu gün belə əzizsən,
Sən bir varaq deyilsən, sevda dolu dənizsən.

Səni bir az gec alsam, qüssə güc gələr mənə,
Məktub paylanan zaman əllərdə qalar gözümlə;
İnan dözə bilmirəm sənin gecikdiyinə,
İntizarla ötüşür hər gecəm, hər gündüzüm.
Tez gəl, tez get, nigaran razı olma qalım mən,
Arzum budur ki, səni hər üç gündə alım mən.

Özün söylə, nə vardır səndən əziz, ləzzətli,
Səngərdə yatanların fikrində, əməlinde?..
Sən də toptək, tufəngtek, qüdrətli, əzəmətli,
Amansız bir silahsan döyüşçünün əlində.
Odur ki, nəzərimdə bu gün belə əzizsən,
Sən bir varaq deyilsən, qüvvət dolu denizsən.

Sapbek, 1943

TORPAQ QAZMA

Hom darsan, həm qaranlıq, pəncərən yox, qapın yox,
Sayıram ulduzları gecələr tavanından;
Günəş kimi parlayan, yanan bir mehtabın yox,
Barıt qoxusu gəlir pilləsiz astanandan.

Mən sənislə bölmüşəm hicranlı gecələrdə
Ürəyimi doğrayan məlalımı, dərdimi;
O qanlı gecələrdə, boranlı gecələrdə
Səndən başqa bir yərə ümidim gələrdimi?

Ağır dəqiqələrdə, ey mənim ümidgahım,
Çox qurtarmısan məni ölümün pəncəsindən.
Qorxulu günlərimdə sən olmusan pənahım,
Zavallı günlərimdə köməyim olmusan sən.

Mən qara torpaqlara basdırmaqçın düşməni,
Yer altı olsan da sən, atıldım qucağına.
Yadlardan qorumaqçın anamızı – vətəni,
Şaxtalı gecələrdə od qoydum ocağına.

Mən bu gün dar qazmada, yer altında, dərinde
Səadətçin durmuşam ölüm ilə üz-üzə.
Boğulmayacağam mən əcəlin əllərində,
Qaranlıqlar içindən çıxacağam gündüzə.

Əziz qazmam, bir daha xoş günlər xanımanı,
Tufansız çağlarımın bəzəkli otağında
Kəzməkçin etdim səni könlümün aşiyamı,
Baş qoydum, yuxu aldım rütubət torpağında.

İndi döyüşürəm mən gələcək xoş çağımçın,
Varlığım la hiss edib bunu bilərəm ancaq:
Bu gün kilidli qalan aynabənd otağımçın
Mənim yeraltı qazmam təməl daşı olacaq!

Nikolayev, mart, 1944

DÖYÜŞCÜNÜN ÖLÜMÜ

Sən öləndə bahardı,
Çöllərdə, çəmənlərdə
Mən cürə çiçək vardı.
Səni dəfn etdik səhər,
Mənim bayrağı kimi
Əyilmişdi lələlər.

MƏN NİYƏ DONMADIM

Boranda, şaxtada, çovğunda, qarda
Dərin səngərlərdə çox yatmışam mən,
Uzun gecələrdə soyuq küləklər
Keçib qılınc kimi iliklərimdən.

Əsib titrəmişəm, lakin heç zaman,
Dondura bilməyib məni soyuqlar.
Çünki, əziz dostum, mənim sinəmdə,
Əşqinlə alışan bir çilçıraq var.

Nikolayev, mart 1944

HÜCUMDAN SONRA

Çinqılı yol, daşlı yol,
Davalı, dalaşlı yol
Tozlanır duman kimi,
Çalxanır ümman kimi.
Bu yolla səhər-axşam
Baxışları neşəli,
Gözləri ildırımlı,
Əldə həyat məşəli,
Çiyinləri paqonlu,
Sinələri nişanlı,
Əlləri od silahlı,
Qəlbləri həyəcanlı,
Kükreyən çaylar kimi
Adamlar axıb gedir,
Qaranlıq gecələrdə
Şimşəktək çaxıb gedir.
Bu yolun ayrıcında
Yazılı bir lövhə var,
Oxuyur bu lövhəni
Yoldan keçən adamlar:
“Brest – Varşava yolu”.
Əzəmətli bir oğlan
Böyük xətlərlə yazır
Bu yazının yanından:
“Varşava – Berlin yolu”.
Ucalır ura səsi,
Qərbə doğru bu yolla
Axır insan destəsi.

NEY SƏSİ

Dağların ardına çəkilib günəş,
Sönür hərarəti, gedir şöəsi;
Cəbhə sakitlikdir, eşidilməyir
Nə top gurultusu, nə tüfəng səsi.

Yaralı yoldaşım həsrət içində
Dikib gözlərini qızaran göyə,
Bu zaman can verir dizimin üstə
Məhəbbətim deyə, Vətənim deyə.

Qərrib bir qaranlıq alır hər yanı,
Çöl də asimantək bürünür qara.
Söndükce dostumun ala gözləri,
Elə bil ürəyim çəkilib dara.

Gün çəkilib gedir, uzaqdan bu dəm
Həzin bir ney səsi eşidirəm mən.
Onu dinlədikcə, ah, bilsəydiniz
Bircə nələr keçir odlu sinəmdən:

Salxım söyüdlərin sərin kölgəsi,
Xəzər dənizində parlayan o su.
O sakit axşamlar, o qara gözlər,
Bir də ki, yaşamaq, sevmək arzusu.

İGİD OĞLAN

Sovet İttifaqı qəhrəmanı Gəray Əsədova

Vuruş gedir... İgid oğlan, görürəm
Atəşlərdən, tüstülərdən keçirsən.
Yaşıl paltar almanları ot kimi
Silahınla doğrayırsan, biçirsən.
Od yağıdır, alov saçır silahlar,
Zərbələrdən göy titrəyir, yer əsir.
Sanki əcəl yel qanadlı qul olub
Mənzilinə tez çatmağa tələsir.
Qarşıda bir pulemyot var od saçır,
Buraxmayır igidləri qabağa.
Sən baxırsan... düşünürsən... sonra da
Gen sinəni söykəyirsən torpağa.

Sürünürsən pulemyota sarı sən;
 Neyləyəcək sənə düşmən gülləsi?
 O pəhləvan vücudunla qapanır
 Pulemyotun alov saçan lüləsi.
 Düşmən susur... Bizimkilər üzüktək,
 Dövrə vurur, alır onu araya.
 Ehtiramla əyir məğrur başını
 Kim ki, baxır sinəndəki yaraya.
 İgid oğlan, sən haman gün yaradın,
 Anan oldu dəhşət dolu vuruşlar;
 Bax, bu gün də yaşayırsan bizimlə,
 Hər ürəkdə, hər könüldə yerin var.
 Müqəddəsdir əzəl gündən deyiblər
 Vətən eşqi, el sevgisi, məhəbbət;
 İgid oğlan, yaşadacaq səni də
 Əsrlərcə bu şücaət, bu şöhrət.

KİMİN QANIDIR O QAN?!

O gün ki, mən cəbhədə, sinəmdən aldım yara,
 Nəzər saldım göydəki çəhrayı buludlara;
 Düşündüm ki, ömrümə bivəfa çıxdı baxtım,
 Bir də qarlı düzlərə həsrət gözüylə baxdım.
 Baxışlarımda hər şey çənə, dumana döndü,
 Əl qoydum yaram üstə, ürəyim qana döndü.
 Sandım ki, son çağımıdır, bir də sağalmaram mən,
 İki damla yaş belə axıtdım gözlerimdən;
 Bədənimdən tər axdı, aləm başıma döndü,
 Özüm alışdımsa da, gözüm şam kimi söndü.
 Ağrının qüvvətindən kaman kimi əyildim,
 Baltalanmış çinartək torpaqlara sərildim.
 Daha bilmirəm nə vaxt, məni hansı qəhrəman
 Arxasında çıxarmış vuruşma meydanından?
 Gözlərimi açanda, özümə gələndə mən,
 Ceyran baxışlı bir qız tutmuşdu əllərimdən.

– Kimsən, neçisən ay qız, hardayam mən, söylə bir?!
 Niyə susursan belə, qəlbin ki, daş deyildir?!
 Azca su ver, söndürüm sinəmdəki odları,
 Şəfqət göstər, yanmayım, alışmayım mən barı.
 Bircə udum soyuq su, qovruluram... gedir can...
 Qız su verir... Mən yenə yanıram qızdırmadan.
 Gözumdəki şölələr titrəyir bir şam kimi,
 Sönüb, qaralıram mən günəşsiz axşam kimi.
 Çoxmu keçir, az keçir huşsuz yıxılmağımdan, –
 Bunu bilmirəm, düzü gözümü açan zaman
 Yenə başımın üstə haman qız, haman pəri
 Təmiz cunayla silir alnımdan soyuq təri.
 Deyirəm üzərimi ölüm gəlib kəsəndə,
 Ömrümün bağçasından xəzan yeli əsəndə,
 Ah, görəsən ki, mənim dadıma kim yetişdi,
 Hansı təbib yetişdi, hansı həkim yetişdi?
 Danışmayır o pəri, baxır mənə lal kimi,
 Üzümə gülümsəyir gözəl bir xəyal kimi.
 Sonra astadan mənə deyir: – Sakit ol, dayan,
 Həyat verməyib sənə nə həkim, nə də dərman.
 Sənə ömür bəxş edən xilaskar burda yoxdur,
 Ölümlərdən saldıran havadar burda yoxdur.
 O, uzaqdan uzatmış kömək əlini sənə,
 O da vətən yolunda meydanda germiş sinə.
 Keçmiş qızıl qanından bir ər oğlu, ər kimi,
 Döyüş meydanlarında vuruşmuş əjdər kimi;
 Ölüm səni alanda vurub qaytarmış geri
 Onun əsmək bilməyən o xilaskar əlləri.
 – Axı kimdir, o kimdir? Aydın danış, bilim mən?
 Öpüm onun əsməyən, şəfqətli əllərindən.
 Deyirsən ki, uzaqdır, başa düşmürəm bunu, –
 Söylə, niyə bilməyim onun kim olduğunu?!
 – Körpədən də bətərdir xəstələrin şıltağı,
 Hər xırdaca şey üçün əsir dili, dodağı;
 Uşaq kimi tərs olur, dönməyir ısrarından.
 – Xəzan yeli əsəndə ömrümün baharından,
 Əcəl bir qılınc kimi başım üstə duranda,

Cəllad kimi ömrümü kötüyündən vuranda, –
 Bilməyimmə kim olub mənim arxam, köməyim?
 Uşaqlıqdanmı doğur məgər mənim diləyim?
 Məncə bu bir maraqdır, tərslik deyil, həkim qız!
 Sən deməsən, bu dərdi bəs mən necə çəkim, qız?
 – Doğrusu mümkün deyil, göstərim mən, deyim mən
 Dirilik suyu içdin sən kimin əllərindən?
 Sən buraya çatanda bir kəhraba kimiydın,
 Son bahar fəslindəki tutğun sabah kimiydın.
 Axmışdı, bədənində qalmamışdı qızıl qan,
 Sənin sağlamlığına kimsə etmirdi güman.
 Təbiətin belə bir qanunu var özəldən;
 Qan itirmiş xəstələr daha tez gedər öldən.
 Qan getdikcə sustalar, söner, qaralar insan,
 Qan gəldikcə kükrəyər, coşar, güc alar insan.
 Sənin də dadməndin al-qırmızı qan oldu.
 Sənin diriliyin də haman o qandan oldu.
 Göstərə bilərəmmi kimdir sənə qan verən,
 Kimdir ömür bəxş edən, kimdir şəfqət göstərən?
 Həkim qızın sözündən qəlbim həyəcanlanır,
 Yəne də ürəyimdə mənim, bir həsrət yanır.
 Kimdir mənə qan verən, ah, bilsəydim o kimdir?
 Ölümə qalib gələn hansı böyük həkimdir.
 Onunkudur həyatım, onunkudur ürəyim,
 Bütün hissim, həyəcanım, arzularım, diləyim.
 Kimin qanıdır o qan, mənə dirilik verib?
 Gözümə həyat nuru, beynimə bilik verib?..
 Bir an da düşüncələr əl çəkməyir yaxamdan,
 Bilmək istəyirəm ki, kimin qanıdır o qan?!
 Həkim qız baxır mənə, gülümsəyir dodağı,
 – Bu dəqiqə, – deyərək, tərk eləyir otağı.
 Həsrətlə həkim qızı izləyir baxışlarım,
 Fikirləşirəm, yenə düşünlənir qaşlarım.
 Bir-birini qovlayır dəqiqələr, saatlar,
 Darıxıram otaqda, tuta bilmirəm qərar.
 Birdən açılır qapı, elə bil ki, yar gəlir,
 Sənəsində qızılgül, gözəl bir bahar gəlir.

Girir otağa həkim, əlində bir boş şüşə;
 Uzadır mənə, deyir: – “Qoyma əlindən düşə,
 Oxu, gör kiminkidir sənə həyat verən qan,
 Ona təşəkkür elə hər dəqiqə, hər zaman”.
 Tez ahıram şüşəni, oxuyuram, bilim mən, –
 Dar günümde kim tutub soyumuş əllərimdən?
 Donuram öz yerimdə əvvəlcə buzlar kimi.
 Gözlərimi qırmıram doğan ulduzlar kimi.
 Oxuyuram bir də mən, gözümə inanmıram,
 Yoxsa qızdırmalıyam? Özümə inanmıram...
 Sarsılıram içimdən, bürüyür heyrət məni,
 Qışqırıram: – Ay ana! Etmə məzəmmət məni:
 Bu yerdə qışqırmamaq mənə mümkün deyildir,
 Siz, zamanın hökmünə, fərmanına baxın bir;
 Heç bu olan işdimi? Əsirəm yarpaq kimi,
 Sonra da boş şüşəni, bələkli uşaq kimi,
 Bir həyəcan içində bağrıma basıram mən,
 Hörmət və ehtiramla opürəm hər yerindən.
 Ürək quşək çırpınır, gördüyüm macəradən, –
 Öz anamın qanıdır mənə həyat verən qan!

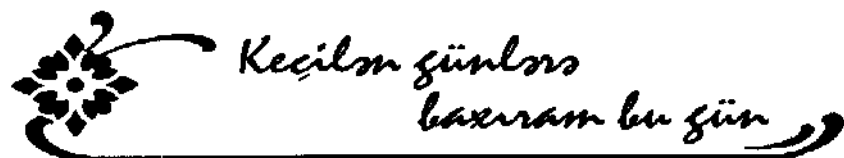
Hərbi xəstəxana, 1944

UŞAQ BAĞÇASI

Mən bu yeri bir dəfə xəzan vaxtı gəzmişəm,
 Zaman qanlı ömrlər yazan vaxtı gəzmişəm.
 Burda hər ev, hər cığır, hər kol mənə tanışdır,
 Burda əlimdə qılınc havada oynamışdır.
 Görürsenmi o rəngli, yaraşıqlı eyvanı,
 Həyəti bağça-bağlı, sarmaşıqlı eyvanı,
 Gəlin paltarı kimi təzədir divarları,
 Görünür ki, xoş keçir sahibinin ruzgarı
 Hər daşına min bəzək vurub memarın əli,
 Görürsenmi həyətdə o yüksələn heykəli?
 O mənim cəbhə dostum, səngər arxadaşımdır
 Şöhrəti dastan olmuş eloğlum, yoldaşımdır.
 O heykəlin yanında yalnız bir məzar da var,

Kölgə salır üstünə o görünən çinarlar.
 Orda bir gün, bir gecə ömür keçirmişəm mən.
 Ömrümün o çağları çıxmayıx xatirimdən.
 Bir payız səhəriydi, hava yaslı kimiydi,
 Bu yerdə insan ömrü tükədən aslı kimiydi.
 Qaranquşlar, dumanlar burdan köçüb gedirdi.
 Toroğaylar, turaclar çölləri tərk edirdi.
 Kəhrəbadan sarıydı ağacların yarpağı,
 Döşündən yaralıydı onda vətən torpağı.
 Daşları titrədirdi tufəng səsi, top səsi,
 Bir an kəsilməyirdi mərmilərin nərəsi;
 Hücuma keçmişdilər bizimkilər o səhər,
 Yaralanmış quş kimi çırpınırdı ürəklər.
 Təzədən istəyirdik bu kəndə dönsün bahar,
 Bizim gelişimizlə çiçəklənsin ağaclar.
 Yənə də bağçalarda gül açsın, bülbül ötsün,
 Xoş arzular qəlbləri dağlar qədər böyütsün.
 Artıq qayıtsın geri bu kəndin adamları,
 Yənə ucalsın göyə, ilıq yaz axşamları –
 Gənclərin nəğməsinə qarışan qarmon səsi,
 Məclislərdə içilsin səadət pıyaləsi.
 Bu həvəslə hücuma keçmişdi bizimkilər,
 Dağdan gələn sel kimi coşaraq həmin səhər
 Ən qabaqda o igid, o qəhrəman gedirdi,
 Elə bil ki, ov üstə qızmış aslan gedirdi.
 Eloğlumun zərbəsi dağlar qədər ağırdı,
 Ürəyinin qəzəbi gözlərindən yağırdı.
 Gördüyüntək deyildi onda bu rəngli eyvan,
 Göyə alov çıxırdı yanan divarlarından.
 Ateş, yağmır, gurultu... Elə bil ki, tufandı.
 Bu eyvanda hamam gün düşməni hökmü rəvandı.
 Hər divarın dibində bir pulemyot dururdu,
 Ayağa duranları sinəsindən vururdu.
 Bizim igid eloğlu sürünürdü irəli,
 O qorxu bilməmişdi döyüşlərə girəli.
 Gözlərində kin, qəzəb, əllərində qumbara,
 O, sürünə-sürünə çatmışdı çinanlara.

Birdən sarın üstünə şığıyan tərən kimi,
 Qalxaraq öz yerindən yel kimi, tufan kimi
 Hücum çəkdi eyvana, yaşasın: – Vətən! – deyər,
 – Hökmü-rəvan olmasın burda hər yetən! – deyər.
 Qumbaralar partladı, eyvanı duman aldı,
 O qəhrəman həmin gün bir qana on qan aldı.
 Uzanırdı kölgələr, qaralırdı qaş yeri,
 Soyuyurdu günəşlə səhərin döyüşləri.
 Ağacların yarpağı sanki olmuşdu tel-tel,
 Sakit pıçıltılarla narın-narın əsən yel
 Elə bil həzin-həzin bir əfsanə deyirdi,
 Yuxulutək ağaclar başlarını əyirdi.
 Bu gördüyün eyvanın həyatında o axşam,
 Bir məzar qazıyır əli belli üç adam.
 Viranəliyə dönmüş, yarım uçmuş divarlar,
 Məzarın üstündəki mürgüləyən çinarlar
 Öz xilaskar oğluna sanki yas saxlayırdı,
 Daşlar ağı deyirdi, torpaqlar ağlayırdı.
 İllər, aylar, həftələr keçib artıq o gündən,
 Döyüşdüyüm yerlərə qayıtmışam bir də mən.
 Baxıram gələn kimi bəzənmiş o eyvana,
 Sanki, yaraşıqla gəl-gəl deyir insana.
 Hər daşına min bezək vurub memarın əli,
 Həyatında yüksəlib eloğlumun heykəli.
 Gül-çiçək içindədir indi onun məzarı,
 Kölgə salır üstünə çinarın budaqları.
 İndi uşaq bağçası olubdur həmin eyvan,
 Eloğlum da çıxmayıb əllərin xatirindən.
 Gəl gedək o bağçaya, gəl gedək o eyvana,
 Qəhrəman eloğlumun adı verilmiş ona.

XATIRƏLƏR

Uşaqlıq günlərimi xatırlayıram hərdən.
Yadıma coşqun sular, bir də ki, dəniz düşür.
Xəyalımdan quş kimi qanadlanıb ötüşən
Qayalı sahilədeki kiçik kəndimiz düşür.
Bu kənddə keçirmişəm ömrümün on ilini,
Burda hər daş, hər cığır, hər kol mənə tanışdır.
Addım-addım gəzmişəm dənizin sahilini,
Burda dırmaşmadığım bir qaya qalmamışdır.
Çox baxmışam dənizdən günəşin doğmasına,
Sularda ilk şəfəqin qan rəngini görmüşəm.
İşıqın qaranlığı bir anda boğmasına
Göz qoymuşam; dünyanın ahəngini görmüşəm.
Aydınlıq gecələrdə ulduzların kimsəsiz
Sularda çimməsinə çox etmişəm tamaşa.
Bax, belə gecələrdə dalğalandıqca dəniz
Ərimiş gümüş kimi görünür başdan-başa.
Biz beş-altı uşaqlıq səhərdən axşamacan
Gəzərdik ayaqyalın çıpaq qayalıqları.
Başqa nəşə duyurdıq sahile dönən zaman,
Ağ yelkənli xırdaca balıqçı qayıqları.
Açıları eynimiz xoş üzlü səhər kimi
Belə olur adətən balıqçı uşaqları!
Bir parıltı saçaraq sıyrılmış xəncər kimi
Gümüş pullu balıqlar sıçrayırdı yuxarı.
Biz qanadlı quş kimi uçardırıq daşdan-daşa,
Yüyürərdik sahile hiss etmədən qaya, dik;
Gah dənizin hüsnünə eyləyərdik tamaşa,
Gah da balıqçılarla sulardan tor çəkərdik.
Dalğalı dəniz kimi dinclik bilmədən bir an,

Gah ağaca çıxardıq, gah torpağa sinərdik.
Solğun axşam günəşi sularda batan zaman,
Tüstülənən ocağın odunda isinərdik.
Bezən də halay vurub qumların üstündə biz,
Uşaq əllərimizlə xeyli zəhmət çəkərdik.
O vaxt şadlıq içində döyünərdi qəlbimiz,
Çör-çöpədən bağ salardıq, palçıqdan ev tikərdik.
Fərəh dolu nəzərlə baxıb bizə qocalar
Deyərdilər: "Gözəldir saldıığınız bağça, bağ.
İnsan öz zəhmətilə şöhrət tapar, uclar
Bu dünyada yaradan, yaradılan qalacaq.
Çalışın ki, həmişə əlinizdən çıxan iş
Oyuncaq olsa belə, saf olsun, təmiz olsun.
Çalışın səyinizlə hər nə ki, başa gəlmiş,
Gələcək nəsillərin yanında əziz olsun"
İndi o günlərdən xeyli uzaqdayam mən,
Mən irəli getmişəm, onlar dalda qalıbdır.
Uşaqlığım quş kimi, uçmuşsa da əlimdən,
Qocaların sözləri qəlməkdə iz salıbdır.

MİNGƏÇEVİR LÖVHƏLƏRİ

Gəlin, gəlin yaxın Kürə,
Yaxşı-yaxşı baxın Kürə,
Dərin-dayaz yerləri var,
Səhər-axşam dalğalanar.
Sakit durmaz bir an da Kür,
Guruldayar axanda Kür.
Axın-axın
Gəlin yaxın,
Axan Kürə
Bir də baxın!
Sakit axmaz,
Sözə baxmaz,
Köpüklənər
Gələndə yaz.
Hər il güllü yaz gələndə,
Axar sular yüksələndə,

Əriyəndə dağlarda qar,
Gül açanda albalılar,
Gedən quşlar qayıdanda,
Qaranquşlar qayıdanda,
Dərə, təpə, düz, çöl yamac,
Çayır, çəmən, meşə, ağac
Yaşıl paltar geyən zaman
Kür çıxar öz yatağından.

Coşar, coşar
Qaynar, daşar,
Sahilindən
Uzaqlaşar.
Səs qoparar,
Bənd aparar,
Böyük, kiçik
Kənd aparar.
Tufan eylər,
Tuğyan eylər,
Kür daşanda
Min qan eylər.
Zaman-zaman
Dayanmadan
Belə görmüş
Kürü insan.

Lakin indi gəlin yaxın,
Axan Kürə bir də baxın.
O bizimlə qardaş olmuş,
İşimizdə yoldaş olmuş.
Onun varı bizimkidir,
Gur suları bizimkidir.
Hara desək axar gedər,
Sözümüzə baxar, gedər.

Görmüsüzümü Bozdağı siz?
İndi orda ellərimiz
Bəndə salır coşan Kürü,
Vaxtlı, vaxtsız daşan Kürü.

Yarır insan dik dağları,
Alt-üst edir torpaqları.
Axın-axın
Gəlin yaxın,
Bozdağa siz
Yaxşı baxın!

Deyirlər ki, bir vaxt varmış
Bu dağ meyvə dayanarmış
Təbiətin qucağında.
Onun yanıq torpağında
Nə ot varmış, nə bir çiçək.
Ətəyindən onun tək-tək
Karvanlar yol alarmışlar,
Düzlərə iz salarmışlar.
Kür çayı da öz varından,
Axıb gedən sularından
Bircə damla olsun belə,
Verməz imiş bu boz çölə.
Susuzluqdan burda torpaq
Yarılmış çataq-çataq.
Lakin indi gəlin yaxın,
Bu yerlərə bir də baxın.
İnsan oğlu zəhmətiylə,
Dağlar yaran qüdrətiylə,
Axıdaraq alın tər
Dəyişmişdir bu yerləri.
İndi burda ağaclar var,
Əkilmişdir qatar-qatar.

Burda ellər
Salmış şəhər,
Seyrinə çıx
Şəhər-şəhər.
Gör necədir
Mingecevir.
Axın-axın
Gəlin yaxın,
Bu şəhərə
Bir də baxın!

Binalar var yaraşıqlı,
Həyətləri sarmaşıqlı.
Küçələr düz, yollar geniş,
Kəsilməyir, gedir-gəliş.
Hər həyətdə su kəməri,
Biz salmışıq bu şəhəri.
Kür də bizə qardaş olub,
İşimizdə yoldaş olub.
Hara desək axır bu gün,
Sözümüze baxır bu gün...

Mingəçevir, Mingəçevir,
Ürək səni nə çox sevir!
Nə böyükdür məhəbbətin,
Heç bitərmi hekayətin?!
Sən elimin vüqarısan,
Həyatımın baharısan.
Axar sular, əsən külək
Sənə nəğmə desin gərək.
Bozdağın ətəyində
Təzə düşmüş şəhərsən,
Elimin qazandığı
Qələbəsen, zəfərsən.
Səni qurub yaratmış
İgidlərin qüdrəti.
Onların əməkləri,
İşi, halal zəhməti
Dəli Kürü sinəndə
Kəməndə salacaqdır,
Onun hər dalğasından
Min qüvvət alacaqdır
Susuz çöllər, səhralar...
Al-əlvan bəzənəcək
Günü-gündən bu diyar.
Ot bitməyən düzlərdə
Ağaclar ekiləcək.
Lələzara dönəcək
Məl düzü, Müğan düzü,

Bol məhsul yetirəcək
İlbəil Şirvan düzü.
Sən bizim ölkəmizə
Yaraşıq verəcəksən.
Dönəcəksən günəşə,
Bol işıq verəcəksən.
Kəndlərdə elektrik
Lampası yanacaqdır.
Kəndimizi görənlər
Bir şəhər sanacaqdır.
Şöhrətin olacaqdır
Sənin dillər əzbəri.
Mingəçevir şəhəri,
Mingəçevir şəhəri!
Zirvəsi qarlı dağlar
Baş əysin gərək bizə.
Axan çay təslim olsun
Möhkəm iradəmizə.
Qələblərin arzusudur:
Mingəçevir özü də,
Gərək cənnətə dönsün
Məl də Muğan duzu də.
Verdiyimiz vədəyə
Hər vaxt əməl etmişik,
Biz vətən torpağında
Arzumıza yetmişik.
Əlimizdə Vətənin
Qalibiyyət bayrağı
Zəfərə aparırıq
Bu eli, bu torpağı.
Bu gün Mingəçevirdə
Külüng vuran bir fəhlə
Deyir min iftixarla,
Deyir min bir fərəhlə:
– Vətən, tapşırıqna
Əməl edləyirik biz,
Sənin məhəbbətinlə
Vurur ürəklərimiz!

TƏZƏ ŞƏHƏR

Bu işıqlı şəhərin,
Yaraşıqlı şəhərin
Deyirlər ki, yerində nə ev, nə bina varmış.
Hərdən bir ötüb keçən karvanların zəng səsi,
Çaxan ildırımların göy titrədən nərəsi
Dağlara səs salarmış.
Başqa bir səs, bir səmir, bir həyat nişanəsi
Bu yerlərdə yox imiş uzun illərdən bəri.
Başdan-başa boş imiş
Boz dağın ətəkləri.
Yaz ayları gələndə köpürən Kür, daşan Kür,
Öz həddini aşan Kür,
Quldur kimi sahili talayarmış, çaparmış.
Deyirlər yüz il əvvəl burda bir qoca varmış.
Kürdən balıq tutarmış.
Onu da bir gün səhər,
Nərildəyən ləpələr,
Öz toruyla bərabər
Hara işə aparmış.
Sağ sahilə indi də o qocadan bir çinar.
Bir balıqçı koması qalmış bizə yadigar.
Boz dağın ətəyində təzə düşən şəhərin,
Sevimli, şən şəhərin
Hüsnünə baxın bu gün, bir ələyin tamaşa!
Kür qırağı, dağ döşü, hamar küçə, qır səki,
Təpənin döşündəki, çayın sahilindəki
Yerlər, göyə baş çəkən daş evdir başdan-başa
Burda yollar genişdir, binalar yaraşıqlı,
Həyətlər çiçəklidir, eyvanlar sarmaşıqlı.
Hələ şəhər bağının ağacları körpədir.
Dağdan əsən küləklər,
Mənzil kəsən küləklər,
Bəzən bu ağacları kötüyündən tərpedir.
Lakin hər kiçik ağac burda yarpaq açanda
Xırdaca gül kolları göyə ətir saçanda.
Bizə elə gəlir ki,

Biz bu təzə şəhərin bol ağaclı bağında,
Sərin Kür qırağında,
Gəzintiye çıxmış sevgilimizlə birgə;
Qol-budaqlı ağaclar görünür cərgə-cərgə.
Bozdağın ətəyində təzə düşən şəhərin,
Sevimli, şən şəhərin
Üreyi əsrimizlə bir döyünür, bir vurur.
Bu şəhərdə yaşayan zəhmət pəhləvanları,
Əmək qəhrəmanları,
Ölkəmizin böyük bir tikintisini qurur.
Burda sadə adamlar öz alın tərlərilə,
Böyük hünərlərilə,
Min xariqə yaradır, dağ çapır, torpaq qazır;
Bu zamanın ən böyük şah əsəri sayılan
"Mingəçevir dastanı" adlı bir əsər yazır.

GƏNCLİK KÜÇƏSİ

Sən bizim şəhərə bəzəksən, bəzək,
Yarlı-yaraşıqlı Gənclik küçəsi.
Günəşli gündüztək, aydın səhərtək
Gecəsi işıqlı, Gənclik küçəsi.

Sən cavan olsan da əzəmətin var,
Coşqun çaylar kimi sinən genişdir.
Durna qatırı tek körpə ağaclar
Sağında, solunda cərgələnməmişdir.

Hələ kölgəsizdir təzə xiyaban,
Ağaclar atmayıb göyə qol-budaq.
Amma bilərəm ki, onlar bir zaman
Üstünə ətirli kölgə salacaq.

Böyü, gözəl küçə, əlimizlə sən,
Baş çəksin göylərə uca evlərin!
Üreyimiz kimi düzsən, genişsən,
Sən vuran qəlbisən təzə şəhərin.

YENİ MƏCRA

Yüz illik ağacları kötüyündən qoparan,
Min sıldırım qayamı bir əlində aparan,
Dağ üstünə dağ qoyan pəhləvanlar haqqında,
Nərəsindən göy əsən qəhrəmanlar haqqında,
Min nağıl eşitmişəm, əfsanə eşitmişəm.

Amma axan bir çayın yöndəmini döndərən,
Onu öz axarından başqa yana göndərən,
Qijiltılı çayların önünü alanların,
Nəriləyən suları kəməndə salanların,
Haqqında bu vaxtadək heç nə eşitməmişəm.

Hələ də yadımdadır nənəmin dedikləri...
Şirin əfsanələrdə uşaqlığımdan bəri
Eşitmədiklərimi bu gün Mingəçevirdə,
Bozdağın ətəyində, yaşadığım dövrdə
Öz gözümle görürəm göydəki günəş kimi.

Budur, əli külünglü bizim elli qoçaqlar,
Dəli Kürü başqa bir məcraya salacaqlar.
Öz minillik yolunu dəyişəcək burda Kür,
Çoxlu xeyir verəcək bizim ana yurda Kür,
Hərərəti sönməyən əbədi atəş kimi.

MİNGƏÇEVİRDƏ

Soyuq bir qış günüdür, lopa-lopa yağır qar,
Sanki ağ çiçək açmış sahiləki ağaclar.
Göz işlədikcə burda hər tərəf ağ görürük,
Öz köhnə məcrası ilə aram-aram axır Kür.
Töyşüyərək dırmaşır dağa dolu bir qatar,
Dərələrə səs salır bu tərəfdə matorlar.
Uzadaraq əlini bir təpəyə mühəndis,
Bir dəstə gənc fəhləyə deyir: "bunu indi siz
Başlayın qazımağa!"
Zərbə zərbə üstündən deyir bu an torpağa.

Div gövdəli bir maşın gəlir təpəyə sarı.
Onun nəhəng pəncəli qara, polad qolları –
Enib qalxır, təpənin sinəsini dağdır.
Elə bil ki, təpəylə o, min ildir yağdır.
Biz gedirik irəli yanımızda mühəndis
Deyir: Kürü kəməndə salacayıq burda biz.
O bir də ömrü boyu həddini aşmayacaq,
Köpürüb daşmayacaq.
Onun, hər damlasından bir çırağ yanacaqdır,
Muğanda, Mil düzündə çil-çırağ yanacaqdır.
Mingəçevir bir günəş olacaq bu diyarda.
Ondan qüvvət alaraq aynabənd otaqlarda
Gur işıqlı lampalar yanacaq ulduz kimi,
Hər ev işıq olacaq bizim arzumuz kimi.
Susuz qalan çöllərə gen arxlar çəkiləcək,
Kimsəsiz səhralarda ağ pambıq ekiləcək.
Qara tikanlı düzlər olacaq yaşıl çəmənlər,
Göyə ətir saçacaq lələ, nərgiz, yasəmən.
Öz köhnə simasını dəyişəcək bu torpaq.
Bəhrəsiz səhraların məhsulu bol olacaq.
Danışdıqca mühəndis, mən onun sözlərində,
Aydın baxışlarında, alıcı gözlərində
Həqiqətə çevrilən min bir arzu görürəm.
Xariqələr yaradan yurdumuzu görürəm.
Hava qaranlıqlaşır, lopa-lopa yağır qar,
Evlərdə, küçələrdə bir-bir yanır çıraqlar.
Getdiyimiz yol ilə biz də dönürük geri,
Tanıya bilməyirik gördüyümüz yerləri.
Hər şeyi dəyişdirir burda insan zəhməti,
Hər anda bir rəng alır bu yerin təbiəti.
Səhər bir təpə vardı burda biz keçən zaman,
İndi hamam təpədən nə iz qalıb, nə nişan.
Səhər burda işləyən əli külünglü dəstə,
İndi hücumla keçib başqa təpənin üstə.
Hələ də külüng səsi gəlir Mingəçevirdən,
Əsrimizin nəfəsi gəlir Mingəçevirdən.

MÖHTƏŞƏM BİR YOLUN YOLÇUSUYUQ BİZ

Keçilən yollara baxıram bu gün,
Görürəm qalıbdır hər yanda bir iz.
Elə vaxt olub ki, səadət üçün
Ölümün üstünə atılmışıq biz.

Hamar olmayıbdır yollar hər zaman,
Bəzən də keçmişik qayadan, daşdan.
Lakin tarix bilir: verib imtahan,
Üzüağ çıxmışıq hər bir savaştan.

Susuz səhralarda taxıl ekmişik,
Çayları yolundan döndərmişik biz.
Dağların döşünə yollar çəkmişik,
Qarlı zirvələrdən gəlib səsimiz.

Polad cərgələrlə yola düzülüb
Yenə addımlarıq orda vüqarla.
Demə ağrılardan ürək üzülüb
Bir yol keçəcəyik min iftixarla!

KƏNDİMİZ

Göy Xəzərin sahilində bir kiçik kənd var;
Buludlara baş çəkmişdir burda ağaclar.
Qum üstünə səpələnmiş barlı tənəklər,
Yaşıl rəngli çox böyük bir xalıya bənzər.

Burda evlər elə bil ki, ağ qağayıdır,
Bağca-bağlar bərbəzəkli kələğayıdır.
Hər heyətdə su quyusu, yel dəyirmanı...
Dörd bir yana ətir saçır gülü, reyhanı.

Səhər şəhdən sırğa taxır şamama tağı,
Şərbət dadır qara şanı, gəlinbarmağı.
Hələ əncir, sarı əncir baldan şirindir,
Bu kənddə qış mülayimdir, yazsa sərin dir.

Mən bu kənddə doğulmuşam bir yaz günündə,
Öz kəndimlə fəxr edirəm ellər önündə.
Qoy eşitsin coşan sular, çağlayan dəniz,
Mənim üçün çox böyükdür, kiçik kəndimiz.

O, kiçikdir, tükənmezdir lakin qüdrəti,
Yer üzündə var öz adı, var öz şöhrəti.
Onun səsi milyonların, elin səsidir,
Çünki o da Vətənimin bir guşəsidir.

ÇOBAN

Günəş al səhərdən verəndə soraq
Bürüyür dərəni yenə çən, duman.
Çiyində yapıncı, əlində çəmaq
Bir təpə üstündə dayanır çoban.

Rəng verib, rəng alır yamac, çöl, çəmən,
Ürək sərinlədir esən küləklər.
Çoban yeridikcə öpür əlindən
Elə bil al-əlvan güllər, çiçəklər.

Bir yanda kəndlərdir, bağçalı-bağlı,
Bir yanda zomilər ləpələnilrlər,
Bir yanda qoyunlar qaralı-ağlı
Muncuqtək otlağa səpələnilrlər.

Göydən qalaq-qalaq bulud ötüşür,
Yerdə torpaq donur dağ çeşməsindən.
Dərəyə, təpəyə yenə səs düşür
Qoyunun, quzunun mələşməsindən.

Çöllərdəki sürü, bağlardakı bar
Sinəsi ulduzlu çobanıdı, dost!
Hesaba gəlməyən bu dövlət, bu var
Bizim azad elin, obanıdı, dost!

Çoban məğrur-məğrur baxır irəli,
Üfüqlər nə qədər aydın görünür,
Ucalır al günəş – göylər gözəli,
Dumansa hələ də yerlə sürünür...

ÇAY KƏNARINDA

Qızıl bir alovə bürüyür səhər
Dağların döşünü, gədəklərini.
Uzanan çay boyu məcnun söyüdlər
Sallayıb sulara ətəklərini.

Sanki ləpələri darayır külək,
Kölgəli sahilə bir sərinlik var.
Şığıyır sulara bir balıq görçək
Yaydan çıxmış oxtək ağ qağayılar.

Bir qədər uzaqda qayıqlar üzür,
Açılmış qanadtək yelkənləri ağ.
Xəyalım quş olub göylərdə süzür
Görür ki, bu çayla canlanır torpaq.

Ax, ey çay, durmadan, ax dayanmadan,
Döyünən ürəyə oxşarlığın var.
Ürək dursa əgər məhv olar insan,
Sular dayansalar, çay da quruyar!

YAYLAQ

Sən nə qədər gözəlsən,
Yaylaq, ay uca yaylaq!
Mənim qollarım səni
Hər il kaş quca, yaylaq!

Nəğmə deyən dilindir
Sərin bulaqlar sənin,
Əyilməz vüqarındır
Kəklikli dağlar sənin.

Yaşıl çəmənlər – gen sinən,
Qalın meşə – saçındır;
Başın üstə fırlanan
Tərlandı, ya laçındır?

Səndə günortalar da
Ot üstündə şəh olur,
Səhər-axşam havanda
Ətirli bir meh olur.

Dərələrdə dumanın,
Güneylərdə bənövşən,
Yarpaqların içində
Toranlıq olur meşən.

Piyaləyə bənzəyən
Lələlərin göz kimi,
Yaşıl otlar içində
Qızarırlar köz kimi.
Qoy doyunca baxım mən
Sənin gözəl hüsnünə,
Axı, ayrılacağıq
Payız gələndə yenə.

Ah, səni yerli-dibli
Kaş qopara biləydim,
Çiyinlərimə alıb
Mən apara biləydim.

Mən yaxşı bilirəm ki,
Bu mümkün deyil, ancaq
Mən səni ürəyimdə
Aparacağam, yaylaq!

QANLI YARA

Dünyada çox şəhər var adını bilmirik biz,
Onlarla nə işimiz.
Amma bir şəhər vardır,
Orda viranə qalmış çoxlu küçələr vardır.
Qəzəbsiz keçmək olmaz onun xarabasından,
İnsanlığa atılmış ilk atom bombasından
Yanmışdır, qaradır o,
Dünyanın sinəsində qanlı bir yaradır o.
Xirosima deyilən,
O şəhərin adını eşitdiyim zaman mən;
Sinəm od tutub yanır.
Gözlərimdə dəhşətli bir mənzərə canlanır;
Göy nəhəngdən nəhəng bir buluda oxşayan
Boz bir tüstü ucalır,
Tüstü çəkilən zaman
Şəhər yerinə orda beş-on ovuc kül qalır.
Xəbər alın, şəhərin qorxunc xarabasından,
İnsanlığa atılmış ilk atom bombasından –
Nələr çəkib bir anda onun belalı başı,
Necə yanıb kül oldu onun torpağı–daşı?
Onun olsaydı dili
Xatırlayıb o günü, xatırlayıb o ili
Ah, nələr danışardı!
İldırım-tök çaxardı, çaylar kimi coşardı!
Bombalardan da güclü olardı onun səsi.
Dəniztek qabarırdı parçalanmış sinəsi.
Deyirdi: – Ey insanlar, ayıq olun hər zaman,
Düşməsin yer üzünə bir bomba da havadan.

Hayıf ki, nə daş dinir, nə də torpaq danışır,
Qəzəblənmiş bir ürək hayqıraraq danışır...

Xirosima adında kiçik bir şəhər var,
Orda xaraba qalmış evlər var, küçələr var.
Külə dönmüş daşlardan boz deyil, qaradır o,
Dünyanın sinəsində qanlı bir yaradır o.
Orda təzə salınmış bir balaca bağ da var,
“Sülh bağı” deyir ona əzab çəkmiş adamlar.

O bağda xırdaboylu ağaclar arasında
Bomba partlayan yerdə – torpağın yarasında
Bir qardaşlıq məzarı cəzb edir nəzərləri.
Onu ziyarət edir uzun illərdən bəri
Dəstə-dəstə adamlar.
O məzarın üstündə qəzəbli bir yazı var;
“Rahət yatın, qardaşlar, ananızdır bu torpaq.
Bu faciə heç zaman təkrar olunmayacaq!”.

BOŞ QALMIŞ BEŞİK

Dəhşətli bir partlayış
Qulaq batırdı birdən.
Nəhəng göbələk kimi
Tüstü ucaldı yerdən.

Sonra tutdu hər yanı
Səssiz, dərin bir sükut.
Nə yerdə bir ot qaldı,
Nə göy üzündə bulud.

Yaralandı elə bil
Bu vaxt torpağın bağı.
İnsan baxdı torpağa
Sinəsində min ağrı.

Xirosimada birdən
Daş üstə daş qalmadı.
Hamı qırılmasa da,
Salamat baş qalmadı.

Şəhərin kənarında
Kiçik bir daxma vardı;
Orada ata, ana,
Üç uşaq yaşayırdı.

Elə düşünməyin ki,
Daxma qaldı salamat,
Bu daxmanın içində
Bir dəhşət oldu həyat.

Əvvəlcə ata öldü,
Sonra lap kiçik oğlan.
Sabahı gün bir tabut
Çıxardılar oradan.

Gəlib ölüm növbəsi
Yazıq anaya yetdi.
Sağ qalmış bir uşaq da
Üç gündən sonra getdi.

Bir gün də sabah yeli,
Daxmaya girən zaman,
Donda kimsəsizlikdən,
Tez çıxıb getdi ordan.

Nə sakitdir bu daxma!
Nə səs vardır, nə səmir.
Nə göz yaşı, nə sevinc,
Nə də bir nəfəs gəlir.

Yalnız küncdə bir beşik
Salamat qalıb... aman!
Nə içində yatan var,
Nə onu yırğalayan.

KÖRPƏ DUSTAQ

*Məşhur yunan inqilabçısı Beloyannisin
həbsdən çıxıb salınmış körpə qızına ithaf
edirəm.*

Kaş mən günəş olaydım,
Sönmez atəş olaydım;
Sənin yaş zindanının,
Soyuq, daş zindanının
Aşaydım divarından.
Dəmir qapılardan
Girəydim içəriyə.
Səni öz balam deyər
Qucağıma alaydım.
İşıqlanırdı hər yan.
Solmuş yanaqlarından
Öpəydim dönə-dönə,
Körpə quzum, mən sənə
Ürəyini isidən,
Diləyini isidən
Bir istilik verəydim.
Mən üstəlik verəydim
Sənə öz vüqarımı,
Sönmez alovlarımı.
Sən soyuq bilməyəydin,
Heç vaxt əyilməyəydin
Önündə cəlladların,
Düşmənlərin, yadların...
Kaş mən dağlar döşündə
Bitmiş lələ olaydım.
Ya da sərin nəfəsli,
Çoşqun sulu, gur səslə
Bir şələlə olaydım.
Lələ olsaydım əgər,
Körpə quzum, bir səhər
Mən yanına gələydim.
Solmuş yanaqlarına,

Qansız dodaqlarına
Öz rəngimdən verərdim.
Şələlə olsaydım mən,
Öz sərin nəfəsindən
Sənə pay göndərərdim.
İsti yay günlərində
Bürkü otağını mən
Yaylağa döndərərdim.
Mən öz coşqun səsimlə
Sənə laylay çalardım.
Sularımdan boynuna
Mirvarilər salardım.
Neyləyim, neyləyim ki,
Sadə bir şairəm mən.
Yalnız kiçik şeirlər
Yazmaq gəlir əlimdən.
Bax, bu şəri yazmağa
Çatır ancaq qüdrətim.
Lakin dağlar qədərdir
Mənim səmimiyyətim.
Arzum budur qəlbində
Nə dərd, nə də qəm olsun.
Bu kiçik şeir sənə
Mənim hədiyyəm olsun.

GÖZƏLDİR

Nazlı bahar qucağında səhərlər
Sərin-sərin esən yellər gözəldir.
Dik dağlardan coşa-coşa tökülən
Şələlələr, axan sellər gözəldir.

Tamaşadır başdan-başa bu Vətən;
Atlas meşə, yaşıl yamac, göy çəmənlər,
Düzlərdəki lələ, nərgiz, yasəmən,
Bağlardakı qızılgüllər gözəldir.

Sevincindən sular kimi çağlayan,
Gülə-gülə dəstəylə gül bağlayan,
Hər birinə min bir könül bağlayan
Şəvə kimi qara tellər gözəldir.

ANAMA

Anacan, mən sənə çox borcluyam, çox.
Borcundan çıxmaqçın qanımı verərəm.
Sən hər nə istəsən yox demərəm, yox,
Həyatımı verərəm, canımı verərəm.

Təki sən qalxasan yorğan-döşəkdən,
Başqa bir istəyim yoxdur, əzizim
Nəfəsin gəlməsə bu ev-eşikdən,
Buzxanaya dönər evimiz bizim.

Ağrıyan başımı qoyub dizinə,
Dincimi alıram yorulanda mən.
Körpə uşaq kimi baxıb gözüne
Sanki unuduram hər şeyi hərdən.

Gəl, mənə çox görmə bu təsəllini,
Qoy qoyum üzümü üzünün üstə.
Yenə saçlarımda gəzdir əlini,
Uşaqdakı baş qoyum dizinin üstə.

SƏNİN VURĞUNUNAM, BAHAR, AY BAHAR!

Sənin gəlişinlə düzəndə, dağda
Qarlar selə dönüb axar, ay bahar!
Ətirli güllərdən qızlar, gəlinlər
Dərbi sinəsinə taxar, ay bahar!

Yaşıla bürünər çəmənlər, dağ, meşə,
Ayılar yuxudan nərgis, bənöfşə;
Qışın şaxtasında, inan, həmişə
Həsrovin qəlbləri yaxar, ay bahar!

Yaşıl reyhanların, qızıl güllərin
Ətrini gətirər əsən yellərin.
Mən də bülbülüyəm bu şad ellərin,
Sənin vurğununam, bahar, ay bahar!

PUSKİNƏ

İnsan var ki, öləndə, ölür fikri, xəyalı,
Onun özüylə birgə çürüyür torpaq olur.
İnsan var ki, ölsə də, onun böyük amalı
Gələcək nəsillərin ölində bayraq olur.

Vüqarlı bayrağın sən seir ordumuzun.

Öz əlinlə yazmısan hürriyyət nəğməsin.
Ən böyük şairisən bu gün də yurdumuzun,
Ölkənin hər yerindən eşidirəm səsin.

Günəş şüası kimi hər evə yol tapmısan,
Hər könlərdə bir yerin, bir yuvan var özəldən.
Döyüş cəbhələrində bizimlə at çapmısan,
Bir də ilham almısan hər mənalı gözəldən.

Əzbəkdir dilimizdə sənin böyük sənətin,
Sən bu gün də bizimlə gedirsən bir cərgədə.
Qoymamışıq birçün sənin saf məhəbbətin
Çırpınan qəlbimizi ömrümüzdən tərk edə.

Dost kimi sevdi səni babam Mirzə Fətəli
Yaxın adamtək ona həmişə sirdaş oldun.
Parladıqca gün kimi ürəyinin əməli
Bizimlə bir yaşadı, bizə vətəndaş oldun.

GÜNƏŞLİ AŞQABAD

Yayda, qışda günəşin əskik olmur birçün an,
Səltənət tacı kimi o düşməyir başından.
Küçələrin ox kimi dümdüz uzanır gedir,
Çinarların kölgəsi gündüz uzanır gedir.
Sərin sulu axırların quşək açmış qol-qanad,
Al günəşli Aşqabad,
Bol günəşli Aşqabad!

Zümrüd rəngli bağların sinəndə hamayıdır,
Səni görənlər hamı gül üzünə mayıdır.
Ana qoynun istidir, adamların – mehriban,
Günəşli Bakım qədər sən də mənə doğmasan.
Arzum budur: həmişə ön cərgədə addım at,
Al günəşli Aşqabad,
Bol günəşli Aşqabad!

Getməyib torpağından karvanların izləri,
Aşmış sənin şöhrətin dağları, dənizləri.
Sən türkmən qardaşının öz eşqi, öz baxtısan,
Günəşli bir diyarın, günəşli paytaxtısan.
Gecə-gündüz sinəndə qaynayır, coşur həyat,
Al günəşli Aşqabad,
Bol günəşli Aşqabad!

FİRUZƏ*

Mən səni qışda gördüm,
Qarda, yağışda gördüm.
Bir gün deyil, bir saat
Bir quşbaxışda gördüm.
Dörd tərəfin dağdı, dağ,
Sinən dolu dağdı, bağ.
Gözəllik seven ürək

* Aşqabad yaxınlığında yaylaq

Səndən düşərmə uzaq?
Yox, yox, sərin Firuzə,
Dağların qucağında
Yatan gəlin Firuzə!

OCAQÇILAR

Soyuq yanvar gecəsi... lopa-lopa yağır qar,
Artıq çoxdan çəkilməmiş küçələrdən əl-ayaq.
İsti mənzillərində rahat yatan adamlar
Bayırdakı şaxtadan xəbər də tutmayacaq.

Pəncərəni, qapını döysə də əsən külək,
Soyuqdan əsməyəcək körpələr beşiyində.
Bu şaxtalı gecədə, sərhədçi əsgərlərtək,
Ocaqçılar dayanmış istinin keşiyində.

Nə qədər ki, şaxtadır, hava soyuqdur hələ,
Bir an kəsilməyəcək bacaların tüstüsü.
Xoş hərarət verəcək hər evə, hər mənzilə,
Onların yandırdığı ocaqların istisi.

HÖKMDARIN ƏMRİ

Ağızlardan-ağızlara dolanan bir hekayə var:
Gecə düşmənin basqımından şübhələnən bir hökmdar
O gün belə əmr etmiş: "bu gecəni səhərədək
Ordugahda bir işıq da görünməsin gözə görə;
Hər kəs əmrə qarşı getmə, cürət edib əmrə pozsa,
Öləkdir öz əlimlə, batacaqdır orda yasa!"
Deyirlər ki, hökmdarın ordusunda biri varmış,
Gecə-gündüz, yar-yar deyib şirin mahnı oxuyarmış;
Canan deyib, can verərmiş hər saatda yüz yol belə,
Söyləyərmiş öz dərini narın-narın əsən yelə.
Həmin gecə bu gənc oğlan qarşısında bir ağ varaq,
Əlində bir gəlin şamı, bir də qələm oturaraq,

Məktub yazmaq istəyirmiş öz sevimli nigarına –
Gözələrinə həsrət qalan, qəm çəkdiyi, dildarına.
Oğlan şamı yandıranda hökmdarı salmış yada,
(Sevgi bəzən, ölüm ilə qarşılaşmış bu dünyada).
Eh!.. O gecə deyirlər ki, dərin göydə nə ay varmış,
Nə ildırım parıltısı, nə ulduzdan halay varmış,
Gözəllərin saçını kimi qapqaraymış həmin gecə,
Yalnız səssiz ordugahın bir yanından incə-incə
Gələn bir şam işığını hiss etirmiş döyüşçülər.
Kimse bunu şöhrət üçün hökmdara vermiş xəbər.
Gözələrinə seyr etmiş hökmdar da bu işığı,
Dərinləşmiş acısından sifətinin qırıqığı.
Qalxıb o dəm öz yerindən evlər yıxan sərt hökmdar
Demiş: "mənə öz ordumda qarşı gedən adamımı var?"
Hələ yazıb qurtarmamış məktubunu aşiq oğlan,
Hiss etmiş hökmdarın gəldiyini arxasından.
Qorxusundan titrəmişdir külək döyən çinar kimi,
Rəngi qaçmış, ağarmışdır dağlardakı qarlar kimi.
– Nə işıqdır? Nə yazırsan, bilməyirsən əmrə məyər?
– Darıxdım sevgilimçin, səbr etmədim sübhə qədər...
– Sənin sevgin müqəddəsdir, yoxsa mənim əmrim, de bir!
– Sənin əmrin müqəddəsdir, sevgi daha yüksəkdir.
Bir də mənim ilqarım var sevgilimlə, gələn gündən,
Hər gün ona məktub yazım, hökmdarım görə ki, mən.
– Nə deyirsən, ilqar nədir? – oxu görüm nə yazmışan?
Oxuyur öz məktubunu hökmdara aşiq oğlan?

"...Qəlbimi ovlayan, a nazlı dilbər,
Sənin fərağına dözə bilmirəm.
Yanağın lələdir, üzün sənubər,
Uzadıb əlimi üzə bilmirəm.

O gündən ki, səndən aralanmışam,
Hicran yollarında paralanmışam.
Tələk bir tərlandı, yaralanmışam,
Göyərçin üstünə süzə bilmirəm.

Ey sağır gecənin yanan ülkeri,
Bərabər seyr edək gözəllikləri;
Məhəbbət bəhrinə düşəndən bəri
Hey əl, qol atıram üzə bilmirəm.

Sevmişəm, səndəki qara gözləri,
Axır ki, bir rəhmə gələr özləri.
Vurgun xəyalımdan keçən sözləri
Çin-çin eyləyirəm düzə bilmirəm”.

Əzəl gündən demişlər ki, hakimlərdə insaf olmaz,
Acı-acı gülümsəmiş sərt hökmdar demiş ki, “Yaz!
Belə qurtar məktubunu: “Ey sevimli mələk yarım!
Bir də öpüş almayacaq dodağından dodaqlarım...
Bir də mənə görməyəcək yoldaşlarım, atam, anam.
Son məktubdur, yazıram mən; dostlarıma məndən salam!”
Məlul-məlul baxmış oğlan hökmdarın gözlərinə,
Artırmışdır bu sözləri məktubunun sözlərinə:
“Unut mənə bir dəfəlik, ey sevimli mələk yarım,
Bir də öpüş almayacaq dodağından dodaqlarım...”
Bir parıltı qalxmış göyə hökmdarın qılıncından,
Qucaqlamış bir dost kimi ucuz ölüm – aşiq oğlan!

Bakı, 1940

ELƏ XOŞBƏXTƏM Kİ...

Bu gün elə xoşbəxtəm ki...
Sanki qanadlı quşam,
 Elə bil ki, anadan
 İndicə doğulmuşam.
Bu gün elə xoşbəxtəm ki...
Sanki uçacağam mən.
 Elə bil ki, ilk dəfə
 Ov vurmuş uşağam mən.
Bu gün mən bilmirəm ki,
Nədir qüسسə, nədir qəm –
 Axı, öziz dost, bu gün
 Səninlə görüşmüşəm!

BAŞQA ADAM

Onun da gözləri var,
Bizim gözlərimiz kimi.
Amma bizim gördüklərimizi
O görməyir biz görənlər kimi.
Onun da ağzı var, dili var,
Bizim ağzımız kimi,
Dilimiz kimi.
Amma sözləri olmayır
Bizim sözlərimiz kimi.
O qarışqaya fil deyir,
Filə – qarışqa.
Çünki o, başqa adamdır,
Biz – başqa.
Onun da qulaqları var,
Qulaqlarımız kimi.
O bizimlə eşıtmır ancaq,
Nə olsun ki, bizimkinə oxşayır
Ondakı ağız, burun,
Göz, qulaq.
Biz fili fil görürük,
Qarışqanı qarışqa.
Biz başqa adamıq,
O, başqa.
Deyə bilmərəm belələri çoxdur
Təkcə onu deyirəm ki,
Onun ürəyinin
Bizim ürəyimizə
Oxşarı yoxdur.

YALTAQ

Əhvalı pisdən də pis,
Qaşlı-qabaqlı
İçəri girdi rəis.
Bu dəfə yaltaq

Dimdik atılaraq
Durmadı ayağa,
Yerimədi qabağa,
Dartmadı qaşını,
Əymədi başını,
Sürtmədi əlini əlinə,
Şirinlik vermədi dilinə,
Su kimi axmadı sözləri...
Çünki o, artıq
Tabutda yatırdı yazıq-yazıq,
Rəisini də görmürdü gözləri.

“BƏXTƏVƏR” BALIQ

Qarmağa düşdü balıq.
Çırpındı, çapaladı
Xilas olmaqçın yazıq.
Bir başqa balıq onu
Gördü bu vaxt uzaqdan,
Dedi: – Kəfdədir yaman,
Görmürsən nə oynayır
Bəxtəvər şadlığından.

ACI DİL

Dilin acılığını
Nə diş, nə dodaq bilər.
Dilin acılığını
Eşidən qulaq bilər.
Bir də bulanan ürək,
Od tutub yanan ürək.

MƏN BAHARI SEVİRƏM

Bir gün dayanacaq ömrün karvanı
Susacaq nə boynundakı zınqrovlar.
Mənim üçün artıq nə qış olacaq, nə bahar
Əbədi tərk edəcəyəm insanları, dünyanı.
Onlar da məni tərk edəcəkmi görən?
Yox, yox, istəsələr də bunu bacarmazlar.
Axı, mənim dostum var, düşmənim var, övladım var
Tez-tez onların yuxularına girecəyəm mən.
Yəqin ki, övladlarımdan biri, göyçək
Övladlarından birinə mənim adımlı verəcək.
Bir gün də şəklimi ona göstərəcək,
“Adımı daşdığın bu kişi babandır” deyəcək.
Nəvəmlə birlikdə adım yaşayacaqdır,
Nə dünya məni unudacaq, nə insanlar.
Nəvəm hərdən qəbrimə gül daşıyacaqdır
O güllərdən duyacağam səni, bahar, səni bahar.

İSTƏK

Ulduz olmaq istəyirəm,
Sönmək istəmirəm.
Yol olub dağa qalxmaq istəyirəm,
Enmək istəmirəm.
Şimşək olub çaxmaq istəyirəm
Bir anlığa yox.
İşığa dönmək istəyirəm,
Qaranlığa yox.

Mən ölümün özünə belə
Gülmək istəyirəm.
Ölümsüz bir ölümle
Ölmək istəyirəm...

İTHAF

Bir nəğmə qoşmadım gözəlliyinə,
Şeir həsr etmədim sənə doğrusu.
Məgər iş bundadır, özün bilirsən,
Ey mənim könülümün şirin arzusu!
Mən ilham almışam gözəlliyindən,
Sənə həyatımı həsr etmişəm mən.

AYRILIQ

Çox keçdi günlərimiz hicranda, ayrılıqda,
Axır ki, biz də bildik bir derdmiş ayrılıq da...
Uzağa düşdüksə də, bu ayrılıq günləri
Daha da yaxın olduq hicran duyandan bəri.
Nə qədər ki, yaxındıq gözümdəydin mənim sən,
Ayrıldığımız andan ürəyimə girmisən.

HƏQİQƏT

Həqiqəti gizlətmək
Olmayıbdır müyəssər.
Həqiqət şəffaf sulu
Qaynar bulağa bənzər.
Bağlasalar gözünü
Əgər qaynar bulağın,
Başqa bir yerdən yarar
O bağrını torpağın

“ÇİÇƏK”

Oxudum “Çiçəyi”* bu səhər yenə,
Keçibdir üstündən yüz bahar, yüz qış.
Yüz ilin içində güllər, çiçəklər
Yüz dəfə açılıb, yüz yol saralmış.
Bu necə sirridir, özün de, görək,
Bir yol da solmayıb əkdinin “Çiçək”?

BAĞ, XƏZAN VƏ MƏN

Vaxt keçəcək,
Bahar gələcək.
Ağacların yenə açacaq çiçək.
Geri dönəcək gedən quşların.
Nəğməsini dinləyəcəksən
Qaranquşların.
Darıxmayın, darıxmayın,
Ey mənim saralıb,
Yenə də yaşıllaşan ağaclarım.
Qoy mən darıxım,
Daha qaralmayacaq
Hər gün bir az ağaran
Qara saçlarım!

ÖMÜR

İnsanlara
Lazım olan insan
Tək qalmaz heç bir zaman.
İstəmirəm ömrümdə
Birçə gün də tək qalam.
Yaşamaq istəyirəm,
O qədər, –
Nə qədər ki,
İnsanlara lazımam.

* A.S.Puşkinin “Çiçək” şerinə işarədir

MƏSƏL

“Süleymana qalmayan dünya
Sənə də qalmayacaq”
Deyilən bir məsəl var.
Dolaşır dodaq-dodaq,
Bu düzdür...

Biz gedəcəyik,
ancaq,
Dünya yenə də
insanlara qalacaq.

ÇƏTİN DİL

Çin dilidir deyirlər dünyada ən çətin dil,
Onu az bir zamanda öyrənmək asan deyil.
Bircə il səy eləsəm, əzab çəksəm mən əgər,
Danışaram o dilə nağıllar, əfsanələr.
Lakin sən dilinin üstündə xeyli vaxt var
Çalışıram, çəkirim əziyyətlər, əzablar.
Amma bilmirəm nədən,
Ay qız, sən dilini öyrənə bilmirəm mən?

BƏLKƏ DUYA BİLƏSƏN

Hələ soyumayıbdır ürəyimin közləpi,
Əllərini bircə an qəlbimin üstə qoy sən.
Dillə sənə söyləyə bilmədiyim sözləri
Bəlkə duya biləsən onun döyüntüsündən.

SÜNBÜL

Sudan sərinlik aldın
Al günəşdən – hərarət.
Kiçik bir dəndin əvvəl,
Sümbül oldun nəhayət.

Göy olanda çalxanan
Dalğalı bir dənizdin.
Qanadlı ləpələrtək
Bir az da ağbənizdin.
Sonra saraldın tamam,
Sən kəhrəbaya döndün.
Bu rənginlə daha xoş,
Daha gözəl göründün.
Göy dənizdən çıxırsa
Sarı kəhrəbə əgər,
Sənin də ilk yatağın
Oldu gömgöy zəmilər.
Sən suyun sərinliyi
Günün hərarətişən.
Torpağın bərəkəti,
İnsanın zəhmətişən.

ÜRƏYİMDƏSƏN

Əsən küləklərə qoşulduğun dənən,
Dərələrdən keçdim, dağlardan aşdım.
Səni tapmaq üçün küləklərlə mən,
Yerləri, göyləri gözdüm-dolaşdım.

Axtardım mən səni dağlar döşündə
Çoban tütəyinin titrək səsinde,
Qayalardan sızan, daşlardan sızan
Şır-şır bulaqların zümzüməsində.

Zümrüd çəmənlərdə şəhli otlara,
Əlvan çiçəklərə, güllərə baxdım.
Polad iynə kimi, gümüş ox kimi
Günəşdən süzülən tellərə baxdım.

Ərimək bilməyən qarları gözdüm
Sıldırım dağların təpələrində.
Mən səni axtardım, mən səni gözdüm,
Coşqun deryaların ləpələrində.

Əsən küləklərlə mən çox dolandım.
Heç yanda, heç yerdə tapılmadın sən.
Yalnız axşamüstü günəş batanda
Gördüm ki, sən mənim ürəyimdəsən.

VÜQAR

Dünən bir qoca gördüm gözlərində min vüqar,
İz salmışdı üzündə dərin, dayaz, qırıqlar.
Gəzdirərək əlini başında daraq kimi,
Oxuyurdu ömrünü yazılmış varaq kimi.
– Şərəfimsən, şanımsan, ey mənim məğrur başım,
Çox da ki, mümkün deyil təzədən cavanlaşım,
Bir vaxt vardı qaraydı şəvətek rəngin sənin,
Gəncliyi göstərirdi hünər məhəngin sənin.
Yol alıb keçdikcə mən illərin sinəsindən,
Gündə bir ləl itirdim ömrün xəzinəsindən.
Uçdu gəncliyim əldən köçəri quşlar kimi,
Calandıqca gün günə sən ağardın qar kimi.
İl keçdi, zaman ötdü, sənə ömrün boyunca,
Dağlardan dik dayandın, sərt qayalardan uca.
Nə cavanlıq günündə, nə qocalıq günündə,
Bir yol da əyilmədin düşmənlərin önündə.
Yüksək tut vüqarını, ey mənim məğrur başım!
Razıyam şərəfinin min bəlaya qatlaşım.
Sıyrılmış qılınclara tuş gələsən, təki sən
Yadların qarşısında aşağı enməyəsən.

BALIQÇI QIZ

Dalğaları oynadır əsən sabah yelləri,
Tor atıb balıq tutur mavi gözlü bir peri.
Lakin heç bilməyir ki, onun dərya gözündə
Bir könül düşüb tora çırpınır çoxdan bəri.

QIŞ GÜNƏŞİ VƏ SƏN

Qışdır, qar örtmüşdür dərəni, düzü,
Sanki ağ örpəyə bürünüb həyat.
Nə qədər solğundur günəşin üzü,
O da sənə kimi soyuqdur, heyhat!
Onda hərərətdən yoxdur bir əsər,
Yalnız işıq verir süzən ox kimi.
Sən də mənim üçün, deyim müxtəsər,
Həmi var kimisən, həmi yox kimi.

DEMƏ

Demə saçlarıma dən düşüb artıq,
Gənclik gedib əldən, qocalmışam mən.
Bu gözəl dövrandə qocalmaq olmaz.
Ömrüm uzandıqca ucalmışam mən.
Düzdür, ağ saçlar var başımda, nə qəm,
Ağ çiçəklər açar gələndə bahar.
Bir də ki, əzizim, özün bilirsən
Uca dağ başında daim qar olar.

QOŞA VURACAQDIR ÜRƏKLƏRİMİZ

Mən səni özümə həmdəm sanıram,
Eşqinin oduyla alovlanıram,
Gecə də, gündüz də səni anıram.
Çıxmayır yadımdan ala gözlərin,
Şirin söhbətlərin, şirin sözlərin.

Sən mənim könlümdə xoş bir umudsan,
Ah, mən neyləyəyəm məni unutsan!
Sənəm bir atəşdir, onu soyutsan,
Od dolu ürəyim sönər, qaralar,
Çiçəkli ömrümü boran, qar alar.

Neçindir, bilmirəm, bu qorxu, təlaş,
Atarmı yoldaşı, vəfalı yoldaş?
Ömür yollarında ağartsaq da baş,
Yenə də birlikdə olacağıq biz.
Qoşa vuracaqdır ürəklərimiz!

BAĞÇADAN KEÇMİSƏN

Yəqin bu gün
Səhər-səhər
Bu bağçadan keçmisən.
Soruşursan:
Nədən bildim bunu mən?
Çiçəklərin nəfəsində
Saçlarının qoxusu,
Nərgizlərin xumarında
Gözlərinin yuxusu,
Quşların nəğməsində
Səsinin ahəngi var.
Çinarların duruşunda
Bədəninin qaməti,
Günəşin zərrəsində
Qəlbinin hərarəti,
Lələnin leçəyində
Dodağının rəngi var.
Səhər-səhər,
Sənin burdan keçdiyini
Onlar mənə verdi xəbər.

YAXIN VƏ UZAQ

Denizdəki,
İki,
Dalğa təki
Bir-birinə yaxınıq biz.
Mən sənin ardınca qanad çalırım,

Əsən küləklərdən sürət alıram.
Lakin yenə
Çata bilmirəm sənə.
Sən sahilə çatanda
Mən də sənə çatıram.
Hayıflar ki, bu zaman
Nə mən dalğa oluram,
Nə sən dalğa olursan.

İki

Qonşu dağın təpəsi təki,
Bir-birinə yaxınıq biz.
Lakin bilir zirvəmiz,
Bilir ağ başlı dağlar,
Aramızda qaranlıq,
Dərin bir uçurum var.

UZAQDA OLAN BİR DOST ÜÇÜN

Sizin şəhər də bizim şəhər kimidir,
Küçələri asfalt, evləri daşdan.
Sizin şəhər də bizim şəhər kimidir,
Dənizi yoxdu təkcə,
Bizim şəhərdə dəniz var
Sən yoxsan.
Gözlərinin maviliyi var dənizdə ancaq.

Tanımadığım küçələrdən keçdim,
Görmədiyim bağçalardan.
Sizin şəhər də bizim şəhər kimidir:

Küçələri ağaclı,
Çox yerdə iynəyarpaq.
Parkları çilçıraq,
Zeytunu yoxdu təkcə.

Bizim şəhərdə zeytun var,
Sən yoxsan.
Həmişəbaharlığın var zeytunda ancaq.

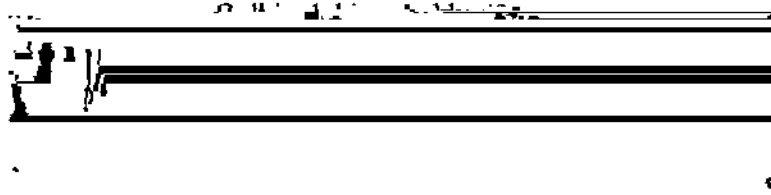
Dənizə baxanda,
Zeytuna baxanda
Nədənsə səni düşünürəm mən.
Xatırlamaqdan başqa
Nə gələr əlimdən,
Sən uzaq... mən uzaq...

NİYƏ?

Söyləyin təbiətin
Varmıdır ədaləti?
Ölüm həmişəlikdir,
Yaşamaq müvəqqəti...

ÇAYDA KÖRPÜ OLAR ÜRƏK

Enlidir çay, dərinidir çay,
Sular axır iti-iti.
Soyuq sular duyarmı heç

O sahilə durmusan sən,
Bu sahilə yanıram tək.
Bir işarə etsən əgər,
Çayda körpü olar ürək.

AYNA

Ləkəsiz, düşüncəsiz bir qırıq şüşə
Düzlüklə, doğruluqla gülür həmişə.
Namuslu insan kimi bu şüşə varlıq,
Nə yaltaqlıq eləyir, nə riyakarlıq.
Gözələ gözəl deyir, çirkinə – çirkin.

SUAL

Yerdən çıxan neftə çox vaxt
Qara qızıl deyirik biz.
Eşitdikcə bu kəlməni
Fərəhlənir üreyimiz.
Əgər qara neft qızılrsa,
Onda, dostlar, deyin görək:
Onu yerin qatlarından
Çıxarana nə ad verək?

İLK MƏHƏBBƏT

Dağlar qədər ucadır,
Dünya qədər qocadır,
Asan bir tapmacadır
Mənim ilk məhəbbətim.

Canımdan da əzizdir,
Ləkəsizdir, təmizdir,
Bir dalğalı dənizdir
Mənim ilk məhəbbətim.

Qanadlıdır, ley deyil,
Çox şirindir, mey deyil,
Unudulan şey deyil
Mənim ilk məhəbbətim.

Ömrün ülvyyətidir,
Könül şəriyyətidir,
Ana məhəbbətidir
Mənim ilk məhəbbətim.

BU ÜRƏK DƏ SƏNİNDİR

Sənin qara gözündə
Kölgəli qayalardan
Damcı-damcı tökülən
Suyun şəffaflığı var.

Sənin gözəl üzündə
İlk baharda sökülən
Çəhrayı dan yerinin
Bakirə saflığı var.
Sənin yanaqlarında,
Nəmin dodaqlarında
Çəmənin çiçəklərinin
Qırmızı rəngi vardır.
Ətirli nəfəsində,
Ürək açan səsinə
Bulaq zümzüməsinin
Xoş bir ahəngi vardır.
Mənim tərəf etdiyim
Bu göz, bu qaş, bu yanaq,
Bu səs, bu saç, bu dodaq
Sənikidir... Mənim də
Ateş dolu sinəmdə
O gözə, o yanağa,
O səsə, o dodağa
Vurulmuş bir ürək var.
Onda yüz min dilək var.
Bu ürək də sənindir.
İnan, gözəlliyinə
O da xoş bir bəzəkdir.
Nə qədər ki, o vurur –
Səni istəyəcəkdir.

NİYƏ SEVDİM MƏN SƏNİ?

Niyə sevdim mən səni,
Niyə vuruldum sənə?
Özüm də bilmirəm heç,
Nəyin xoş gəldi mənə.
Deyim qara qaşların,
Qara gözlərin oldu,

Qırmızı yanaqların,
Şirin sözlərin oldu?
Düz olmaz.. axı səndən
Qara gözlülər də var;
Qırmızı yanaqlılar,
Şirin sözlülər də var.
Bəs qəlbimi qəlbinə
Bağlayan nə oldu, qız?
Bu suala bir cavab
Verə bilərəm yalnız:
– Məni sənə bağlayan
Düz söz, düz ilqar oldu,
Təmiz məhəbbətimiz,
Bir də etibar oldu.

DƏNİZ

Səhər günəşdən erkən,
Dururam yuxudan mən.
Səni hamıdan qabaq
Görmək üçün, ay dəniz.
Ah, nə qədər gözəldir
Rəngin bu gün, ay dəniz.

DƏNİZƏ ALQIŞ

Təpəni ötən kimi
Açılaq önündə
Geniş süfrətək dəniz;
Əngin, mavi, mehriban,
Göylər kimi tərtemiz.
Suların üstü xırçın-xırçın,
Sahildə qayalar yalçın-yalçın.
Dəniz də ürək kimi
Çırpınır yaşamaqçın,
yaşamaqçın.

Suların rəngi mavi,
 Burda hər şey səmavi.
 Dənizin genişliyi
 Eşqimizə müsavi.
 Dalğa-dalğa dalına
 Durna qatarı kimi
 Düzülüb gəlir.
 Açıb qanadlarını
 Dalğa, qumlu sahile
 Süzülüb gəlir.
 Vurulmaqçın dənizə
 Kifayətdir bir baxış.
 Bütün gözəlliyini
 Xəsislik eləmədən
 Bizim üçün xərcləyən
 Dənizə alqış!

SAHİLDƏ

Su bol, günəş bol,
 Gülüş, sevinc – nə var bol.
 Ağ qanadlı, göy gözlü
 Dalğalar bol.
 Bədənləri tunc edib
 Günəşin od nəfəsi,
 Qarışır dalğalara
 Gənclərin qəhqəhəsi.
 Suda günəşin
 Milyon-milyon zərrəsi
 Oxşayır ulduzlara.
 Arılar da unudub
 Gülü-çiçəyi,
 Sataşırlar sahildə
 Çılpaq gözən qızlara.

LƏPƏLƏR

Qanadlı quşmusunuz,
 Hayandan uçmusunuz,
 Ləpələr, ay ləpələr?

Gözləriniz mavidir
 Rənginiz səmavidir,
 Ləpələr, ay ləpələr.

Nə qədər göyrəngsiniz
 Döyünən ürəksiniz,
 Ləpələr, ay ləpələr.

Gözəl nəğməkarsınız
 Yoxsa bestekarsınız,
 Ləpələr, ay ləpələr?

Qaynayırsız, daşırsız,
 Siz nə pıçıldayırsız,
 Ləpələr, ay ləpələr?

Hər dalğanız simmidir,
 Nəğmənz eşqimmidir?
 Ləpələr, ay ləpələr,
 Ləpələr, ay ləpələr!

OXŞARLIĞIN VAR

Hüsnünə baxdıqca görürəm ki, mən,
 Səninlə könlümdə bir oxşayış var.
 Coşur, qanadlanır ara vermədən
 Səndə mavi sular, onda duyğular.

Gövhörtək safsınız, aynatək təmiz,
 Sizdə əks olunur ulduzlar, aylar.
 Göylərdən böyükdür genişliyiniz
 Sizdə dərinlik də, dayazlıq da var.

Bircə fərq görürəm sizdə mən ancaq,
Sən soyuq olursan hər vaxt buz kimi;
Mənim könlüm isə alovlanaraq
Yanır məhəbbətlə bir ulduz kimi!

QAYALAR

Dənizin sahilində
Bir qocaman qaya var;
Ona illərdən bəri
Dəyib qayıdır geri
Quş qanadlı dalgalar.
Nə dalgalar yorulur,
Nə sərt qaya yumşalır.
Ürəyi soyuq qaya,
Dörd yanı oyuq qaya
Sanki bundan zövq alır.

Mənim derya könlümün
Qanadlı dalgaları,
Gəlib səndə bənd olur.
Hər biri kəmənd olur
Uçanda sənə sarı.
Lakin sən də qəlbin
Qaya kimi sərt qalır.
Nə gələn ləpələri
Vurub qaytarır geri,
Nə də özü yumşalır.

İLK BAHARIN NƏFƏSİ

Otaq isti, bayırda qış.
Ağ qirovdan şaxta
salmış
Pəncərəmin şüşəsinə
Naxışlar.

Onun üstə
Ağac var;
Sıx yarpaqlı,
Qol-budaqlı,
Qocaman.
Pəncərəmin şüşəsində
Yamaclar var –
Çiçəkləri al-əlvan.
Elə bilmə gördüklerim
Tək pəncərə şüşəsidir.
Bu naxışlar yaşıl donlu,
İlk baharın nəfəsidir.
Mən onlara baxan zaman
Qış günündə otağımdan,
Sanma təkə qırov salmış
Naxışları görürəm,
Mən onlara baxan zaman,
Qış günündə otağımdan
İlk baharı görürəm.

SUBAYLAR MAHNISI

Göydə parlaq ulduzlar var,
Yerdə gözəl-gözəl qızlar,
Dostlar! Bizdən çox uzaqdır,
Əl çatmazdır ulduzlar!
Amma qızlar, qəşəng qızlar
Yaxındır bizə,
Gəlin hərə bir qız seçək
Öz bəxtimizə.

Dağ döşündə bitən lələ
Qara xaldır, al yanaqdır.
Əgər onu səhər dərsən,
Axşam üstü solacaqdır.
Amma qızlar, qəşəng qızlar
Solmaz heç zaman,

Lalə rəngi əskik olmaz
Yanaqlarından.

Dağ döşündən al lələlər,
Göy üzündən ağ ulduzlar
Elə bil ki, deyir bizə:
Bəxtinizə düşən qızlar,
Ay cavanlar, ay cavanlar,
Gözəldir bizdən,
Qızılgüldən, bənövşədən,
Zərif nərgizdən.

Qızlar, qızlar, qəşəng qızlar
Yaxındır bizə,
Gəlin hərə bir qız seçək
Öz bəxtimizə.

O ZAMAN Kİ...

O zaman ki, mən uşaqdım
Həm ağılsız, həm qoçaqdım.
İndi ağlım çoxalıbdır.
Qoçaqlığım yoxalıbdır.
O zaman ki, mən uşaqdım
Yoxdu dərdim və məlalım.
Amma, dostlar, böyüdükcə
Mən dərd gördüm, mən işgəncə
Ağla doldum, dərdə düşdüm.
Mən tufanlı yol ötüşdüm,
Əziz dostum, düşün bir az
Doğru sözle, danış tərəz
Kimdir həyatdan bəxtiyar,
Ağıllılar, ağılsızlar?

* * *

Qırx beş yaşım
Tamam oldu bu səhər.
Ağlım kəsəndən bəri,
Keçib gəldiyim
Yola saldım nəzər.
Bütün insanlar kimi
Yaxşı günüm də olub,
Yaman günüm də olub.
Çoxlu ürək sevincim,
Çoxlu ümüm də olub.
Birini şad görəndə
Sevinmişəm, gülüşüm.
Dərhlilərin dərdinə
Şərik olub bölmüşəm.
Demirəm pak olmuşam
Günahsız bir quzuyam.
Amma bir şeyə, dostlar,
Mən ürəkdən razıyam.
Kaş bütün insanların
Dünyada günahları
Mənimki qədər olsun.
Eybi yoxdur, bir az da
Mənkindən bətər olsun.

MƏNİM GÜCÜM

Başımın üstə göylər,
Ayağım altı torpaq,
Ürəyimdə sən.
Gör nə qədər qüvvətli
Cəsarətli, qüdrətli
Və güclüyəm mən.
Mən göylərdən, torpaqdan
Səndən ayrılısam əgər
Nəfəs alıb versəm də

O ömür nəyə dəyər?
Ürəyimdə sən
Başım üstündə göylər,
Ayağım altıda torpaq,
Mən göylərlə
Torpaqla,
Sənle güclüyəm ancaq.

* * *

Ürəyimdə ağrı var
Göz ağrısından yaman,
Diş ağrısından betər
Bəs görəsən nə zaman
Bu ağrılar, əzablar
Qurtarar, sona yetər?

YÜZ MİN ŞEİR YAZARDIM

Yüz min şeir yazardım
Mən sənin gözlərinə.
Yüz min rəvnəq verərdim
Qəlbimin sözlərinə.
Qorxuram yazdığımı
Oxuyanda özgələr.
Bir bəd nəzər tapılar, –
Gözlərin gözə gələr.

* * *

Demişdin yaz gəlsin, yaz gəldi, ay qız,
Söyüdlər sulara kölgələr saldı.
Çiçəklər açıldı, göyərdi yarpız,
Verdiyin vədələr bəs harda qaldı?

Yaz qurtarır artıq, dinmirsən nədən?
Axı, söz vermişdin, ilqarımız var.

Dözə bilməyirəm, tələsirəm mən,
Sevindir qəlbimi, sən ey gözəl yar.

Verdiyin vədəyə əməl et bari,
Birləşsin arzumuz, ürəklərimiz.
Hiss et qəlbimdəki bu duyğuları,
Payızda cəyləyək toyumuzu biz.

LAYLAY

Yatmasan yatmaram, quzum,
Gözümü yummamam, qızım,
Yat, yuxun qoy şirin olsun,
Qəlbimə min sevinc dolsun.

Qaranlıqlar eşikdə,
Ulduz durur keşikdə.
Laylay çalırəm,
Oyaq qalırəm
Körpəm yatır beşikdə.

Yat ki qaranquşlar yatdı,
Dərələr, yoxuşlar yatdı.
Yoxdur heç bir oyaq qalan
Sən də tez yat, tezdən oyan.

Ay mənim şirinsöz qızım,
Qarasaç, alagöz qızım
Oyatsın dan yeli səni,
Günəşin al teli səni.

Yat ki qaranquşlar yatdı,
Dərələr, yoxuşlar yatdı.
Yoxdur heç bir oyaq qalan
Sən də tez yat, tezdən oyan.

ŞAIR DOSTUMA

Xalq şairi Rasul Rzaya

Şair dostum, mən sən
Sadə xasiyyətini,
Mərdanə xislətini,
Sənət göylərindəki
Vüsətini sevirəm.
Şair dostum, mən sən
Dosta məhəbbətini,
Düşməyə nifrətini,
Bəhrəsi şeir olan
Zəhmətini sevirəm.

Sən yazdığın şeir
Dodaqları qırmızı.
Xasiyyəti mız-mızı
Yayın isti günündə
Əlinə əlcək geyən
Özündən başqasını
Ömründə bəyənməyən
Yaxşıya yaman deyən
Əzmə-büzmə, dəbperəst
Nazəndə bir qız deyil.
Gecələr kəhkəşanda
Ölə-ölə parlayan
Soyuq bir ulduz deyil.
Sən yazdığın şeir
Qurğuşundan tökülmüş
Ağır top güllesidir.
Sən yazdığın şeir
Haqq, ədalət istəyən
İnsanların səsidir.
Sən yazdığın şeir
Sahilsiz dəniz kimi
Bəzən görünür.
Bəzən coşur, qaynayır

Köpüklərə bürünür.
Bəzən qəhqəhə çəkir.
Acı-acı gülür o,
İşi süründürənə,
Xəlvət rüşvət alana,
Adsız məktublar yazıb
Tərtəmiz adamları
Böhtanlara salana,
Yaltaqlığa, yalana.
Şair dostum, mən sən
Şeirlərində olan
Bu cəhəti sevirəm.
Acı gülüşündəki
Mələhəti sevirəm.

SÖZ OLMASAYDI

Dağlarda duman gözəldir,
Qaşları kaman gözəldir.
Hüsnünə heç bir söz olmaz,
Gözlərin yaman gözəldir.

Ağlını alıbdı başdan
Keçmək olmaz bu göz-qaşdan,
Səni mən yaman sevirəm,
Ürəkdən, candan sevirəm.
Mənə gəl eylə vəfa, yar,
Aşıqə etmə cəfa, yar.

Söyüdlər başın oyəndə,
Sənə mən yarım deyəndə,
Sanıram dünya mənimdir
Gözünə gözüm deyəndə.

Bu qara göz olmasaydı,
Əhdimiz düz olmasaydı,
Sənə heç könül verərdim,
Sözümüz söz olmasaydı?

QÜRUR VƏ PEŞİMANÇILIQ

Oğlan qıza dedi: sevirəm səni
Sənsən xəyalımda, gözümdə yalnız.
Oğlanın eşqinə cavab vermədi
Qürurla dik tutdu başını o qız.
Bir neçə gün keçdi, ikinci dəfə
Qıza öz eşqini bildirdi oğlan.
Dinib danışmadı məğrur qız yenə,
Oğlan çıxıb getdi cavab almadan...
Keçdi aylar, oğlan yenə də gəldi
Dedi ki, eşqimə cavab ver ay qız!
Baxdı məğrur-məğrur o qız oğlana
Yenə də eşqini qoydu cavabsız.
İndi illər keçib həmin o gündən
Qız da əl çəkibdir məğrurluğundan,
Gözləri yorulub yol gözləməkdən
Amma həndəvərə gəlməyir oğlan!

SORUŞANDA SƏNDƏN

Soruşanda səndən: "Sevirsen məni?"
Gülürsen bir kəlmə danışmadan sən.
Bilmirəm mən buna nə mənə verim
Sən məni sevirsen, ya sevməyirsən?!

DUYMADIN

Danışmadın birçə kəlmə
Min söz dedim uymadın.
Damla damla yağan nəğmə
Dolu oldu duymadın.

LƏPƏLƏR PİÇİLDAŞIR...

Mən səni sevirdim,
Lakin deməyə
Cəsarət etmirdim.
Bilmirəm nədən.
Bir gün sahilə gəldim
Sular üstə əyildim
Öz eşqimi yavaşdan
Xəzərə söylədim mən.
Qanad açdı ləpələr
Pıçıldaşdı ləpələr.
O gündən bu vaxtadək
Şirin bir nəğmə kimi
Ləpələrin dilindən
Eşqim düşməyir bir an.
Mənim eşqimdən deyir,
Aşib-daşan ləpələr,
Pıçıldaşan ləpələr.

LAYLAY SƏSLƏRİ

Güneş qızıl telini
Yayırdərəyə, düzə,
Yenə güllər, çiçəklər
Salam verir gündüzə.
Quşlar cəvildəyərək
Qalxır öz yuvasından
Nəğmələr bəstələyir
Güllərin arasından
Kaman çalır elə bil
Səhərin xoş ruzgarı
Heyran-heyran dayanıb
Dinlədikcə onları
Mənə elə gəlir ki,
Uşaqlıq çağındayam,
Ürəyimdən də isti

Ana qucağındayam.
O, mənə laylay çalır
Yenə də həzin-həzin...
Qulağımdan getməyib,
Sədasi o seslərin.

ULDUZLAR

Hüdüdsuz göylərin qoynunda çiçəksiniz,
Aydınlıq gecəyə nə gözəl bəzəksiniz,
Ulduzlar, ulduzlar, sehrli ulduzlar!
Ulduzlar, ulduzlar, min sirli ulduzlar!

Mən sizə vurğunam uşaqlıq çağımın,
Sizinlə olubdur xəyalım hər zaman,
Uzaqdan göz vurub parlayan ulduzlar!
Gecələr gah sönlüb, gah yanan ulduzlar!

Əlçatmaz göylərə yol açır insanlar,
Çoxdandır sinəmdə belə bir arzu var:
Gələydim mən sizə kaş qonaq, ulduzlar!
Ulduzlar, ulduzlar, çilçirəq ulduzlar!

* * *

Ya payız özü qızıdır?!
Yaşıl rəngi saralır otun, yarpağın.
Oğlanlar məclisinə bir qız gələndə,
Qaçır rəngi o saat neçə dodağın.
Məgər qızlar payızdır,
Ya payız özü qızıdır?!

* * *

Biz öyrətdik illəri saymağı
Özümüz özümüzə.
Sonra da dedik
Nə yaman tez ötüşür bu illər.

Bizi vadar edənmi vardı buna.
Bilirdikmi uzun illərin yükünü
Üstümüzdə daşdığımızı
Ölmək bahasına da olsa, yaşadığımızı.

XİROSİMA

Anbaan,
Saatbasaat
Məhv olan
Doxsan min insan
Doxsan min həyat,
Sönən çırağıdır, Xirosima,
Sinə dağıdır, Xirosima.
Sən hıçqırıqları
Boğazında düyümlənən,
Körük kimi
Sinəsi qalxıb enən,
Səsi qəhərli,
Gözü yaşlı,
Başı daşlı
Bir anasan, Xirosima!
Gərək bu dərdlərə
Dözəsən, dayanasan, Xirosima!
Qanadları qırılmış
Bir quş kimisən,
Sinəsinə vurulmuş kimisən.
Nə ölən kimi ölür,
Nə yaşayan kimi yaşayırsan.
Atomun dəhşətini
Doxsan min övladınla
Birlikdə daşıyırsan.

* * *

Ellərə bağladığ üreyimizi
Qayğısız olmadı ömrümüz bir an.
Fərəhli yaşadığ günlərimizi
Daim arzumuzu yaşatdı zaman.

BALIQ

Balıq uddu tilovu
Gözü çıxdı kəlləyə.
Vurnuxdu, çapaladı
“Ay aman öldüm!” deyə.
Qoy ölsün, çıxsın canı,
Qoy açılsın paxırı.
Özgə malı yeyənin
Belə olur axırı.

XƏZƏR

Gözlərin mavidir, Xəzər,
Rəngin səmavidir, Xəzər.
Genişliyin sinəmdəki
Eşqə müsavidir, Xəzər.

Həmdəmin var külək kimi,
Ətirlisən çiçək kimi,
Bir an sakit durmayırsan
Çırpınırsan ürək kimi.

SEVMƏK HƏSRƏTİ

Ayaqlarımda qurğuşun kimi
Ağır əsgər çəkməsi
Qəlbimdə yüngül bir qorxu, –
Ölüm qorxusu.
Nə gündüzlər ayaqlarımın rahatlığı var,
Nə gecələr gözümlün yuxusu
İrəlleyirəm şərif kimi uzanan yollarla.
Gah yavaş-yavaş
Gah yeyin-yeyin,
Gah sürünə-sürünə
Gah da ki, qaça-qaça.
Əlimdə silah,

Ürəyimdə intiqam hissi,
Vətən məhəbbəti.
Nə gizlədim, bir də yaşamaq,
Sevmək həsrəti.

YENƏ O

Gəl dayan,
Dayana bilirsənsə bu acıya,
Gündüzü gecəsi qədr qaranlıq
bir boşluq içində
Qəlbin sancıya-sancıya.
Dayan,
dayana bilirsənsə bu acıya.
Saat vurur
onu xatırlayırsan,
Süfrə qurulur
onu xatırlayırsan
Gələn odur,
gedən odur
Onu xatırlayırsan.
Danışdığın o,
Düşündüyün o,
Ağladığın o,
Dayan,
dayana bilirsənsə bu acıya,
Qəlbin sancıya-sancıya.

BU DA BİR ŞEİR DAHA KEÇƏN XATIRƏLƏRDƏN

Sənin üçün nəğmələr oxuyum
Köhnə, təzə.
Sənin üçün al şərab
Doldurum qədəhlərə
Getməyə tələsmə sən!
Qoy illərin həsrəti
Çəkilsin duman kimi.

Sinəmdən pərdə-pərdə.
Getməyə tələsmə sən!
Ömür yollarında biz
Həmişə tələsirik,
Heç olmasa tək bugün,
Getməyə tələsmə sən!
Eh, niyə yalvarıram,
Yaxşı bilirəm ki, mən
Əllərinin istisi
Əllərimdə qalacaq.

QOCALIR

İnsan qocalanda səs də qocalır,
Fikir də qocalır, hiss də qocalır,
Çox hayıf, çox hayıf, ötdükcə illər
Yaxşı da qocalır, pis də qocalır.

* * *

Dünya qatar odası, –
Sənişinik onda biz.
Bəzimiz yer tapmırıq,
Oturuq bəzimiz.
Yer üstündə kin udma,
Nə dava sal, nə əlləş.
Mən çatmışam, düşürəm.
İndi buyur sən əyləş.

DALĞA

Dalğa dalğa dalında
Dalğa köpük halında
Qanadlanır quş kimi,
Yuvadan uçmuş kimi,
Dalğalar, dalğalar, dalğalar
Onu irəli getsə
On beşi dala qalar.

Dalğa dalğa dalında
Ordu sırası kimi.
Dalğa qanad halında
Buz sırsırası kimi.

QƏLBİN ARZUSU

Gör nə gözəl yerdir: dağ döşü, çəmənlər
Həm kölgəlik vardır, həm də axar su.
Nəyim çatmayır ki, yanımda da sən
Heç yerdə qalarmı qəlbin arzusu?

* * *

Gözlərinin içində
Qaranlıq bir gecə var.
Baxıb yaman üşüdüm
Qəlbimdə vic-vicə var.
Mənə atəş ver, atəş
Bir az isinsin canım.
Qoy sənin atəşində
Mən alışım, mən yanıam.

SEVİNC

Xəstələrə şəfa verən,
Ümidləri güldürən
Cərrah dostum
Nişan aldı bir quşu.
Bu dəm onun əlindəydi
Yazaq quşun
Ölümü, qurtuluşu.
Hər vaxt həyat naminə
Ölümlərlə vuruşan,
Pəncələşən bu cərrah
Qəsd edir bir həyata
Bir ömürə
Əlində odlu silah.
Nə qolu titrəyirdi,

Nə tufəngi əsirdi.
Quşu ağ sinəsindən
Vurmağa tələsirdi.
Bu vaxt bərkdən,
Fit çaldım mən
Qanadlandı uçdu quş.
Çiçəkləndi gözlərimdə
Dərə, təpə, dik, yoxuş.
Sevincimdən uşaq kimi
Atılıb düşdüm də mən.
Axı bugün bir həyatı,
Bir ömrü qurtarmışdım
Ölümün pəncəsindən.

* * *

Mizrabım tardan ayrı,
Durnam qatardan ayrı,
Neynirəm belə ömrü
Keçirsə yardan ayrı.

KAŞ ÖLMƏZLİK DEYİLƏN BİR ÖLÜMLƏ ÖLSƏYDİM

Kaş axan çay olaydım,
Amma min-min çay kimi
Suyu bol dənizə
 tökülməyeydim.
Axaydım
 illərlə, əsirlərlə
Suya həsrət çəkən
Torpağı cadar-cadar
Otu yox, bitkisi yox
Çöllərin sinəsinə.

NAZİM

Nə çınarım,
 Nə kədinin*
 nə sənin
Kölgən qaldı sularda.
Sular axdı,
 Axdı sular
Apardı özüylə kölgələri də.
Səsin qaldı sular üstə
“Məmləkətim, məmləkətim” deyən səsin.
 Eybi yoxdur,
Sularda tək kölgən
 Ərisin
Amma səsin,
 Səsin qalsın.
Əbədi axan sularla
Hər vaxt birgə carlasın.
Kərəm kimi yana-yana
“Məmləkətim...
 Məmləkətim...”
 Deyən səsin.

İNANIRAM

Əllərim əllərinə deyəcək,
Dodaqlarım əsəcək
Çınar yarpağı kimi.
Gözlərim gözlərinə baxacaq
Ürəyim titrəyəcək
Gəlin duvağı kimi.
Əllərim saçlarına toxunacaq,
Köksüm köksünə,
Yenə heyran-heyran baxacağam
Sənin hüsnünə.

* Pişik

SƏNİN ŞƏRİN

Qərribə tarixi var
Bizim də eşqimizin.
Bir gözümlə ağlayanda
Gülüb o biri gözümlə.
Sənə nifrətim qədər
Məhəbbətim də olub.
Əziyyətim də olub,
Səadətim də olub.
Vaxt hanı

olanları

Yada salam sanayam.
Səni sevdiyim üçün
Dünyanın

ən bəxtiyar.
ən bədbəxt
insanıyam.

SÜLH ARZUSU

Hər sinədə çırpınan, döyünən bir ürək var,
Hər ürəkdə də, dostlar, min cür şirin arzular.
Əlvan çiçəklər kimi onlar da müxtəlifdir,
Biri gül tək incə, biri tül tək zərifdir.
Amma bir arzu var ki, yurd salıb hər ürəkdə,
O arzuya bağlıdır bu gün də, gələcək də.
Sülh arzusu, onunla qurub yaradırıq biz,
Daha nə ola bilər dünyada ondan əziz!

SEVGİ MAHNISI

Sən mənim eşqimsən, məhəbbətimdən,
Sən şirin arzumsan, səadətimdən.
Sən mənim xoş sözüm, xoş söhbətimdən,

Könlüm sənindir,
Gəl onu dindir.
Bizim sevgimiz
Göydən dərinidir.

İlk eşqim, sevgilim sənən, əzizim,
Xəyalınla keçir gecəm, gündüzüm.

Bizindir bahar,
Ey sevimli yar.
Günlər xoş keçir,
Aylar bəxtiyar.
Könlüm sənindir,
Gəl onu dindir.
Bizim sevgimiz
Göydən dərinidir.

* * *

Kəndimizin yolu daşdan,
Sən çıxartdın məni başdan,
Gözlerimə mil çəksələr
Əl çəkmərim o göz-qaşdan.

ÇAĞIRILMIŞ BAYATI

Yazdığım şeirlərlə
Amerika açmıram mən.
Dediklərim
Yalnız və yalnız
Köhnə fikirlərdən
Hörlümüş
Təzə dəmətdir.
Şairlərdə bu
Çoxdankı adətdir
Köhnə fikrə təzə don biçər,
Onu bəzəməkçin
Xoşa gələn söz seçər.
Verər
Oxucuların mühakiməsinə
Kimisinə
Bu xoş gələr,
Kimisinə yox.

Dartılmış kamandan çıxan bir ox
Hədəfə dəyər də,
Dəyməz də.
Ox kimidir söz də.
Asılıdır bu, kamandan çox
Kaman atandan
Çağırılmış bayatıdır
Hədəfə dəyməyən oxçun
Müqəssir deyil kaman.
Mən ay desəm aya,
Ulduz desəm ulduza
Yazdıqlarım
Gəlməyə xoşunuza
Sizdə günah yoxdur, –
Demək şeir deyil, yazdıqlarım
Hədəfə dəyməyən oxdur.

PAYIZ NƏĞMƏSİ

Tez-tez tutulur hava, yağır narın yağışlar...
Dərələrə, dağlara,
Bağçalara, bağlara
İsraq qanadlarında payız gətirir quşlar.
Çox mötədil olsa da elimizin iqlimi.
Köçəri quşlar gedir,
Yuvasını tərk edir
Həmişəlik gəlməyən vəfasız gəlin kimi.
Sapsarı kəhrəbatək xəzəl örtür torpağı...
Duman çöküb kollara.
Daraq çəkir yollara
Yaylaqlardan qayıdan quzuların dırnağı.

BALKAN DAĞLARI

Sizin dağlar da bizim dağlar kimidir
Başında qar,
Sinosində ağaclar.
Bizim dağlar kimi yəqin
Meşəsində çüyür mələr,
Nəğmə deyər, qaqqıl-daşar turaclar.
Yaşıl otlar içində
Qıpırmızı lələlər.
Şaqqaşaqla qayalardan
Tökülən şələlələr.
Dağların zirvəsindən
Aşağıda ağ bulud
Cığırda qalx yuxarı
Buludu əlinlə tut.
Aşağılarda bahar
Zirvələrdə qarlı qış
Ortada sarı payız
Bir-birinin eynidir.
Elə bil dağlarımız.
Mən baxdıqca onlara
Düşünürəm doğrusu,
Bəlkə bunlar
Qafqaz sıra dağlarıdır, –
Əks eləyir onları
Balkanların aynası.
Yaxud mənim Qafqazımın
Güzgüsündə əks olunur Balkanlar,
Dağlarımızın bir-birinə
İki yerə bölünmüş
Alma tək oxşarı var.

DEMOQOQ

İclasda dedilər, seçilsin gərək,
Bu yərə Filankəs Filankəszadə.
Ömründə ilk dəfə susub demoqoq
Etiraz etmədi bu namizədə.
Danışmağa belə olmadı sözü
Çünki bu namizəd özüydü, özü.

* * *

Gecə-gündüz, səhər-axşam.
Mən ömrümdə bir gün də
İstəmərim tək qalam
Ölümdən daha artıq
Tək qalmaqdan qorxuram,
Qorxuram.

DƏNİZ ŞEİRLƏRİNDƏN

Yelkənli bir qayıqda
Tən ortasında yığ dənizin.
Sənə soyuqdur, nədir
Avazıyıb bənizin?!

Dəmə başım hərlənir
Qəlbim bulanır, dəmə.
Gəl şərik olaq burda
Hər şadlığa, hər qəmə.
Sevincimiz bərabər olsun
Kədərimiz müsəvi.
Burda sular mavi,
Göylər mavi,
Üfüqlər mavi,
Nə var, hamı səməvi.
Daha nə lazım bizə
Alqış deyək
Xəsislik etmədən.
Bütün gözəlliyini
Bizim üçün xərcləyən Dənizə!

HƏYA

Ulduzlu bir axşam, aylı bir axşam
Qıza elçi gəldi on-on beş adam.
Çırpındı quş kimi ürəyi onun,
Yerine yetirdi diləyi onun.
Amma qızardı qız utandığından,
Sanki yanağında sökülürdü dan.
Onu həya basdı, o tərledə də,
Sevincdən bir qədər qəhərləndi də.
Bu axşam öz üzünü haləyə döndü,
Üstünə şəh düşmüş laləyə döndü.

SƏRHƏDDƏ DÜŞÜNCƏLƏR

Lap sərhəddə dayanmışam;
Göydə günəş, yerdə torpaq.
Ortalıqda kiçik bir çay
Axıb gedir parlayaraq
O tayda da, bu tayda da
Bir rəngdədir güllər, otlar.
Bir-birinə qarışır, bax,
Mavi göydə ağ buludlar.
Ensiz çayın bu tayından
O tayına əlin çatır.
Bu tay, o tay arasında
Dəmə böyük məsafə var.
Bir-birindən ayırd etmək,
Olmayır heç gülümüzü.
Heç çatarmı çayın gücü
Ayırmağa könlümüzü?!

Nəğmələr

XATİRƏ MAHNISI

Bir vaxt uşaq idin, dost idin mənə,
 Biz birgə gəzirdik yaşıl bağları.
 Səni gördüm, dostum, yad etdim yenə
 Şirin yuxu kimi həmin çağları.
 Ah, niyə,
 Nə üçün
 Mən beləyəm, bəs bu gün.
 Ah, niyə,
 Sənin mən
 Tuta bilmirəm əllərindən?
 Nə qəşəngsən, nə gözəlsən
 Bu axşam sən,
 Əziz dost!
 Ah, bu gözəlliyi niyə o zaman
 Hiss edib, duymadım mən bu günkü tək,
 Bu gün necə olsa, əzizim, inan
 Sənə öz sözünü deyəcək ürək.

NEYLƏRƏM UNUTSAN

Mən səni özümə həmdəm sanıram,
 Eşqinin oduna alovlanıram.
 Gecə də, gündüz də səni anıram,
 Çıxmayır yadımdan qara gözlərin
 Şirin söhbətlərin, şirin sözlərin
 Son mənim könlümdə xoş bir ümidsən
 Axı, mən neylərəm, məni unutsan.
 Sənəm bir atəşdir, onu soyutsan

Od dolu ürəyim sönər, qaralar,
 Çiçəkli ömrümü boran, qar alar.

Neyçindir görəsən bu qorxu, təlaş
 Atarmı yoldaşı vəfalı yoldaş.
 Ömür yollarında ağartsaq da baş
 Yenə də birlikdə olacağıq biz,
 Qoşa vuracaqdır ürəklərimiz.

GƏL-GƏL

Görəndə səni gözümlə gülər,
 Sevinər ürəyim, sözüm gülər.
 Ala gözlüm, gəl,
 Şirin sözlüm, gəl,
 Günəş üzlüm, gəl,
 Gözəl, gəl-gəl.

Sən mənim eşqimsən, sevincimsən,
 Öz yarım, öz gülüm, öz incimsən.
 Ala gözlüm, gəl,
 Şirin sözlüm, gəl,
 Günəş üzlüm, gəl,
 Gözəl, gəl-gəl.

Gəlməsən sənəz darıxaram,
 Uzanan yollara hey baxaram.
 Ala gözlüm, gəl,
 Şirin sözlüm, gəl,
 Günəş üzlüm, gəl,
 Gözəl, gəl-gəl.

BAKİ AXŞAMLARI

Axşamlar Xəzərə ay nur səpələr,
 Sinen üstə sənəz yanar ulduzlar.
 Qızıldan don geyər gümüş ləpələr,
 Sənin axşamların olar füsunkar.

Bakı, Bakı, can Bakı.
Can sənə qurban Bakı.
Axşamlar Xəzərə ay nur səpələr,
Qızıldan don geyər gümüş ləpələr.

Hesaba gəlməyən işıqların tək,
Dəniz buruqların çoxdur, ay Bakı.
Nə qədər döyünür deyəcək ürək:
Gözəllikdə sənə yoxdur tay, Bakı!

GÖRÜŞ

Günəş dağlar arxasına çəkilib artıq,
Yenə parlaq ulduzlarla dolub kəhkeşan.
Sevinc dolu gözlərimdə bir nigaranlıq,
Burda durub gözləyirəm səni bayaqdan.

Burda məni hər gələn səs, hər düşən kölgə
Diksindirir, üreyimi salır təşvişə.
Sənsə gəlib çıxmıyorsan, deyirəm bəlkə
Mən vaxtından tez gəlmişəm bu gün görüşə.

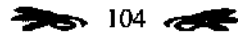
Yox, yox, budur sən gəlirsən gülümseyərək,
Gəlişinlə bir səadət verirsən mənə.
Elə bil ki, dilə gəlir sinəmdə ürək,
Pıçıltyla asta-asta söyləyir sənə;

Gözlərimdə günəş kimi yüksəlməsəydin,
Eşqimizin ilk baharı vaxtsız solardı.
Əgər bu gün bu görüşə sən gəlməsəydin,
Yer üzündə bir səadət əskik olardı...

MAHNI

Mən səni çox sevirəm, həm də möhkəm sevirəm,
Amma istəyirəm ki, səndən mən üz çevirəm.

Gəl qınama məni sən,
Sən mənə tay deyilsən.
Sən ətirli bir çiçək,

Mən xəzan vurmuş güləm.
Sən atəşin bir ürək,
Mən soyumuş bir küləm.
Sən dalğalı bir dəniz...
Necə tay olaq ki, biz.

Mən coşmaq istəsəm də, coşa bilmirəm artıq,
Sən çırpınmaq sevirsen, mənə dinclik, rahatlıq.
Çox sevirəm mən səni, həm də möhkəm sevirəm,
Amma istəyirəm ki, səndən mən üz çevirəm.

Amma bacarmıram mən,
Gəl qınama məni sən.

AĞACDA LEYLƏK

“Ağacda leylək yuva bağlar gedər,
Qız, sevən oğlan hava bağlar gedər”.

Ağacda alma, yanağı qırmızı,
Dər, səbətə yığ onu, bağban qızı.

Ağacda alma, dadı baldan şəkər,
Qız oğlan ilə onu xelvət dərər.

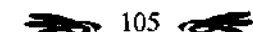
Ağacda alma, yetişib dər, tez ol,
Dostlar üçün sən onu göndər, tez ol.

Yaşıl bağın gözəlidir ağ alma,
Almanı dərdin, daha bağda qalma.

YAR İNCİDİ

Boynundakı incidi,
Örpeyi narıncıdı.
Vədə verdi gəlmədi,
Bəlkə də yar incidi.

Yar məndən incidi,
Bəs niyə incidi?
Görüşü, könlümün
İlk sevincidi.

Sözümü gözlə deyim.
Bir qədər gözlə deyim
Getdi gözümlə qarası,
Gəlmədi gözlədiyim.

Ürəyimi biləydi,
Damşaydı, güləydi.
Vədə verdi gəlmədi,
Barı yola gələydi.

SEVGİLİM

Sən mənə bir qəşəng gül verdin bu gün
Qalmadı nə qüssəm, nə də ki, dərdim.
O gülün yerinə mən sənə, ay qız,
Məhəbbətlə dolu qəlbimi verdim.

Sevgilim, sevgilim,
Könlümün səsinə cavab ver mənim.

Gəl çıxmaq sahələ bu axşam yenə,
Saçını darasın qoy sərin külək.
Mən gülü neylərəm, könül ver mənə,
Sevinsin sinəmdə çırpınan ürək.

SEVGİ MAHNISI

Sən mənim eşqimsən, məhəbbətimdən,
Sən şirin arzumsan, səadətimdən.
Sən mənim xoş sözüm, xoş söhbətimdən,
Könlüm sənindir,
Gəl onu dindir.
Bizim sevgimiz
Göydən dərinidir.

İlk eşqim, sevgilim sənə, özüm,
Xəyalınla keçir gecəm, gündüzüm.
Bizimdir bahar.
Ey sevimli yar.

Günlər xoş keçir,
Aylar bəxtiyar.
Könlüm sənindir,
Gəl onu dindir.
Bizim sevgimiz
Göydən dərinidir.

VƏTƏN NƏĞMƏSİ

Bərəkətli çölləri
Çoxdur mənim ölkəmin,
Dünyada bərabəri
Yoxdur mənim ölkəmin.

Nəzər saldıqca barlı,
Yaşıl bağlar görürsən.
Baxdıqca başı qarlı
Uca dağlar görürsən.

Hər tərəfdən yüksəlir
Göylərə nəğmə səsi;
İnsana çox xoş gəlir
Yurdumun mənzərəsi.

ÖZÜNƏ QURBANAM

Demişdin yaz gəlsin, yaz gəldi, ay qız,
Söyüdlər sulara kölgələr saldı.
Çiçəklər açıldı, göyərdi yarpız,
Verdiyin vədlər bəs harda qaldı?
Özünə qurbanam,
Sözüünə qurbanam,
Gözünə qurbanam, yar!

Yaz qurtarır artıq, dinmirsən nədən?
Axı, söz vermişdin, ilqarımız var.
Dözə bilməyirəm, tələsirəm mən,
Sevindir qəlbimi, sən ey gözəlyar.

DOSTLUQ NƏĞMƏSİ

Dörd dost, dörd ürək, dörd yoldaşq biz,
Birdir arzumuz, istəklərimiz,
Hər gün suları tən yara-yara
Birgə gedirik biz buruqlara.

Ayrılmaz dostlarıq biz,
Tükənməzdir qüvvəmiz.
Qarşımızda baş əyir
Mavi, dalğalı dəniz.

Günəş nur səpir yollarımıza,
Dostluq güc verir qollarımıza.
Dostluq solmayan baharımızdır,
Hər vaxt sədaqət şüarımızdır.

O kəs dünyada çox bəxtiyardır,
Sadiq, ayrılmaz dostları vardır.
Dərdi, sevinci birgə bölürlər,
Birgə qəm çəkib, birgə gülürlər.

BAKİ NƏĞMƏSİ

Bakı, əziz şəhər, mehriban diyar,
Sinəndə boy atıb oldum bəxtiyar.
Səndə öz eşqimin yadigarı var.

Sən mənim söhbətim,
Şərəfim, şöhrətim,
Tükənməz dövlətim,
Əzizimsən, gözəl Bakı!

Ürəyim səninlə edir iftixar,
Xəzərin qoynunda saldın buruqlar.
Qəlbimdə qəlbinin hərarəti var.

Sən mənim söhbətim,
Şərəfim, şöhrətim,
Tükənməz dövlətim,
Əzizimsən, gözəl Bakı.

Baxdıqca doymuram gözəlliyindən,
Şirin nəğmə qədər sevimlisən sən.
Hər yerdə, hər yanda deyəcəyəm mən:

Sən mənim söhbətim,
Şərəfim, şöhrətim,
Tükənməz dövlətim,
Əzizimsən, gözəl Bakı!

ZİBEYDƏ

Alagöz Zibeydə, sən qəşəngsən, qəşəng.
Həsretin, qəlbimi yandırır, ay mələk,
Sənin mən hicrinə dözmərəm,
Səndən mən əlimi üzmerəm.

Alagöz, şirin söz Zibeydə, mən sənə
yalvarıram,
Dərdindən heyva tək saraldım, gəl mənə,
yalvarıram.

Yaz gəlib, hər yanda gül açmışdır çəmənlər.
Bənövşə tək boynum əyilmişdir qəməndən.
Sənin mən hicrinə dözmərəm,
Səndən mən əlimi üzmerəm.

Alagöz, şirin söz Zibeydə, mən sənə
yalvarıram,
Dərdindən heyva tək saraldım, gəl mənə
yalvarıram.

TƏKCƏ SƏNİ SEÇMİŞƏM

Çiçək açıb düzlərin, ay qız,
Nə şirindir sözlərin.
Heyran edər görəni, ay qız,
Sənin qara gözlərin.

Çiçək kimi gözəlsən sən,
Baharın ətri gəlir tellərindən.

Bulaq suyu içmişəm, ay qız,
Qapınızdan keçmişəm.
Gözəl qızlar içindən, ay qız,
Təkcə səni seçmişəm.

Çiçək kimi gözəlsən sən,
Baharın ətri gəlir tellərindən.

GƏLMƏDİN

Axar sular dayandı,
Qəlbim həsrətlə yandı.
Rəyin niyə dolandı,
İlk görüşə gəlmədin.

Könlümdə xoş umuddun,
Atəşdim, sən soyutdun.
Öz vədini unutdun,
İlk görüşə gəlmədin.

Gün batdı, qaş qaraldı,
Qəlbimi qüssə aldı.
Gözüm yollarda qaldı,
İlk görüşə gəlmədin.

Poemalar

SAMUR DASTANI

I

Bir çay vardır – adı Samur.
Əziz tutar ellər onu;
Gah coşdurur, gah daşdırar,
Dağdan gələn sellər onu.
Dərələrdən, təpələrdən
Gurhagurla axar, keçər.
Bənövşəli sahillərə
Heyran-heyran baxar keçər.
İçər onun buz suyundan
Sahillərin reyhanları,
Tünd yerləşli, xoş baxışlı,
Azərbaycan ceyranları.
Ana kimi o süd verər
Bağda barlı ağaclara.
Bahar günü, zümrüd rəngli
Məxmər salar yamaqlara.
İçər onun buz suyundan
Cana gələr göy çəmənlər,
Ənbər kimi ətir saçır
Qızıl güllər, yasəmənlər.
Nəsil-nəsil yetər vara
Ellər onun sərvətindən,
Narın-narın ləpələrin
Bəxş etdiyi nemətindən

II

Gözəl Samur, gözəl Samur,
 Sən səhərlər günəşə bax!
 Çimər sənün göy suyunda
 Saçlarını darayaraq.
 Qoca Xəzər ana kimi,
 Açar sənə qucağını.
 Öpər seni, elə bil ki,
 Ana öpür uşağını.
 Bahar fəsli dik dağlardan
 Səllər sənə qonaq gələr.
 Köpüklənən sahilinə
 Qara göz, alyanaq gələr.
 Bahar çağı göy suyunda
 Yaşılbaşlar üzər sənün;
 Qaqqıldeşər səf durnalar
 Ətrafında süzər sənün.
 Nazlı Samur, dinlə məni,
 Könül səndən desin bir az;
 Bu qaydadır əzəl gündən,
 Şair qəlbi sözsüz olmaz.
 Dünya böyük, dünya qoca,
 Əsrlərin ömrü uzun.
 Bizə yaşı məlum deyil
 Nə günəşin, nə ulduzun.
 Keçmişlərdə insan oğlu
 Baş əymişdir hər qüvvətə.
 Səcdə etmiş əsrlərlə
 Ağ birçəkli təbiətə.
 Bir müqəddəs şey sanmışdır
 Göydə yanan günü, ayı;
 Od püskürən ildırım,
 İlanvarı axan çayı.
 Bir əfsanə gəzir bu gün
 Dolaşaraq dildən-dilə.
 Deyirlər ki, misirlilər

Səcdə etmiş axan Nilə.
 O zamanın insanları
 Nilə xərək verərlərmiş.
 Yalvararaq göy sulara
 İnsandan bac verərlərmiş.
 Bir qaydaymış bu, Misirdə
 İl quraqlıq keçən zaman,
 Yurdun gözəl bir dilbəri
 Veriləmiş Nilə qurban.
 İncilərlə bəzəyərək
 Bir bakirə günahsız,
 Öz kamına çatmamışkən
 Gənc çağında yazıq qızı
 Nilin coşqun sularına
 Atarlanmış qurban deyər.
 Guya onun əvəzində
 Su verəmiş Nil hədiyyə.
 Quştək öten əsrlərə
 Bir an belə salsaq nəzər,
 Canlanacaq qarşımızda
 Qanlı dolu qərinələr.
 Görəcəyik insanları
 Qarşısında odun, suyun,
 İki əli qoltuğunda
 Diz çökərək əymiş boyun.
 Görəcəyik güclü bilir
 Təbiətin qüvvətini,
 Axıdaraq göz yaşını
 İstəyir öz qismətini;
 Lakin indi belə deyil
 İnsan oğlu bizim eldə;
 İndi onun əlindədir
 Axan su da, əsən yel də.
 Dağlar, daşlar qorxur onun
 Yenilməyən qüvvətindən,
 Göydə günəş xof eləyir
 İnsanların qüdrətindən.

O, bəxtəvər dünyamızda
 Qalib gəldi təbiətə,
 Alqış bizim bu dövrəyə,
 Alqış bizim cəmiyyətə.
 Kainatda bir qüvvə yox,
 Əmək kimi, zəhmət kimi,
 Yərə, göyə qalib gələn
 İnsandakı qüdrət kimi.
 Qoy etiraf etsin bunu
 Volqa desin, Amur desin,
 İnsan kimi dilə gəlsin,
 Qoy söz verək Samur desin.

III

Dalğalandı axan Samur,
 Başladı öz söhbətini,
 Əvvəl-əvvəl təriflədi
 İnsanların qüdrətini.
 Sonra dedi: "Asın qulaq,
 Bir həqiqət deyim sizə.
 Mən qurbanam qədir bilən,
 Qiymət verən ölkəmizə.
 Bilirsiniz, boldur suyum,
 Dalğalanan ümman kimi.
 Göy çəmənlər içər ondan,
 Şəfa kimi, dərman kimi.
 Şırhaşırıla gecə-gündüz
 Axıb gedən suyum gözəl,
 Açıq alın, ağ üzlüyəm,
 Büsətim xoş, toyum gözəl;
 Lakin mənim dərdim vardı
 Ürəyimdə dağlar kimi.
 Bu dərddə mənə soldururdu,
 Xəzan görmüş bağlar kimi.
 Zaman-zaman düşündüm ki,
 Xeyir verim ellərə mən.

Nə edim ki, bu iş mənim
 Gəlməyirdi öz əlimdən.
 Yoxdu mənim bir sirdaşım,
 Söyləyəydim öz dərdimi.
 Bir kəs tapıb danışsaydım,
 Mənə çarə edərdimi?
 Uzun illər hey boğurdu
 Məniyimi bu dərddə mənim;
 Görməyirdi heç xeyrimi
 Öz məskənim, öz vətənim.
 Bilirdim ki, məndən uzaq
 Çöllər yanır quraqlıqdan.
 Sudan ötrü əzab çəkir,
 Əmək sevən cəsur insan.
 Mən bilirdim bu düzlərdə,
 Axan bir çay olsa əgər,
 Dərya kimi dalğalanan,
 Bitən otlar, göyərtilər...
 Keçdi aylar, ötdü illər,
 Başqalaşdı bizim vətən.
 Azad oldu bu diyarda,
 İnsan oğlu müsibətdən.
 Gözəl günlər dərman oldu,
 Gözü ağlar dərdiməndə.
 Bu günlərdə çarə tapdım
 Öz dərdimə, bilin, mən də.
 Məni dərddən xilas etdi
 Məğrur elin vətəndaşı.
 Şanlı zəhmət cəbhəsində
 Eylədi öz silahdaşı.
 İçəcəkdir bol suyumdan
 Geniş düzlər indən belə;
 Bol tərəvəz verəcəyəm
 Bu bəxtəvər, azad elə.
 Bəzənəcək çiçəklərlə
 Bu çöllərin dağı, daşı.
 Axacaqdir gözlərindən

Gilə-gilə sevinc yaşı.
 Qızıl güllər bitəcəkdir
 Ot bitməyən səhralarda,
 Bir gülşənə çevriləcək
 Quru çöllər bu diyarda;
 Gürhagurla axacağam,
 Gecələr də, gündüzlər də;
 Mən hər bahar yaşıl məxmər
 Sərəcəyəm bu düzlərdə;
 Torağaylar oxuyacaq
 Çəmənlərdə səhər-səhər.
 Günəşdən nur əməcəkdir,
 Bu düzlərdə göyərtilər".
 Sonra belə tamamladı
 Samur şirin söhbətini.
 Alqışladı dönə-dönə,
 İnsanların qüdrətini.
 Dedi: "Alqış, insan, sənə,
 Qalib gəldin təbiətə.
 Alqış bizim dünyamıza,
 Alqış bizim cəmiyyəte!".

BACI

Cəbhə dəftərindən

Bir gül qönçəsiték açılır səhər,
 Çəhrayı rəng alır göydə buludlar.
 Günəşdən nur əmib gülür üfüqlər.
 Yerdən baş qaldırır çiçəklər, otlar.
 Məxmərə bürünüb elə bil hər dik,
 Yaşıl don geyinib sanki ağaclar.
 Koldan-kola səkir xımalı keklik,
 Ötür ağız-ağız çöldə turaclar.
 Bu aydın səhərdə göy çəmənzağa
 Yırtır köynəyini gülün qönçəsi.

Daha əks etməyir sərt qayalarda
 Nə top gurultusu, nə tufəng səsi.
 Könüllər kamına çatıbdır bu gün,
 Verilib qəlblərin böyük arzusu.
 Başlayıb hər yanda bir toy, bir düyn,
 Məğlub edilmişdir düşmən ordusu.
 O əsgər paltarlı qadına bax bir,
 Gözündə həm sevinc, həm də kədər var.
 Onun qabağından əsirlər keçir,
 O baxır onlara alınnda vüqar.
 – Kimdir o gənc qadın? – etsəniz sual,
 Sizin sorğunuzun qarşısında mən
 Belə cavab verərəm fərəhlə dərhal:
 – Adi döyüşçüdür bizim hissədən.
 Sonra maraqlanıb sorsanız əgər:
 – Onun adı nədir? – deyərim sizə:
 – Ona döyüşçülər Bacı deyirlər;
 Bu ad xoş gəlir özəldən bizə.
 "Bu uca qamətli, mehriban üzlü,
 Ağır təbiətli, dərin kamallı,
 Bu tərən baxışlı, alıcı gözlü,
 Bu ceyran yerləşli, yanağı xallı
 Gözəl qız haqqında bizə danış bir"...
 Desəniz əgər,
 Alar ağuşuna mənə min fikir.
 Könlüm dilə gələr belə söyləyər:
 – O gün ki, dağlara səs saldı toplar
 Alova, tüstüyə büründü hər yan.
 Bəzəkli binalar oldu tarımar,
 Uçdu min xanıman, min bir aşıyan.
 Ac canavar kimi faşist əsgəri
 Bizə hücum etdi güclüyəm deyər.
 Min matəm bürüdü vuran qəlbləri,
 Fəryad nidaları ucaldı göyə.

Haman gün Bacı da duydu bu derdi,
 Bildi pozulacaq gözəl növrəği.
 Hirsindən titrədi, dodaq gemirdi,

Əridi şam kimi qəlbinin yağı.
 Lələ yanağına axdı göz yaşı,
 Öpdu dönə-dönə körpə oğlunu.
 Endi sinəsinə əyilməz başı,
 Yaralı ceyrantək burdu boynunu.
 O gün sevgilisi ayrıldı ondan,
 Könüllü olaraq orduya getdi.
 Düşdü ortalığa ayrılıq, hicran,
 Bu hicran Bacını pərişan etdi.
 Ötüşdü həftələr, ötüşdü aylar,
 Bir məktub almadı ərindən Bacı.
 Baxışı yollarda, gözü intizar
 Ah çəkdi gecələr dərindən Bacı.
 Saraltdı onu da ömrün həsrəti,
 Getdi qırmızılıq yanaqlarından.
 Bacının qəlbinin səmimiyyəti
 Töküldü nəğmətek dodaqlarından.
 "Yollara baxmaqdan gözüüm qaraldı,
 Bir xəbər gətirən olmadı səndən.
 Dərdini çəkməkdən çöhrəm saraldı,
 Bir əhval bilmədin bu dəmdə məndən.
 Sən ki, etibarsız deyildin, ey yar,
 Noldu birdən-birə rəyin dolandı.
 Qoydun bu dünyada mənə intizar.
 Ömrümün gənc çağı həsrətdə yandı.
 Bizim ki, arada ilqarımız var,
 Unutmaq olarmı əhdü-peymanı?
 Əgər sən gəlməsən inan ki, ey yar,
 Mələyib gəzərim bütün dünyanı.
 Axır ki, taparam səndən bir nişan,
 Qövr etməz sinəmdə həsrət atəşi.
 Etmə fəraqınla mənə pərişan,
 Sənsün gözlərimdə firqət atəşi".

Bacı dərd əlindən, qüssə əlindən
 Gündüz qəmli oldu, gecələr oyaq.
 Lakin usanmadı bu əməlindən,
 Aldı öz ərindən belə bir soraq:

"Əziz vətən deyə, azadlıq deyə
 Girdi döyüşlərə bir aslan kimi.
 Verdi düşmən ilə pəncə-pəncəyə
 Vuruşdu meydanda qəhrəman kimi.
 Ötdü dövrəsindən odlü güllələr,
 Aldı sinəsindən ağır bir yara.
 Mərdliklə göylərdə söndü o ölkər
 Bir də həsrət-həsrət baxma yollara..."
 Bu xəbər Bacını əzdi mum kimi,
 Səhla gözələrindən axdı incilər.

Əsdi dəhşət dolu bir sənum kimi
 Ömür bağçasından bu yaman xəbər.
 Basdı sinəsinə körpə oğlunu,
 Ana həsrətilə öpdü gözündən.
 Uşaq bir nəvaziş duyurdu bunu,
 Mən nəşə yağırdı gülər üzündən.
 Körpə bu qüssədən bixəbər kimi
 Ananın qoynunda atıldı, düşdü.
 Bacı gülümsədi bir səhər kimi,
 Amma ki, bu gülüş necə gülüşdü?!
 O körpə hardadır?... – Etsəniz sual,
 Sonra da bir cavab gözləseniz siz;
 Saracaq üzümü acı bir mələl,
 Məndən bu sözləri eşidəcəksiz:
 "O gün ki, dalbadal faşist tankları
 Ateş aç-aça kəndə girdilər.
 Əsdi bağçalardan ölüm ruzgarı,
 Quşlar yuvasından düşdü dərbəder.
 Susdu göy suların xoş tərənəsi,
 Sonalar yas tutdu, qara bağladı.
 Kəsildi çöllərdən qumrunun səsi
 Buludlar kişnədi, göylər ağladı.
 Pərişan göründü kənddə adamlar
 Sünbüllü zəmilər virana qaldı.
 Çırpıldı qapılar, keçirildi şamlar,
 Nə şəmə yanmağa pərvanə qaldı.
 O gün ki, faşistlər bu kəndə yetdi

Talandı, çapıldı ellərin varı.
 Namussuz əllərdə qarətə getdi
 İsmətli qızların boyunbağları.
 Budur, gəl Bacının evinə bir bax...
 Gör necə pozulub onun növrəği.
 Bu kiçik evdə də tapdalaranaq
 Təhqir olunmuşdur vətən torpağı".
 – Bəs uşaq nə oldu, ondan danış bir? –
 Desəniz əgər,
 Alar ağuşuna məni min fikir.
 Könlüm dilə gəlib belə söyləyər:
 "Gəlin, həyətdəki şama baxın siz,
 Onun kölgəsində bir tapəcik var.
 Yaxşı diqqət edib, fikir versəniz
 Cəlb edər sizi də kiçik bir məzar.
 Dövrəsində bitən güllər, çiçəklər
 Çəkir xəyalımı, çəkir fikrimi.
 Ona sığal verir sərin küləklər;
 Qüdsi-camalına vurulmuş kimi.
 Ona təzim edir göydən buludlar,
 Əyilir önündə hər kəsin başı.
 Ah, bu kiçik məzar, bu kiçik məzar
 Yandırır dərdiylə torpağı, daşı.
 Bacı öz əliylə qazıyıb onu
 Qüssə günlərində bir səhər çağı.
 Bu yerdə Bacının körpə oğlunu
 Basıb sinəsinə vətən torpağı!
 Yatır bu məzarda aylardan bəri
 Günahsız bir uşaq, dilsiz bir tifi.
 Bu ağır dərdləri, müsibətləri
 Tarix, qocalsa da, unudan deyil".
 Sən ey məhəbbətin carçısı gənclik!
 Baxıb gözlərimə əyləsən sual:
 Hardadır o təpə, hardadır o dik?..
 Alıb aparacaq məni quş xəyal –
 Xeyli uzaqlara, bir böyük kəndə.
 Mən də deyəcəyəm sualın haqdır.

Toplayıb özümü cavab verəndə
 Gözümde bu səhnə canlanacaqdır:

Yay səhəri, şam ağacı, sərin kölgəlik...
 Elə bil ki, uyğudadır hər dərə, hər dik.
 Bəsət qurub altı nəfər alman əsgəri
 Doldururlar, boşaldırlar piyalələri.
 Sərxoş-sərxoş oxuyurlar, çalırlar onlar,
 O tərəfdə məhzun üzlü bir gənc qadın var.
 Laylay çalır körpəsinə: "Bala, yat, – deyir,
 Qurğuşundan ağır oldu bu həyat, – deyir.
 Ulduzumuz söndü bizim, qaraldı göylər,
 Evimizdə kefə baxır yadlar, ögeylər.
 Yat, balası, şirin-şirin, ağır zamandır,
 Bəxtim dönük, taleyim kəm, dərdim yamandır".
 Bu dərdləri duyarmı heç faşist əsgəri?
 Cingildəyir əllərində piyalələri;
 Oxuyurlar: "Bat, ey günəş, coşma, ey dəniz!
 Qalib Hitler ordusunun əsgəriyək biz!
 Yer üzünün ağasıyıq, fərman bizimdir.
 Bütün şöhrət, şən dünyada ölkəmizindir..."
 Sərxoş olur altı nəfər faşist əsgəri,
 Yavaş-yavaş qan rənginə girir gözləri.
 Danışirlar, gülüşürlər, sonra da birdən
 Ucaboylu bir yefreytor söyləyir ki, mən
 Lap darıxdım, gəlin bir az gülek, əylənək.
 Bir əyləncə tapın, belkə açılısın ürək.
 Yefreytora cavab verir gödək bir əsgər:
 "Bir top tapaq, futbol vuraq, göstərək hüner".
 Razılışır məclis əhli bu əyləncəyə
 Qalxır hamı ayaq üstə "oynayaq!" – deyər.
 Üz tuturlar gənc qadına top istəyirlər,
 Hədələyib deyirlər ki, tapmasan əgər –
 Aqibətin pis olacaq, haydı yubanma,
 Nə baxırsan, get top axtar, daha dayanma!
 Hara getsin bu gənc qadın, burda top hamı?
 İnandırmaq olarmı heç buna almanı?

Faşist qəlbi yumşalarmı yoxdur deməklə?
 İnsan kimi asta-asta bu daş ürəklə –
 Heç danışmaq mümkündürmü? O, tufan eylər.
 Bir yox desən, o hirslənər, nahaq qan eylər.
 Yazıq qadın qorxa-qorxa deyir: "Cənablar!
 Siz buyurun, futbol topu, deyın, harda var?
 Bu saatca tapım onu gətirim sizə,
 Bir dəqiqə yubanmayım yetirim sizə".
 Qəzəblənir gödək əsgər deyir: "Ay axmaq,
 Alman gedib qapı-qapı top axtaracaq?!"
 Ucaboylu yefreytorun qızır gözləri,
 Əvvəl-əvvəl sakit edir gödək əsgəri;
 Sonra deyir: "Mən tapmışam, odur, baxın bir..."
 Onun qanlı barmaqları bu dəm göstərir –
 Kölgəlikdə mışıl-mışıl yatan körpəni,
 Hamı deyir: "Əhsən sənə, bəyəndik səni".
 Bir qanadlı qartal kimi bu zaman ana,
 Elə bil ki, qanad çalıb çatır oğluna.
 Tez götürür qucağına əsir, titrəyir.
 Basır onu sinəsinə deyir: "Durun bir!
 Uşaqdan da top olarmı?.." "Olar!" – deyirlər,
 Hücum çəkir cəllad kimi bu altı əsgər.
 Bu köməksiz, gənc ananın üstünə birdən.
 Ana deyir: "Rəhm eləyin, kimsəsizəm mən!
 Siz qıymayın bu körpəyə, insaf edin bir!"
 Gözlər qızır, gənc anaya təpiklər dəyir.
 Rezin top tək ayaqlara dolaşır uşaq
 Gödək əsgər – vurun! – deyir, – vurun, oynayaq!
 Zərbələrdən qıyya çəkir o tifl mələk,
 Uğunurlar belə hala onlar gülərək.
 Qəhqəhəylə batırırlar iniltiləri.
 (Budur faşist ordusunun qatil əsgəri).
 Huşa gəlir ana birdən açır gözünü,
 Elə bil ki, hiss etməyir bu dəm özünü
 Nə eşidir, nə danışır, baxır lal kimi,
 Qalxır qorxunc, əzəmətli bir xəyal kimi.
 Saç dağınıq, üz kədərli, gözlərində qan,

Nəzərləri ayrılmayır gül balasından.
 Baxır, baxır qan içində görünə onu,
 Bir də basır sinəsinə ölmüş oğlunu.
 "Bala!" – deyib qıyya çəkir, bayılır yenə,
 Ana-bala uzanırlar torpaq üstünə.

O bayılan ana, o ölən tifl
 Bizə uzaq deyil, bizə yad deyil.
 O ana, eşqiylə qələm çaldığım,
 Aslan hünərindən ilham aldığım
 Bizim hissemizdə hər bir əsgərin,
 Bütün zabitlərin, döyüşçülərin
 Can kimi sevdiyi, hörmət etdiyi,
 Yaxın adam kimi söhbət etdiyi,
 Bacıdır, bu ad ki, tanışdır sizə,
 Yoxsa sual qondu gözlərinizə? –
 "Sizin hissə hara, o Bacı hara?"
 Qoyun cavab verim bu suallara:
 "O gün ki, hücum keçdi hissemiz,
 Qaçdı önümüzədən düşmən əsgəri.
 Ura səslərlə irəllədik biz,
 Bir-bir azad etdik doğma kəndləri.
 Bir gün də Bacını elədik azad,
 Qurtardı tənədən onun da başı;
 Açdı döyüşlərdə o da qol-qanad,
 Qurudu gözündə axan göz yaşı.
 İntiqam eşqilə o da ər kimi,
 Döyüşdü meydanda çovğunda, qarda.
 Mən hünər göstərdi igidlər kimi
 Düşmən ordusuyla vuruşmalarda.
 Onun intiqamla yanan gözləri
 Mahir ovçu kimi hər vaxt, hər zaman;
 Gezdi altı nəfər qatil əsgəri
 Dincəlmək bilmədən, yuxu almadan.
 Budur, Oder çayı açır, dalğalar
 İnsan ömrü kimi gah səslə, gah lal.
 Çayın sahilində bir keşməkeş var,

Qezəblə gurlayır toplar dalbadal.
 Odur, bizim Bacı gedir qabaqda,
 Əllərində silah, gözlərində kin.
 Bir gülüş görürəm o gül dodaqda,
 Keçdikcə üstündən boz meyitlərin.
 Nə oldu Bacıya, yıxıldı birdən,
 Ona güllə dəydi, yaralandımı?
 O niyə qalxmayıb düşdü yerdən,
 Ulduzu göylərdən aralandımı?
 Odamı görmədi ömürdən vefa?
 Çaldımı başına qılınca zaman?
 Çəkdi min məşəqqət, min dərd, min cəfa,
 Bir kam almamışmı getdi dünyadan?
 Yox, yox o ölməyib, yaralanmayıb,
 Onun polad köksü paralanmayıb.
 Qalxır ayaq üstə o yenə birdən
 Həyəcan içində düşdü yerdən.
 Baxır sahiləki boz meyitlərə,
 Uca yefreytora, gödək əsgərə.
 Çatılır Bacının qara qaşları,
 Yığılır başına silahdaşları.
 Çaxır gözlərində qəzəb şimşəyi,
 Bacı gülümseyir bir səhər toki.

DALĞALAR ARASINDA

I

Əsir külək, coşur sular, qara dalğalar
 Hücüm çəkir sahil üstə, gəlir dağ kimi.
 Bircə an da verməyərək ara dalğalar –
 Atır-tutur bir qayıq oyuncaq kimi.
 Sular burda altı boydur, dərin, dərin...
 Başdan-başa ağ köpükdür, coşqundur dəniz.
 Siz kənarda dayanmayın, bir yaxın gəlin,
 Qayıqdakı üç nəfərlə tanış olaq biz.

O ağsaçlı qoca kişi usta Xəlildir,
 Çox buruqlu bir sahənin odur rəisi.
 Mədənlərdə işləyir o, otuz beş ildir,
 Olmuşdur o təcrübəli neft mühəndisi.
 Sənətkardır, öz işində məharəti var,
 Abşeronda yüzdən artıq buruq qazıdır.
 Neft işində kəşf etdiyi yeni üsullar
 Haqqında o, neçə-neçə kitab yazıbdır.
 Qayıqdakı ucaboylu, qaragöz oğlan
 Bəxtiyardır, sağ əlidir usta Xəlilin.
 Bir an gülüş eskik olmur dodaqlarından,
 Çox cavandır, neftçisidir beş-altı ilin.
 Gənc də olsa o, ustadır öz sənətində,
 İşçilərin arasında hörməti vardır.
 O, möhkəmdir sevgisində, məhəbbətində,
 Adı kimi o özü də çox bəxtiyardır.
 Sükan tutan o oğlanın adı Niyazdır,
 Dənizçidir neçə ildir bizim Xəzərdə.
 Dərin sular onun üçün hər vaxt dayazdır,
 Min yol qayıq sürmüş azı göy ləpələrdə.
 Bax, indi də o oğlanın sürdüüyü qayıq
 Sine görür tufanlara mərd-mərdana.
 Elə bil ki, töysüyərək durur bir anlıq,
 Sonra yenə çarpışmaqçın girir meydana.
 Dəniz böyük, külək güclü, dalğalar dəli.
 Qayda budur; qalib gələr güclü gücsüzə.
 Kiçik qayıq şığıyaraq gedir irəli;
 Gah sularda gözdən itir, gah çıxır üzə.
 Nədir onu tələdirən, nə olmuş məgər?
 Bu tufanda hara gedir, nə axtarır o?
 Qulaq asın bircə anlıq, mən verim xəbər,
 Köpüklənən dalğaları neçin yarıb o.
 Göy dənizdə, lap sahilə – ləpə döyəndə
 Pəncərəsi şərqə baxan bir ağ budka var.
 Hər vaxt tufan başlayanda, xəzri gələndə
 Bu budkanın divarına dəyir dalğalar.
 Dənizdəki buruqlara həmin budkadan

Hava gedir borularla bütün gün boyu.
 Burda durub bilmək olar hər vaxt, hər zaman
 Neft verirmi, verməyirmi dənizdə quyu.
 Burda dəqiq cihazlar var, çox həssasdırlar,
 Quyularda nə baş versə tuturlar xəbər.
 Külək oldu, tufan oldu, belə qayda var:
 Qəza olcaq tez dənizə çıxır neftçilər.
 Bax, bugün də, iş növbəsi qurtaran zaman
 Birdən baxıb cihazlara dedi Güləndam:
 – Ay Bəxtiyar!..
 – Nə var?
 – Tez ol, baxma uzaqdan,
 “Yetmiş beşdə” təzyiq yenə düşübdür tamam.
 Mən biləni qəza vardır quyuda, bax bir...
 Yaxınlaşıb manometrə baxdı Bəxtiyar,
 Öz-özünə sual verdi: bu nə deməkdir?
 Onu bu vaxt tez dövrəyə aldı adamlar,
 Kimi dedi: – Qum tıxacı tutub quyunu.
 Kimi dedi: – Hava getmir quyuya yəqin.
 – Bəlkə boru partlayıbdır?..
 – Nə bildin bunu?
 – Görməyirsən, təzyiq düşüb.
 – Uşaqlar, gəlin,
 Mübahisə eleməyə, bir görək nə var,
 Usta özü nə söyləyir, nə deyir bizə.
 Usta Xəlil ağır-ağır dedi: – Uşaqlar,
 Görək bunu bilmək üçün çıxaq dənizə...

Budur, onlar dənizdədir, yaxın gedək biz,
 Görək nədən danışrlar qayıqdakılar.
 – Yan almağa qoymayacaq, deyəsən, dəniz
 Bugün bizi yetmiş beşə, yoldaş Bəxtiyar.
 – İrəli bax, sürətlə sür bacardıqca sən,
 Yetmiş beşə nə qalıb ki... çatmışıq artıq.
 – Bu küləkdə yan almağı asan bilirsən?!
 Qorxuram ki, tab etməyə çevrilə qayıq.
 – Danışdın da...

– Düz demirəm?
 – Tez ol, ay Niyaz,
 Vaxtımızı alma bizim, burax söhbəti.
 Uşaq olma, belə dəniz qayıq batırmaz,
 Möhkəm yapış sən sükandan, artır sürəti.
 Hər dəqiqə – düz bir ton neft deməkdir indi,
 Yetmiş beşi biz qezadan qurtaraq gərək.
 Axşam oldu, günəş batdı, yer kölgələndi,
 İşlərimiz dala qalar tez tərpenməsək...
 Qayıq cumur irəliyə, keçir suların,
 Hücüm çəkir onun üstə yüzlərlə dalğa.
 Yenə Niyaz sual idir tez bəxtiyardan:
 – Bizim qayıq qüvvətlədir, yoxsa qasırga?
 – Dənizdən də, dalğadan da, qasırgadan da
 İradəmiz qüvvətlidir bizim, ay Niyaz.
 – Gəl, Bəxtiyar, küya salma, belə tufanda
 Sən söyləyən iradəyə güvənmək olmaz.

Usta Xəlil qarışaraq bu vaxt söhbətə
 Deyir: – Niyaz, eşitmisən bəlkə yüz kərə,
 İgid gərək tab eləyə hər əziyyətə;
 Çətin vaxtda qol çirməyə, hünər göstərə,
 Xoşum gəldi, yaxşı dedi indi Bəxtiyar.
 İradəyə arxalanmaq qalibiyyətdir!
 Çətin vaxtda iş görməyin başqa hüsnü var,
 Bu özü də insan üçün bir səadətdir...

Kiçik qayıq sığıyaraq gedir irəli
 Qağayılar ürək onun nərilisindən.
 Nəhəng-nəhəng ləpələre sinə gərəli –
 Qatar-qatar dalğa keçir göyertisindən.
 Bu qayığın baş ucunda qızıl bayraq var,
 Sinəsində qanad açmış bir ağ göyərçin.
 Bax, nə qədər təhlükəli olsa da yollar,
 Yarıb keçir dalğaları bayraq-göyərçin.
 Lakin sular qəzəblidir, kinlidir yaman,
 Hücüm çəkib göyərçinə, qalxırlar göyə.

Hirsli-hirsli əsən külək, qəzəbli tufan
 Əlbir olub, göyərçini boğsunlar deyə.
 Lakin, dostlar, göyərçindən arxayınam mən,
 Tufanların gücü çatmaz onu boğmağa;
 Çünki bu quş qanad çalib uçduğu gündən
 Arxalanıb sığınmışdır bu al bayrağa.
 Bu bayraqsa od içindən, alov içindən
 Tarix boyu mərd əllərdə zəfərlə keçmiş.
 Şaxtalar da qar içindən, qırov içindən
 İlk bahardan müjdə verən xəbərle keçmiş.
 Bu bayraqla çıxıb bu gün dənizə qayıq,
 Onu tufan öz yolundan qaytarmaz geri.
 İgidliklə çarpışır o, sularla artıq,
 Yetmiş beşə gedən yolda bayaqdan bəri...
 Bol neft verən dik buruqlar vətənimizə,
 Quru kimi, dənizdə də qatar-qatardır.
 Hay deməmiş köpüklənib, coşan dənizdə
 Hər buruğun öz nömrəsi, öz adı vardır.
 Yetmiş beş də bir buruqdur sahildən uzaq –
 Göy dənizin qucağında ucalıb göyə;
 İşlədiyi gündən bəri, qayda olaraq,
 On tonlarla neft veribdir hər gün ölkəyə.
 Görən, bu gün o buruqda nə qəza oldu,
 Vuran qəlbi sinəsində dayandı birdən.
 Yoxsa coşan gur dalğalar quyuya doldu?
 Bilmədiyim bir şey haqda nə söyləyim mən?!

Odur, qayıq yetmiş beşə tərəf gedir, bax,
 Usta Xəlil gah dənizə, gəh göyə baxır.
 Hey papiros yandırıb o, qullab vuraraq
 Ağır-ağır nəfəs alır... Yaman darıxır...
 O, çoxdanın neftçisidir, təcrübəsi var,
 O, bu işdə, bu sənətdə baş ağartmışdır.
 Onu rahat buraxmayır indi xəyallar,
 Düşüncədən geniş alnı qırıq-qırıqdır.
 O, dayanıb Bəxtiyara
 deyir bu ara:
 – Məncə, oğul, yetmiş beşə çatan kimi biz,

Əvvəl gerek nəzər salmaq bir borulara,
 Qum tıxacı olsa oğər, yuyaq tərtemiz.
 Başqa dərdi ola bilməz, necə bilirsən?
 – Siz deyəndir, mənə, usta, quyunun dərdi,
 Bu quyuda bir şıltaqlıq görməmişəm mən,
 Həmişə öz qaydasınca o neft verərdi...

Qayıq çatır yetmiş beşə, lakin dalğalar
 Qoymayırlar yan almağa onu körpüyə.
 Kinli-kinli ləpələrə baxır Bəxtiyar,
 Usta Xəlil əmr eləyir: – Dövrə vur, – deyər.
 Altı dəfə dövrə vurur dalbadal qayıq,
 Lakin yenə yan almağa tapmayır imkan;
 Bəxtiyarın səbri tamam tükənir artıq,
 Əllərini ovuşdurur darıxdığından.
 Onu sakit buraxmayır bu dəm fikirlər,
 Görür yaman qəzəblidir çalxanan dəniz.
 Deyir: – Niyaz, sən bu dəfə çalış bir təhər
 Yetmiş beşin körpüsünə yaxın düşək biz...
 – Çalışaram...
 – Fikrin nədir, Bəxtiyar? – deyər
 Usta Xəlil həyəcanla soruşur bu dəm.
 – Fikrim budur, mən özümü atım körpüyə,
 Yetmiş beşin dərdi nədir – öyrənməliyəm...
 Usta Xəlil nəse demək istəyir, ancaq
 Dodağından qaytararaq udur sözünü.
 Çünki bu vaxt Bəxtiyar bir quştək uçaraq
 Yetmiş beşin körpüsünə atır özünü.
 Qayıq yarıq şahə qalxan ağ ləpələri,
 Uzaqlaşır yetmiş beşdən... Qaralır sular.
 Onlar bir də dövrə vurub dönəndə geri
 Var gücüylə qışqıraraq deyir Bəxtiyar:
 – Dayanmayın, usta, gedin... usta, gedin siz.
 Torpaq dolub, qum tıxacı tutub quyunu.
 Traktorla dönün geri, bugün gerek biz
 Səhəredək işə salmaq təzədən onu.
 Lakin coşan dalğaların uğultusundan

Heç nə, heç nə eşitməyir qayıqdakılar.
Qulaq batır gur suların gurultusundan,
Yetmiş beşdə tək qalmalı olur Bəxtiyar.

II

Güləndam, iş saati
Çoxdan qurtarıb gərək.
Söylə, sahilə bu vaxt
Niyə dayanmısan tək?
Nə axtarır gözlərin
Fırtınalı dənizdən?
Qəlbindəki duyğunu
Gizlin saxlama bizdən.
O duyğunu, Güləndam,
Özün aç, özün danış.
Qoy sənün ürəyinlə
Könüllər olsun tanış.
Danış, danış, Güləndam,
Sevmək qəbahət deyil;
Özün söylə, ürəyin
Nə üçün rahat deyil?
Dənizdəki qayıqdan
Nigaransan yoxsa sən?
Bu küləkdə, sahilə
Bir adam gözləyirsən?
Niyə həyəcanlısan
Dalğalı dəniz kimi?
Neçin donub baxırsan
Sulara dilsiz kimi?
Gözün niyə yol çəkir,
Neçin dalğınsan belə?
Aç qəlbini dostlara,
Güləndam, sən şərh elə!
Bir söz deməsən də sən,
Hər şey mənə əyandır;
Bilirəm Bəxtiyardan

Ürəyin nigarandır.
Cəmisi bir ay keçib
Sizin toy gününüzdən.
İndi onun yolunu
Gözləyirsən burda sən.
Qorxursan ki, Bəxtiyar
Birdən qayıtmaz geri.
Ayırır onu sənədən
Xəzərin ləpələri.
Zilləyirsən dənizə
Sən yol çəkən gözünü.
Yamanca danlayırsan
Yad adam tək özünü:
“Niyə, niyə duymadım,
Niyə bilmədim əzəl
Zalım olmuş bu küləklər,
Amansız olmuş bu Xəzər...
Mən özüməm bu işdə
Hamıdan çox günahkar.
Söylədim təzyiq düşüb,
Yetmiş beşdə qəza var.
Yox, yox günahsızam mən,
Vəzifəmdir bu mənim,
Mənə də bu sahəni
Tapşırıbdır Vətənim.
Mən ki, öz vəzifəmi
İcra etmişəm ancaq,
Yetmiş beşdən Bəxtiyar
Zəfərlə qayıdacaq...”
Odur, odur bir qayıq
Gəlir sahilə sarı.
Amma gözün seçməyir
Ondakı adamları...
Yüürürsən körpüyə
Ümid dolu üreklə,
Sanki bəhsə girirsən
Yol getməkdə küləklə.

Yetişirsən körpüyə,
 Burda xeyli adam var.
 Həmin qayıqdan gedir
 Söhbətlər, danışqlar:
 – Görəsən, düzəldiblər?
 – Yox, canım, mümkün deyil...
 – Düzəltməmiş geriye
 Qayıtmaz usta Xəlil!
 – Usta Xəlil nə etsin,
 Külək zordur, a qardaş...
 Yəlon qayıq körpüyə
 Yanaşır yavaş-yavaş.
 Sən keçirsən irəli,
 Güləndam, yeyin-yeyin.
 Bəxtiyarı axtarır
 Qayıqda nəzərlərin.
 Sən onu görməyirsən,
 Titrəyirsən elə bil,
 Təşvişini gözündən
 Oxuyur usta Xəlil;
 Deyir: “Qızım, Güləndam,
 Heç nigaran qatma sən.
 Bəxtiyar yetmiş beşdə
 Qalacaq səhərcən.
 Biz də yenə təzədən
 Qayıdacağıq geri,
 Buruqda, iş başında
 Açaçağıq səhəri...
 Ustanı aralığa
 Alır bu vaxt adamlar:
 – Quyu niyə dayanıb?
 – Quyuda nə qəza var?
 Sənin də ilk sualın
 Belə olur: – Ustacan,
 Necə qurtarmaq olar,
 Yetmiş beşi qəzadan?”
 Əvvəlcə usta Xəlil

Fikrə gedir bir qədər,
 Sonra deyir: – Görürsən,
 Dağ boydadır ləpələr;
 Eli bil, alt-üst olub
 Çevriləcəkdir dəniz...
 Bu tufanda, bilmirəm,
 Necə eləyək ki, biz,
 Yetmiş beşə traktor
 Çıxarağın bir təhər...

N i y a z:

– Qayığa yan almağa
 İmkan vermir ləpələr.
 Xahiş edirəm, usta,
 Məni qorxaq bilmə sən.
 Belə iş bu küləkdə
 Mümkün deyil kökündən...
 – Yox, yox, mümkündür, – deyir
 Körpüdəki adamlar.
 – Bizdən kömək gözləyir
 Yetmiş beşdə Bəxtiyar.

III

Tək başına nə etsin
 Yetmiş beşdə Bəxtiyar.
 Çıxmalıdır quyudan
 Tıxac tutmuş borular.
 Bu işçin xeyli adam,
 Bir traktor gərəkdir.
 Nə eləsin Bəxtiyar,
 O ki, burada təkdir...
 Yaxşı bilir, bu işi
 Görə bilməz bir nəfər.
 O zəng edib sahile
 Vermək istəyir xəbər.
 Telefonsa işləmir,

Qırıb telləri külək.
Bəxtiyarsa buruqda
Bekar dayansın gərək.
Xəyalı başqa yerdə,
Gözləri dalğalarda;
O, fikirli-fikirli
Oturur bir kənarda...
Xeyallar, düşüncələr
Rahat buraxmır onu.
İstəyir ki, tezliklə
İşə salsın quyunu.
Lakin necə? Nə təhər?
Tapa bilmir bir çara.
Baxır buruğa çarpan
Qəzəbli dalğalara.
Bəxtiyar qorxmasa da
Suların hədəsindən,
Görür tək gəlmək olmaz
Bu işin öhdəsindən.
O, gah sakit dayanır,
Gah da həyəcanlanır;
İndi gözü önündə
Bütün Vətən canlanır:
Odur, Volqa boyunda
Qədim rus şəhərində
Kırmı, Ukraynada
Qaraqum düzlərində
Min-min maşın işləyir,
Min-min ekskavator...
Bakıdan neft istəyir.
Düzlərdə min traktor...
Tikir, qurur insanlar,
Ablarında vüqar.
Tikintilərə gedən
Uzun-uzun qatarlar,
Tarlalarda işləyən
Təzə "Universallar",

Suda nəhəng gəmilər,
Göydə polad qartallar
Bizim Bakı neftindən
Güc alır, qüvvət alır,
Zamanla ayaqlaşan
Vüsət və sürət alır...
Düşündükcə bunları
Yetmiş beşdə Bəxtiyar,
Sakit dura bilməyir,
Tutmur bir yerdə qərar.
Gah oturur, gah durur,
Möhkəmcə darıxır o,
Birdən qarşısındakı
Borulara baxır o;
Görür dalğa vurduqca
Borular suyla dolur.
Boş borular elə bil
Sular üçün yol olur.
Amma bu boruların
Birindən su axmayır.
Nədən isə o, gələn
Suları buraxmayır.
Maraqlanır Bəxtiyar,
Tezce qalxır ayağa.
Elə bu vaxt boruya
Çarpır güclü bir dalğa.
Bir əski parçasını
Atır borudan kənar.
Bu boruyla da sonra
Axır sərbəstcə sular.
Bax, bunu gören kimi
Bəxtiyarın başına
Gözəl bir fikir gəlir.
Düşündükcə Bəxtiyar
Fərəhindən yüksəlir.
Sahildən yetmiş beşə
Sıxılmış hava gələn

Borulara baxır o.
 Axan suya dönərək,
 Sahildən borularla
 Yetmiş beşə baxır o.
 Pıçıldayır yavaşdan
 Öz özüne Bəxtiyar:
 – Çətinlikdən qorxmasan
 Hər şeyin əlacı var.
 Bu ki, mümkündür tamam:
 Sahildə dayanıb sən
 Tıxac tutmuş quyunu
 Yuyub təmizləyəsen.
 Hava borularilə
 Quyuya su vurarsan;
 Bu üsul ilə quyu
 Təmizlənər tıxacdan!..

Düşündükcə bunları
 Gülümseyir Bəxtiyar.
 Ona göz qırpır bu vaxt
 Sahildəki işıqlar...

IV

O gecə tək getdi evə Güləndam,
 Qorxunun daşını ata bilmədi.
 Nə yədi, nə içdi, fikir içində
 Uzandı yatağa, yata bilmədi.
 Sert bir daşa döndü altında döşək,
 Od kimi yandırdı onu yorğam.
 Bu bir qaydadır ki, yorğun da olsa,
 Yatmağa qoymayır fikir insanı.
 Güləndam yaralı göyərçin kimi
 Çırpındı yerində, tutmadı qərar.
 Ürəyi darıxdı, tər basdı onu,
 Səbrini əlindən aldı intizar.
 Ona elə gəldi otaq istidir,

Durub pəncərəni açmaq istədi.
 Bir xəbər tutmaqçın uzaq buruqdan
 Sahilə iş üstə qaçmaq istədi.
 Fikirlər qoymadı o gecə onu
 Yumub gözlərini bir rahat yata.
 Axır tənə gəlib qalxdı yataqdan,
 Yandırıp işığı baxdı saata..
 Keçib pəncərənin önündə durdu,
 Baxdı uğuldayan dənizə sarı:
 Hava qaranlıqdır, seçilmir dəniz
 Suların qoynunda neft buruqları.
 Təkcə uzaqlarda cərgəylə yanan,
 Titrəşən işıqlar görünür ancaq.
 Güləndam darıxır – görəsən nə vaxt
 Bəs Günəş doğacaq, səhər olacaq?
 Yetmiş beş hansıdır bu işıqların?
 Axtarır Güləndam onu gözüylə,
 Yerini, bilse də, tapa bilməyir.
 Yenə də danışır o, öz-özüylə:
 – O, “Yüz on yeddidir”... O tək işıq da
 Təzəcə qazılmış “iyirmi birdir”...
 Bəs yetmiş beş hanı? Bəs o hardadır?
 İşığı gəlməyir, bu necə sirdir?
 Güləndam tapmayır axtardığını.
 Hər vana ne qədər göz gəzdirsə.

Onun xəyalında canlanır bu vaxt
 İş vaxtı baş verən o son hadisə:
 ...Yetmiş beşdə təzyiq düşübdür tamam.
 Bunu Bəxtiyara o verir xəbər.
 Usta söyləyir ki, dənizə çıxacaq...
 O, budkədə qalır, onlar gedirlər...
 Keçir Güləndamın gözü önündən
 Bu səhnə sürətlə bir an içində;
 Baxır pəncərədən dənizə sarı,
 Döyünür ürəyi həycan içində.
 O, gah Bəxtiyarı müzəffər görür –
 Buruqdan qayıdan, üzügülər, şəh.

Gah onu sahildə, dostlar içində
 Görür söhbət edən, ürekdən gülən.
 Gah da gözlərini yumur qorxudan,
 Görür ki, Bəxtiyar yaman dardadır.
 Sanki əsən külək qəhqəhə çəkib
 Soruşur ondan ki: "Ərin hardadır?"
 Necə cavab versin küləyə bu qız?
 O ki, xəbərsizdir Bəxtiyarından.
 Hər nə desən çıxar belə tufanda
 Xəzərin qudurmuş dalgalarından.
 Qoy, onda küləyə mən verim cavab –
 Hardadır, Bəxtiyar, hardadır indi?
 Elə düşünmə ki, qasırğaların,
 Tufanın əlində dardadır indi.
 Yox, yox, əziz bacım, nigaran bacım!
 Şübhəyə verməyin yer qəlbinizdə.

Onun dostlarının iradəsinə
 Baş əydi tufan da, yel də, dəniz də...
 Sən evə gələndən bir saat sonra
 Usta Xəlilgil də çıxdı dənizə.
 Xəzərin töşüyən sinəsi üstə
 Başlandı təzədən bir mübarizə.
 Külək əsə-əsə meydan oxudu,
 Dalgalar dağ kimi kəsdi yolları.
 Usta Xəlilgil də iki qayıqla
 Üzdülər, üzdülər buruğa sarı.
 Yetmiş beşə çıxmaq asan olmadı,
 Düzdür, onlar üçün belə küləkdə;
 Lakin neftçilərə axır baş əydi
 Köpürmüş dəniz də, əsən külək də.
 Usta Xəlilgil də çıxdı körpüyə.
 – Nə üçün dayanıb quyu, Bəxtiyar?..
 – Usta, siz deyəndir, qyunun dərdi,
 Borular tutulub, qum tıxacı var...
 – Bəs necə eləyək? Belə küləkdə
 Buruğa traktor çıxarmaq olmaz.
 – Bəlkə qeyrət etdi, hünər göstərdi –

Traktor çıxardı buraya Niyaz...
 – Çətin məsələdir...
 – Bəs necə olsun?
 – Külək yatanadək gözləyək gerek,
 – Bəlkə yatmayacaq külək heç bir ay,
 Biz də boş-boşuna durub gözləyək?
 – Çarəmiz nədir ki, gözləməliyik...
 – Yox, Niyaz, düz deyil, buna çarə var,
 Mənə elə gəlir traktorsuz da
 Qyunu tıxacdan qurtarmaq olar!

Baxdı Bəxtiyara heyretlə hamı.
 Qəribə göründü bu söz onlara.
 Usta Xəlil dedi: – Kaş doğrudan da
 Olaydı dünyada belə bir çara!..
 Çox mülayim səslə dedi Bəxtiyar:
 – Usta, mən bu dərde tapmışam əlac:
 Hava borusundan yüksək təzyiqlə
 Quyu su vursaq yuyular tıxac.
 Əvvəl fikrə getdi bütün işçilər,
 Danışmadı heç kəs, dinmədi heç kəs.
 – Niyə bu vaxtadək bu gözəl fikir
 Bizim başımıza gəlməyibdir bəs? –
 Deyib usta Xəlil güldü astadan,
 Sonra tumarladı qalın bığını.
 Dedi: – Yubanmayın daha, uşaqlar...
 Niyaz, tez hazırla sən qayığını;
 Gedəyin sahile, oradan da biz
 Bu təzə üsulla yuyaq quyunu.
 Vuraq yetmiş beşə yüksək təzyiqlə
 Qudurmuş dənizin biz öz suyunu...

* * *

Bundan Güləndamın yoxdur xəbəri,
 O, baxır dənizə, min işıq yanır...
 Elə bil onların parıltısından
 Bu vaxt coşan sular nura boyanır.

Yox, yox, günəş doğur, üfük qızarır,
 Əriyir buz kimi, gedir qaranlıq.
 Uçan qağayılar müjdə gətirir
 Təzəcə açılan səhərdən artıq.
 Güləndam apaşkar görür dənizi,
 Qovur bir-birini nəhəng dalgalar.
 Odur, yetmiş beş də, amma üstündə
 Nə bir hərəkət var, nə bir adam var.
 Hələ çox qalsa da iş növbəsinə,
 O, dözə bilməyir daha bir an da...
 Tələsik geyinib, uçar quş kimi –
 Aşağıya enən daş pillekənlə.
 O gedir sahilə, gedir iş üstə,
 Ürəyi bir yerdə tutmayıq qərar.
 Başından dumanlı fikirlər keçir:
 – Görəsən hardadır indi Bəxtiyar?
 – Bəxtiyar hardadır? Qoy söyləyim mən,
 Qulaq as, qulaq as, mənə bir anlıq.
 İndi o, sahilə iş başındadır,
 Heç səni üzməsin bu nigaranlıq!..
 Hava borusuyla onlar su vurur
 İndi yetmiş beşə xeyli zamandır.
 Bu yeni təşəbbüs, bu yeni üsul
 Böyük bir sınaqdır, bir imtahandır.
 Bəxtiyar düşünür; bu imtahandan
 Görəsən şərəflə çıxacaqmıdır?
 Onun əllərini, qalib əsgərtək
 Dostlar təbrik edib sıxacaqmıdır?
 O, hələ bilməyir, heç nə bilməyir,
 Nəticə onun üçün çox dumanlıdır.
 Bax, buna görə də onun ürəyi
 Xeyli narahatdır, həyəcanlıdır.
 O, qorxur ki, birdən bu üsul ilə
 Quyunun tıxacı yuyulmaz tamam.
 Deyir: – Quyu çıxar sıradan, onda
 Dostların üzünə necə baxaram?..
 Usta Xəlilin də başından bəlkə

Elə bu fikirlər keçirdi bu an.
 O da həyəcanlıydı, nə danışdı,
 Nə papiros düşürdü dodaqlarından.
 Lakin usta Xəlil Bəxtiyar kimi
 Būruzə vermirdi qəlbindəkini.
 O, sal qaya kimi sakit duraraq,
 Əsla pozmayırdı öz təmkinini.
 Hər dəfə çıxarıb qoltuq cibindən
 Baxırdı saata o, bir vüqarla.
 Yüksək təzyiq ilə su vurulurdu
 Şıltaq yetmiş beşə gen borularla.
 Birdən usta dedi: – Kifayət edir,
 Gərək haqq-hesabla yuyulsun tıxac.
 Mən burdayam, tez ol, yoxlamaq üçün
 Yubanma, Bəxtiyar, sən budkaya qaç...
 – Baş üstə! – deyərək Bəxtiyar dərhal
 Yüyürdü sürətlə budkaya sarı.
 Qapının ağzında qarşıladılar
 Onu növbədəki iş yoldaşları.
 – Bəxtiyar, nə oldu?
 – Düzəldinizmi?
 – Tıxac yuyulubmu?
 – Yuyulub!
 – Tamam?
 – İndi məlum olar...

Elə bu zaman

Tələsik budkaya çatdı Güləndam.
 O da tez soruşdu: – Bəxtiyar, de bir
 Görüm, yuyulubmu quyuda tıxac?
 Bəxtiyar gülərək dedi: – Yuyulub,
 Təzyiq kranını, tez ol, özün aç.
 Hamısı budkaya keçdi onların,
 Səssizcə dayanıb baxdı Bəxtiyar.
 Hər dəfə kranı Güləndam, bu vaxt
 Sıxılmış havayla doldu borular.
 Yene yetmiş beşə, axdı biaram.
 Baxıb manometrin əqrəblərinə

Sevindi Güləndam, güldü Güləndam.
Dedi: – Yetmiş beşdə yuyulub tıxac!
Bəxtiyar eşitcək bu xoş sözləri
Elə bil üstündən dağ götürüldü,
Qaçdı dodaqları, güldü gözleri.
Qəlbina sığmadı onun sevinci...
Usta Xəlilgil də gəldi budkaya.
Onları bu zaman iş yoldaşları
Üzük qaşı kimi aldı araya.
Hamı təbrik etdi onları bir-bir,
Qulaq eşitmədi deyilən sözü.
Ortada dayanmış usta Xəlilin
Birdən Güləndama sataşdı gözü.
Dedi: – Sən uzaqda durmusan niyə,
Quru afərin də demirsən bizə.
Bəlkə asan gəlir bu işlər sənə,
Yoxsa göz yumursan hünerimize?
Yox, yox, bunlar deyil, deyəsən sən
Bugün Bəxtiyara acığın tutub...
Cəmisə bir aydır toy elədiyi,
Pis kişilər kimi evi unudub.
Görmürsən, gecə də evə gəlməyib,
Bir özünüz deyən, belə iş olar?
Niyə dinməyirsən, özün cavab ver,
Axı günahkarsan sən, a Bəxtiyar...
Həmin zarafatdan yığışanların
Bir xoş gülüş qondu dərdaqlarına.
Cihazlara baxan Güləndamısa
Bir qızartı çökdü yanaqlarına.
Lakin pərt olmadı, zarafatlardan
Pultək qızarsa da bu mehriban qız,
Dedi gülə-gülə: -- Usta, doğrusu,
İgidlik etdiniz, qəhrəmansınız.
Təbrik eləyirəm sizi ürəkdən
Bugün çaldığınız bu zəfərlə mən.
Siz hüner göstərən, güclü çıxdınız
Şiddətli küləkdən, inad dənizdən.

Gülüşlər kəsildi, zarafat bitdi,
Yenə öz işinə başladı dostlar.
Durub Güləndamla yanaşı bu vaxt
Təzyiq cihazına baxdı Bəxtiyar.
O, diqqət yetirdi, manometrə
Əqrəbin çəkdiyi əyri xətlərə.
Onun baxışları oxşadı bu vaxt
Yenicə açılan bir xoş səhərə.
O gördü: Yetmiş beş əvvəlki kimi
İşləyir, yenə də bollu neft verir.
Artıq əqrəblərin çəkdiyi xətlər
Sahədə işləri yaxşı göstərir.
Yanaşı dayanmış bu iki gəncə
Usta iftixarla, fərəhlə baxdı,
Onun sinəsindən elə bil bu vaxt
Bütün yer üzünün sevinci axdı.

POLAD

Söhbət arasında dostlar, tanışlar
İşlədiyim yeri soruşan zaman,
Mən bizim zavodun adını, düzü,
Min sevinc hissilə çəkirəm o an.

O mənim fəxrimdir, iftixarımdır,
Onun hər qarışı mənə tanışdır.
Əmək cəbhəsində bir əsgər kimi
O hər vaxt qabaqda addımlamışdır.

İki ordeni var gen sinəsində,
Yəqin birini də bu il alacaq.
Üç ildir qabaqda getdiyi üçün
Onun əlindədir keçici bayraq.

Adı nəğmə kimi dillərdə gəzən
İgid qızları var, oğulları var.
Xariqə yaradır öz zəhmətiylə

Onun sexlərində sadə adamlar,
Mən qırx gün, qırx gecə danışsam əgər,
Bizim adamlardan, tükənməz sözüm.
Onlarla sevinir, onlarla gülür,
Döyünən ürəyim, işıqlı gözüm.

Cavan bir oğlan var bizim zavodda,
Onun adı Polad, xisləti xoşdur.
Deyirlər, bir zaman onun babası
Elə bu zavodda usta olmuşdur.

Polad çox cavandır. O, görməmişdir
Öz doğma babası usta Poladı.
Lakin zavoddakı qocalar hər vaxt
Rəhmət oxuyurlar gəlondə adı.

Polad da istəyir öz babası-tək
Zavodda hamının əzizi olsun.
Ellər qarşısında, vətən önündə
Açıq alnı olsun, ağ üzü olsun.

Hələ gənc Poladdan söhbət açmamış,
Onun babasından danışım sizə;
Bir dəfə buraya gəlsəniz əgər
İlk dəfə çarpacaq nəzərinizə
Qalın divardakı güllə yerləri,
Bir də ki, yazılı mərmər lövhələr.
Bax bu gün də onlar canlı adamtok
Bizə keçmişlərdən verirlər xəbər:
On doqquzuncu il, qarlı qış günü,
Ac canavar kimi ulayır külək.
Səhər işə gəlir arıq adamlar,
Arzusu, istəyi – bir parça çörək.
Budur usta Polad gəlir qabaqda,
Onun dövrəsində beş-on adam var.
Gəlin, yaxın gedək biz də onlara,
Görək nə deyirlər, nə danışirlar.
Əyni cırıq kürklü bir cavan fəhlə

Soruşur ustadan: – Görən bu haqdır?
Deyirlər sahibkar maaşımızı
Bu aydan bir qədər artıracaqdır.
Usta gülümsəyir, deyir: – Ay Əvəz,
Tutaq ki, maaşın artdı üç manat.
Bundan nə çıxacaq. Sən başa düş ki,
Gərək lap kökündən dəyişsin həyat.

– Ay usta, həyatı dəyişmək olar?
– Niyə olmayır ki, birləşsək əgər;
Bizim önümüzdə dayanmaz heç kim,
Nə bir ağa qalar, nə də ki, nökr.
– Ay usta, bu sözlər vallah xəyaldır,
Dünya belə gəlib, belə gedəcək.
Kimin ki, pulu var, o, pulsuzları
Həmişə özünə nökr edəcək...

– Bizim də arzumuz elə budur ki,
Nə bir pullu qalsın, nə də ki, pulsuz.
Çalışaq, vuruşaq qorxu bilmədən,
Bir dünya yaradaq ağastız, qulsuz,
Elə bir dünya ki, orda adamlar
Azad nifəs alsın, azad yaşasın.
Daha çörək dərdi çəkməsin insan,
Bütün əməkçilər çox şad yaşasın.

Söhbət edə-edə gedirlər onlar
Palçıq küçələrlə Qaraşəhərdə.
Tüstüdən, dumandan qaranlıq olur
Burda axşamlar da, burda səhər də.

Burda göydən yerə ağ qarla birgə,
Kömürtək qapqara qurum da yağır.
Burda bir yük olmuş insana həyat
Sinəsi dumanlı dağlardan ağır.

Danışa-danışa bu sərt həyatdan
Zavod qapısına çatdılar onlar.
Gördülər divarda böyük bir elan,
Onun da önündə xeyli adam var.

İşdən çıxarılır yenə yüz adam,
Yenə yüz ailə qalır çöreksiz.
Ah, bu necə dövrən, necə zamandır,
Fəhlə köməksizlər, ağa – üreksiz!

Bayaq sahibkardan mərhəmət uman
O cavan fəhlə də qovulur işdən.
Qəhərlənib deyir: – Nə edəcəyəm,
Bir sürü külfətin başçısıyam mən?!

Qalxır usta Polad bir daşın üstə,
Deyir ki, qardaşlar, bugün görək siz
Dostluq xatirinə birlik göstərib
İşə çıxmayasız, tətillə edəsiz.

Zavod qapısından qayıdın geri,
İşə başlamayın o vaxta qədər, –
Ta ki, öz işinə dönsün təzədən
İşdən çıxarılmış bütün fəhlələr.

Küçəyə atılmış dostlarınıza
Bu gün etməsəniz əgər bir kömək,
Sabah öz başınız bundan daha pis
Ağrıya düşəcək, belə çəkəcək.

Dinləyir diqqətlə usta Poladı
Zavodun önündə bütün fəhlələr.
Quyruğu kəsilmiş bir tula kimi
Vurnuxur arada amma bir nəfər.

O deyir: – Turalım çıxmadıq işə,
Bəs kim saxlayacaq oğul-uşağı?
Sahibkar zəng vurur, kazaklar gələr,
Adamı asarlar başaşağı.

Sən elə bilirsən hər şey halvadır,
Canım, hökumət var, qayda-qanun var.
Qardaşlar, biz əgər işə çıxmasaq,
İnanın, çox böyük qeyli-qal olar.

Əsla inanmayın usta Polada,
O sizə düşməndir, o bolşevikdir.
İş bərkə düşəndə qoyub qaçacaq,
Bu söz pəhləvanı dildən çevikdir.

– İskəndər düz deyir, mən bolşevikəm,
Sizə düz sözü də mən deyirəm, mən!
Əgər xoşbəxt olmaq istəyirsiniz,
Bir an çəkinməyin mübarizədən.

– Bəs İskəndər kimdir? Mən deməsəm də,
Bu sizə bəllidir, sizə əyandır.
Necə il olar ki, ağa evində
O, çəkmə siləndir, qab yalayandır.

Atalar çox yaxşı deyibdir bunu:
Basmaz ayağını köpəyin köpək.
Belə adamları biz aramızdan
Sorgusuz, sualsız qovlayaq görək.
– Düzdür!
– O, xaindir!
– O, danosçudur!
– Başın əzilməmiş rədd ol buradan!
Zavodun önündə elə bil bu vaxt
Tələtünə gəldi coşqun bir ümman.
İskəndər gördü ki, ara qarışdı,
Qorxdı, pis qurtarar bu işin sonu.
Burda nə jandarma, nə də polis var.,
Mubahisə etsə, əzərlər onu.
Oğru pişik kimi çıxdı aradan,
Qaçdı küçələrlə, sanki çapardı.
O, zavod sahibi, o, öz sahibi
Hacı Süleymana xəbər apardı.
Hələ durmamışdı yuxudan Hacı,
Yumşaq yatağında hələ yatırdı.
Gecə məclislərdə yorulduğundan
Hələ şirin-şirin “pambıq” atırdı.
Qocalmış olsa da Hacı Süleyman,

Kəfdə cavanlardan qalmırdı geri.
 Gecə kazinoda qabar olmuşdu
 Qumar oynamaqdan onun əlləri.
 Qəpiyin qədrini bilən bu hacı
 Milyon xərcləyərdi xanım qızlara.
 Balaca içdimi, nə dövlət, nə var,
 Deyərdi qurbandır canım qızlara.
 Bir ayda iş üçün əlli fəhləyə\
 Titrəyə–titrəyə verdiyi pulu
 Bir anlıq eys üçün, aman demədən
 Verərdi bir qıza bu zalım oğlu.
 Namaz da qılardı yeri gələndə,
 Oruc da tutardı Hacı Süleyman.
 Bu cür adamlara belə deyirlər:
 “Pambıqla baş kəsən adamdır yaman”,
 İskəndər təlaşla girdi içəri,
 Dedi nökrələrə: – Hacı hardadır?
 Tez onun yanına aparın məni,
 Zavodda işimiz yaman dardadır.
 Nökrələr dedilər: – Hacı gec yatıb,
 Onu bu tezliklə oyatmaq olmaz.
 Sakit ol, nə olub, hacı durunca
 O yanda, bu yanda göz, dolan bir az.
 – Canım, nə deyirsiniz, oyadın onu!
 – Oyada bilmərik onu bu zaman...
 Qopan bu hay–küyə hacı hövlnək,
 Dim–dik atılaraq qalxdı yataqdan.
 Dedi: – Nə xəbər var, nə olub yenə?
 Hələ qurtarmamış hacı sözünü,
 Töyşüyə–töyşüyə İskəndər bu vaxt
 Yataq otağına saldı özünü.
 Danışdı hacıya olan–olmazı,
 Dedi: – Qorxuludur halı vətənin.
 Tez ol, Xasay bəyə bir xəbər elə,
 O ki, yerə salmaz sözünü sənin.
 Beş–on atlı kazak göndərsin ora,
 Tutsunlar əvvəlcə usta Poladı.

Vallah, evimizi yıxacaq bizim,
 O yaman adamdı, yaman belədi.
 Deyir fəhlələrə “İşə çıxmayın,
 Birləşin, vuruşun ağalarla siz.
 Bütün zavodların, fabrikalарın,
 Torpağın, havanın sahibiyik biz”.
 Hacı eşitdikcə bu xəbərləri
 Qezəbdən titrəyir, qezəbdən əsir.
 Onunla olsaydı, tək Polad nədir,
 Bütün fəhlələri edərdi əsir.
 Lakin dəyişmişdir indi zamanə,
 Fəhlə öz haqqını istəyir artıq;
 O, bunu düşünüb deyir astadan:
 “Axırda nə yaman pis günə qaldıq?”
 Hacı bir papiros yandırır çəkir.
 Bozuntul bir tüstü alır otağı.
 O, qullab dalınca qullab vursa da,
 Açılmaz, açılmaz qaşı–qabağı.

Dişi dodağını kəsir acıqdan,
 Onun üz–gözündən zəhrimar yağır;
 Birdən sol əlini çəkir bıçına,
 Deyir: – Xasay bəyi tez bura çağır!

Fəhlələr zavodun qabağındadır,
 Dayanmış dəzgahlar, sönmüş ocaqlar.
 Qovulmuş fəhlələr işə çıxmasa,
 Onlar da iş üstə çıxmayacaqlar.

Yoxdur bir nəfər də tərəddüd edən,
 Hamı öz sözündə sabitdir bugün.
 Zavodda hər tərəf, zavodda hər yan
 Qəbristanlıq kimi sakitdir bu gün.

Küçəsə qaynayır, daşır dəniztek,
 Əllərdə şüar var, dillərdə – çağırış.
 Mübarizə edən, birlik göstərən,
 Dostunu qoruyan dostlara alqış!

Odur bax, uzaqdan bir fayton gəlir,
Onun arxasında atlılar da var.
Belə dəbdəbəylə buraya gələn
Soyuq qış günündə görə kim olar?

Zavodun önünə yetişdi fayton,
Göründü sahibkar Hacı Süleyman.
Bir qədər uzaqda durdu atlılar,
Əllərində silah, gözlərində qan.

Qaldırıb xəzinin boyunluğunu,
Hacı gülə-gülə faytondan düşdü.
Bir neçə fəhləyə o, əl verərək
Usta Poladla da gəlib görüşdü.

Sonra da ərkyana bir əda ilə
Dedi: – Balalarım, nədir, bu üsyan?
Mən qoca kişiyəm, belə soyuqda
Məni əziyyətə saldınız yaman.
Heç utanırsınız, eyib deyildir,
Axı boynunuzda haqq-sayım var.
Həmişə atalıq etmişəm sizə,
Övlad da ataya belə ağ olar?

– Yaman da atasın, heç göz dəyməsin,
Zavoda gəlirsən atlı kazakla.
– Hava da soyuqdur tərslikdən bu gün,
Hacı soyuqlayar, allah, sən saxla.
– Qorxma, soyuqlamaz, canı möhkəmdir,
Qoyun dərisinə girib canavar...
Hacı Süleymanı qəzəbləndirdi
Bu deyilən sözlər, bu atmacalar.
Amma zəhər kimi acı da olsa,
Uddu qəzəbini, uddu kinini.
Üzdə gülümsədi, ürəyində
Söydü məzhəbini, söydü dinini.
Nə etsin, bircə gün dayansa zavod,
On min ziyan çəkər, on min itirər,

Gərək fəhlələri yola gətirsin
Xoş dillə, xoş sözlə bu gün bir təhər.
Yenə çox mülayim başladı sözə:
– Görürəm siz məni ələ salırsız,
Nə olar, cavansız, beyniniz qandır,
Mən bilərəm kimdən siz dərs alırsız,
Bolşeviklər sizi çıxarıb yoldan.
Siz də oynayırsız onlar çalannan.
Baxmayın sözüne belələrinin!
(Polad göstərdi Hacı Süleyman).
– Bu sizin ən qəddar düşməninizdir!
Onun dediyinə aldanmayın siz.
İşə çıxmasanız ac qalacaqdır
Evdə arvadınız, körpələriniz.
Yerinə yetirdim mən öz borcumu,
Dedim ürəyimdə sizə hər nə var.
Məndən demək idi, özünüz bilin,
Sözüme baxmasaz, dalı pis olar.
Əlində tutduğu qızıl gözlüyü,
Hacı gülə-gülə gözüne taxdı.
Hiyləgərcəsinə bir atlılara,
Bir də fəhlələrə, Polada baxdı.
İskəndər böyürdən çıxdı bu zaman,
Dedi: – Ay uşaqlar, tərslik etməyin.
Hacının sözünü salmayın yerə,
Poladın getdiyi yolla getməyin.
Bizim atamızdır Hacı Süleyman,
Onun çörəyidir yediyimiz də.
Bizə çörək verən adamın gərək
Hər vaxt hörmətini saxlayaq biz də.
Yenə təlatümə gəldi izdiham,
Yer-yerdən qışqırdı yenə fəhlələr:
– Bəsdir mövzə etdin, baş aparma çox!
– Bizə ağıl vermə, cənab İsgəndər!
– Canfəşanlıq edib, zəhmət çəkmə heç,
Sən dostu, düşməni tanıtma bizə.
Dəstənin içindən ayrılıb bu vaxt,

Polad hacı ilə durdu üz-üzə.
Dedi: – Hacı ağa, sözün qısaşı;
Biz belə qərara gəlmişik səhər:
Gərək öz işinə qayıtsın bu gün
İşdən çıxarılmış bütün fəhlələr.
Əgər bu olmasa, bircə nəfər də
İşə çıxmayacaq, bunu bilin siz.
Evdə ac da qalsa uşaqlarımız.
Davam edəcəkdir mübarizəmiz.
– Siz çıxaran qərar, qanun deyil ki?
– Zamanın hökmüdür, hacı, bu qərar.
– Polad, yaxşı deyil, tərslik etməyin,
Mən bayaq dedim ki, dalı pis olar.
– Görürəm arxanda atlı kazak var,
Əllərində silah dayanıb yüz-yüz.
Amma, hacı, bunu unutma heç vaxt,
Sizdən daha çoxdur bizim gücümüz.
– Ay aman, lap qorxdum, yeyərsiz mənə!
– Biz tövbə etmişik donuz yeməyi.
Hacıya elə bil sillə vurdular,
Qızardı acıqdan gözü, bəbəyi:
– Adə, haramzada, adə, qurumsaq!
Utanmırsan, donuz deyirson mənə?
Bu sözün üstündə, nanəcib oğlu,
Vallah, mil çəkdirrəm sənə gözünə.
– O sənə elindən gələr, bilirəm,
Yaxşılıq deyil ki, etməyəsen sən.
Amma dediyimdən dönməyəcəyəm,
Məhrum olsam belə iki gözümədən.
– Daha bəsdir sizlə xoş danışdım mən,
İşə başlayırsız, ya yox, tez deyın?!

Qırdıraram sizi, it uşaqları!
– Hacı, abırınızı bir az gözləyin,
Mən bayaq dedim ki, işdən qovulmuş
Fəhlələr geriye dönməso əgər,
Biz belə qərara gəlmişik bu gün,
İşə çıxmayacaq əsla bir nəfər.

Səs verdi Poladın səsinə hamı,
Hərəkətə gəldi böyük izdiham.
Sanki şimşək çaxdı, göy guruldadı,
Dedi bir ağızdan yüzlərlə adam:
“Qəti qərarımız belədir bizim,
İşdən çıxarılmış fəhlələr əgər,
Bu gün öz işinə qaytarılmasa,
İşə çıxmayacaq əsla bir nəfər”.
Bu tələb önündə Hacı Süleyman
Soyuq bir tər düşdü öz kürəyində.
Tərəddüd etmədən o da bu zaman
Verdi öz hökmünü, öz ürəyində.
Nə qədər qorxuncdur hacının hökmü,
Nə qədər iyrəncdir verdiyi qərar.
Hacının fikrini başa düşdümü
İşarə gözləyən atlı kazaklar?
Bir göz qırpımında bu qoca hərif
Atılıb yenə də faytona mindi.
Atlılar yeridi dəstəyə sarı
Şallaqlar danışdı, tüfənglər dindi.
Dördayaq çaparaq ağatlı fayton
Quş kimi uçaraq tələsdı, getdi.
Ağ qarın üstündə dərin iz salıb
Qaralan höqtədək üfəqdə itdi.
Hacı getdi, lakin onun hökmüylə
Burda fəhlələrə atəş açıldı.
Soyuq qış günündə qızmışdı meydan,
Göydən od çiləndi, alov saçıldı.
Vuruşdu həmin gün zavod önündə
Atlılar silahla, fəhlələr əllə.
Üz-üzə durmuşdu elə bir burda
Şüur şüur ilə, əməl əməllə.
İskəndər firsəti vermədi öldən,
Poladı arxadan aldı nişana.
Bunu deməsəm də siz bilərsiniz,
Hacı fitva verdi bu nahaq qana.
Ağ qarın üstünə sərildi Polad,

Bədəni istidən od tutub yandı.
Azadlıq eşqiylə vuran bir ürək,
Bir anın içində susdu, dayandı.
Fəhlələr qaldırıb Poladı yerdən
Qızıl bayraq kimi ucaltdı göyə.
Hücuma keçdilər coşqun sel kimi
İntiqam! İntiqam! İntiqam! – deyə.
Yayıldı hər yana bu səs, bu səda,
Bürüdü hər yeri tətıl dalğası.
Qəti döyüş üçün üz-üzə gəldi,
“Ağalar dünyası, qullar dünyası.”
Qalın divardakı güllə yerləri
O gündən qalmışdır bizə yadigar.
Qorxdu Xasaybəy də, qorxdu hacı da,
Sahibkar ağalar titrədi tir-tir.
Fəhlələr həmin gün zəfər çaldılar,
Bu bizim zavodun tarixçəsidir.

Tarix bir anadır, onu heç zaman,
Dostlar, bilirsiniz unutmaq olmaz.
İndi də mən sizə kiçik Poladdan,
Bugünkü zavoddan danışım bir az.

Oddandır zavodun daşı, torpağı,
Onun bədəni od, nəfəsi oddur.
Ahənglə işləyən yüz-yüz dəzgahın
Sürəti alovdur, gur səsi oddur.

O cavan oğlanı tanıyırsınız?
Tokardır, adı var, sanı var onun.
Zavoda gəldiyi heç üç il deyil,
İstəyir xətrini adamlar onun.

Çox cavan olsa da, bacarığı var,
Öz işini bilən bir sənətkardır.
Zarafat deyildir, kişi oğlunun
Şərəf lövhəsində şəkli də vardır.

Poladdır dediyim oğlanın adı,
Bugünün eşqidir, həvəsidir o;
Azadlıq uğrunda döyüşdə ölən
Bil, qoca Poladın nəvəsidir o.

Üç il bundan qabaq əla qiymətlə
Sənət məktəbini qurtarıb Polad.
Mum kimi yumşaqdır onun əlində
Baltakəsməz dəmir, əyilməz polad.

Sənət məktəbini bitirən kimi
Böyük bir həvəslə gəlib zavoda.
Onun bu zavodda düşüb ürəyi
Alovsuz, tüstüsüz bir yanar oda.
Elə bir oda ki, əziyyəti də
Vuran ürəklərə fərəh getirir.
Elə bir oda ki, hərarətiylə
İnsanı kamala, ağla getirir.
Məhəbbət odudur dediyim bu od,
Onda sevinc də var, əziyyət də var,
Bəlkə də, bəlkə də xoşbəxt deyildir,
Sinesi bu oddan məhrum olanlar...
Bəs kimdir Poladın sevdiyi o qız?
Onun bu sevgidən xəbəri varmı?
Heç də yanan odu görən bir insan,
Onun istisindən qafil olarmı?
Dilbər, alagözlü, o, ucaboy qız
Bilir ürəyində nə var Poladın.
Onu gören zaman, yalan olmasın,
Unudur varlığın, unudur adın.
Od tutub qızarıb lələ yanağı
Həmişə Polada rast gələn zaman.
Oxuyur oğlanın qəlbindəkini
Onun atəş dolu baxışlarından.
Kaş yazdığım şerin misralarında
Bu oddan, atəşdən əsər olaydı,
Mənim sözlərimdə, o gözlərdəki
Hərərət olaydı, kəsər olaydı.

Ağ xalat geyinib əyninə bugün,
 Gəzir dəzgahların yanında Dilbər,
 Baxıb hər yanına, qəbul eləyir
 Hazır hissələri o, birər-birər.
 O, böyük zavodda nəzarətçidir,
 Hazır məhsul onun əlindən keçir.
 Bir məhək daşdır sanki gözləri,
 Yaxşını yamandan o saat seçir.
 Yaxşı məhsul onu fərəhləndirir,
 İşin sahibitek sevinir, gülür.
 Pis məhsul gördümü tutulur eyni,
 Üzündən, gözündən bulud tökülür.
 Tanımaq olmayır bu zaman onu,
 Mehriban xisləti dönüb sərt olur.
 Onun danlağından, tənələrindən
 Pis məhsul verənlər yaman pərt olur.
 Lakin xoşbəxtlikdən Polad Dilbərə
 Zay iş verməmişdir bu vaxta qədər.
 Həmişə ölçüyə dübbədüz gəlib
 Polad hazırlayan kiçik hissələr.
 Belkə də Poladın bu həssaslığı,
 Əzəldən xoş gəlib Dilbərə, dostlar.
 Belkə səliqəylə görülən işin
 Sevgi dünyasında bir mənası var.
 Budur dayanıblar onlar üzbəüz,
 Deyib danışirlar bayaqdan bəri.
 Poladın yoldaşı Fərhadın bu vaxt
 Çəkilmir onlardan bir an gözləri.
 Həsədlo baxdıqca bu iki gəncə
 Mən bir xəyal keçir onun başından;
 Kinli gözlərini o, çəkə bilmir
 Öz yaşadı olan iş yoldaşından.
 Kimdir Fərhad, dostlar, demədim sizə,
 Sənət məktəbini qurtarıb o da.
 Mexaniki sexin tokarıdır o,
 Poladla bir vaxtda gəlib zavoda.
 Onun da ucaboy Dilbərdə, mənəcə,

Gözü var, hər yerdə hey baxır ona.
 Dilbəri görəndə lal kəsilməsi
 Şahid deyilmidir vurulduğuna?!
 Lakin bu sevgidə nə od, nə atəş,
 Nə bir sevinc vardır, nə də ki, kədər.
 Qoy Dilbər olmasın, onu başqa qız
 Fərhad üçün sözsüz tez əvəz edər.
 Onun qəlbindəki, xəyalındakı
 Məhəbbət deyildir, boş bir həvəsdür.
 Varmı bir mənası belə olmağın,
 Bu təhər sevginin özü əbəsdür.
 Bunu şübhəsiz ki, Fərhad da bilir,
 Lakin paxıllıq var onun canında.
 Nədənə Dilbəri görmək istəyir
 Gecə də, gündüz də, o öz yanında.
 On gün bundan qabaq, elə iş vaxtı
 Bir sevgi məktubu verib Dilbərə,
 Lakin bu günədək cavab almayıb
 Məktubda yazdığı şirin sözlərə.
 Bu bir qubar olub qəlbində onun,
 İndi kinə dönüb bəlkə də artıq.
 Onu hirsləndirib, acıqlandırıb
 Qızın göstərdiyi etinasızlıq.
 Əvəz çıxmaq üçün fürsət axtarır,
 Düşməyir əlinə lakin bir məqam.
 İstəyir qızdan da, Poladdan da o,
 Cavabsız eşqiyyəlin alsın intiqam.
 Poladın bunlardan yoxdur xəbəri,
 O öz işindədir, öz gücündədir.
 Fərhad ilə yenə əvvəlki kimi
 O, yoldaşlıq edir, o, dostluq edir.

Zavodun qabağında
 Yaşıl bir bağça-bağ var,
 "Zavod bağı" deyirlər
 Ona bizim adamlar.
 Bu bağı saldıığımız
 Cəmisi iki ildir.

Odur ki, ağacları
Çox da böyük deyildir.
Kölgəli olmasa da
Ağ yarpaqlı çinarlar,
Onların gözəl ətri,
Xoş bir sərinliyi var.
Gündüztək işıqlıdır
Bu bağın axşamları.
Bura gəzməyə gəlir
Zavodun adamları.
Qanad çalıb ucalır
Bu bağda çalğı səsi.
Meydançada rəqs edir
Gənclərin şən dəstəsi.
Kimi şahmat oynayır,
Kimi bilyard, kimi nərđ.
Udanlar gülüşəndə,
Uduzanlar olur pərt.
Bizim zavod bağında
Belə keçir gecələr.
Kəsilmir gülüş səsi
Gecə yarıya qədər.
Köhnə Qarashərdə
Bu bağı biz salmışıq
Öz əlimizlə, dostlar!
Onu hər qarışında
Bizim əməyimiz var.
Göydən qurum yağmayır,
Palçıq deyil küçələr.
Səhər kimi bu yerdə
Aydın olur gecələr.
Bu bağı təyin edir
Görüşlərini gənclər;
Budur, bayaqdan bəri
Tək oturmuşdur Dilbər.
Könül verib sevdii
Dildarını gözləyir.

Şeir diliylə desək:
Öz yarını gözləyir.
Lakin görüş vaxtından,
Görünür, keçib artıq.
Qızın gözlərindəki
Titrəyən narahatlıq
Dəqiqələr keçdikcə
Artır, artır çoxalır.
Görüşə olan ümid
Vaxt ötdükcə yoxalır.
O bir də qolundakı
Kiçik saata baxır.
Bir ah çəkib dərinəndən
Sonra ayağa qalxır.
Baxışlarında kədər,
Ətrafa salır nəzər.
O, Poladı görməyir,
Elə bil ki, bu zaman
Xəbər alır dünyadan,
Etiquadı görməyir.
Bir az məyus olaraq
Eşqin işgəncəsindən
Belə bir nəğmə axır
Onun düşüncəsindən:
“Axar sular dayandı,
Qəlbim həsrətlə yandı.
Rəyin niyə dolandı,
İlk görüşə gəlmədin.

Könlümdə xoş umuddun,
Ateşdim, sən soyutdun.
Öz vədini unuttun,
İlk görüşə gəlmədin.

Gün batdı, qaş qaraldı,
Qəlbimi qüssə aldı,
Gözüm yollarda qaldı,
İlk görüşə gəlmədin”.

Elə bu vaxt birdən çıxdı Fərhad böyükdən,
 Dedi: – Dilbər, cavabını gözləyirəm mən...
 Yaxşı deyil, heç olmazsa bir kəlmə danış,
 Daha məndə gözləməkdən taqət qalmamış.
 Yoxsa sənə xoş gəlməyir sirim-sifətim?
 Sənin ilə evlənməkdir mənim niyyətim.
 Ya “hə” söylə, ya da ki, “yox”, bitsin məsələ.
 Yoxsa sənin naz-qəmzənə çatmaz hövsələ.
 Bu sözləri eşitdikcə titrədi Dilbər,
 Onun şəhla gözlərində qaraldı göylər.
 Acıqdanmı, həyadanmı yandı yanağı,
 Danışmaqçın söz tutmadı dili-dodağı.
 Fərhad isə başqa mənə verdi bunlara.
 Dedi: – Mənim ürəyimə vurmusan yara.
 Özün sağalt o yaramı, a Dilbər xanım.
 Razi olma fərağında od tutub yanıam.
 İcazə ver, sabah sizə elçi göndərim,
 Sizin evi, bizim evi toya döndərim.
 Dilbər bunu eşitcəyin dilləndi birdən:
 – Lazım deyil, Fərhad, özün bilirsən ki, sən
 Mən könlümü başqasına vermişəm çoxdan.
 Sadıq qalsın ilqarına görə hər insan.
 Sənin dostun Poladla mən...
 – Yənə də Polad,
 Ömrüm boyu dağ çəkibdir sinəmə bu ad.
 Dost deyildir mənimlə o, düşməndir, düşmən,
 Ondan sənin acığımı alam görək mən...

Nə üçün görüşə gəlmədi Polad,
 Nə üçün Dilbəri qoydu intizar?
 O ki, etibarsız gənclərdən deyil,
 Yəqin ki, başında bir hadisə var.

Gəlin soraq edək, gəlin soruşaq,
 Öyrənək görək ki, Polad hardadır.
 Bəlkə bir məclisdə qarışıb başı,
 Yoxsa çətindədir, yoxsa dardadır?!

Gəlin mən danışım, mən deyim sizə,
 Niyə ilk görüşə gəlmədi Polad?
 Siz yaxşı bilirsiniz həmişə, hər vaxt
 İnsanın rəyincə olmayır həyat.

Təzə tikdirdiyi kostyumu geydi,
 Baxdı daş güzgüyə Polad maraqla.
 Qara saçlarını gah yana verdi,
 Gah da ki, yuxarı etdi daraqla.

Əvvəl yaşıl rəngli qalstuk taxdı,
 Nədənə xoşuna gəlmədi... qərəz
 Tez açıb bir yana tulladı onu, –
 Mavi qalstukla eylədi əvəz.

Baxdı şalvarının ütüsünə də,
 Pis deyil ox kimi o da düz durur.
 Gözaltı bir nəzər saldı güzgüyə,
 Gördü qarşısında xoş bir üz durur.

Qaş qara, göz qara, burun münasib,
 Sanki qələm çəkib nazik bıqları.
 Dişlər sədəf kimi, dodaqlar zərif,
 Kirpiklər qatlanıb bir az yuxarı.

Bir az da briyalın çəkdi saçına,
 Başı parıldadı qara aynatək.
 Poladın anası Zərifə bu vaxt,
 Güldü xısın-xısın baş tərpedərək.
 Poladın gözündən qaçmadı bu da,
 Dedi: – Ana, niyə gülürsən mənə?
 – Tanıya bilmirəm doğrusu səni,
 Adam inanmayı heç öz gözüne.
 Güzgü önündəsen düz bir saatdır,
 Qız kimi özünə sığal verirsen.
 Bilmirəm nə olub, bu necə işdir
 Mən şəkllə düşürsən, dona girirsən.

– Eh, ana, gələrəm sonra deyərəm.
 – Sən demək nə lazım, hər şey məlumdur,
 Qarşımdakı oğlan görüşə gedən
 Mənim ciyarparam, mənim oğlumdur.
 – Utandırma, ana!..
 – Utanmaq niyə?
 Sən kimin oğlundan eşikdən, bala.
 Qaş səndə, göz səndə, boy-buxun səndə,
 Lap mənə çatmışan boyda az qala.
 Amma bir sözümü çıxartma yaddan:
 Özünə tay axtar, özünə tay tap.
 Elə bil dünyada birçə gözün var,
 Yaxşı görmək üçün gözünə tay tap.
 – Əgər istəyirsən çağırım bir gün
 Özün də tanış ol!
 – Yox, hələ tezdir.
 Oğul, öyrənməmiş, oğul, bilməmiş,
 Qaynana yanına qız gələ, tezdir.
 Hər şeyin öz vaxtı, öz saati var,
 Meyvə vədəsində yetişsin gerek.
 Unutma, xeyirdən çox ziyan çəkər,
 Səbr edə bilməyib tələsən ürək.
 – Yaman atmacalar deyirsən bu gün.
 Üreyin yoxdursa çıxmayım evdən.
 – Oğul, nə deyirsən, bu gözəl günü,
 Arzu eləmişəm ömrüm boyu mən.
 Atan sağ olsaydı, indi sevincdən
 Quş kimi uçardı, qanadlanardı.
 Nə deyim zamanın gərdisinə mən,
 Onun üreyində min arzu vardı.
 Bu vaxt ananın da, oğulun da bax,
 Bir qüسسə pərdəsi çökdü üzünə.
 Lal bir sükut aldı otağı birdən,
 Çox peşiman oldu ana sözünə.
 Poladın atası Səfər uşaqkən
 Öldü usta Polad o, yetim qaldı.
 Min müsibət çəkdi onun da başı

Yetim uşaqlartək o da saraldı...
 Dəyişdi bu həyat Azərbaycanda,
 Başqa cür açıldı elin səhəri.
 Min-min uşaq kimi bu gün də məktəb
 Aldı öz qoynuna yetim Səfəri.
 Oxuyub qurtardı ali məktəbi,
 Həyatı əliylə dəyişdi o da.
 Bir gün də baş usta təyin etdilər
 Onu mühəndistək bizim zavoda.
 Düz on il işlədi bizim sexdə o,
 Gözəl bəhrə verdi çəkdiyi emək.
 Bir gün də ellərin başı üstünü
 Aldı müharibə qara buludtək.
 Səfər də əlinə silah götürdü
 Ayrıldı sexindən, zavodundan o.
 Ayrıldı vəfalı Zərifəsindən,
 Ayrıldı üç yaşlı Poladından o.
 Cəri qayıtmadı nə qədər adam
 Əjdaha ağzılı müharibədən.
 (Baş əyək onların qarşısında biz),
 onları heç zaman unutmaz Vətən!
 Səfər də dönmədi... Azadlıq üçün
 O da atasitək keçdi canından.
 Ey ana, ey ana, əziz günündə,
 Onu yad etməkdən olma peşiman!
 (Çoxdur Səfər haqda sözüm, söhbətim
 Mənim dostum idi o gözəl adam.
 Mən onun haqqında sizə başqa vaxt,
 Başqa bir dastanda danışacağam).
 Pozdu lal sükutu Zərifə ana,
 Dedi öz oğluna. – Qüسسə çəkmə sən.
 Tez ol, vaxt itirmə, sənə yaxşı yol,
 Uşaq deyilsən ki, yekə kişisən.
 Özün də, məşallah, eyibsiz gözəl,
 Düşəcək görenin üreyi oda.
 Oğul, gözəllikdə sən atandan çox,
 Deyən oxşamışan baban Polada.

– İşdə qocalar da belə deyirlər,
 Deyirlər, babamın eyniyəm tamam.
 Heç dərdim olmazdı, ana, dünyada
 İşdə, hünərdə də ona oxşasam.
 – Elədir, ay oğul, deyirlər, baban
 Hüner sahibiymiş, igidmiş yaman...
 Ana da, bala da bu zaman birdən
 Divardan asılmış şəkile baxdı.
 Elə bil keçmiş xaturlayaraq
 Yanaqları üstə göz yaşı axdı.
 Amma nəvəsinə baxıb şəkildən
 Gülürdü gözləri usta Poladın.
 Elə bil deyirdi: – Ay, bala, hər vaxt
 Gerek doğruldasan babanın adın.
 Get tez ol, qız səni gözləyir artıq,
 Görüşə gecikməz seven ürəklər.
 Oğul, sevgilinə tez çatmaq üçün
 Sənə qanad versin əsən küləklər.
 Elə bil yatmışdı, oyandı Polad,
 Bir saata baxdı, bir də güzgüləyə.
 Şimşəktək şığıyıb çıxdı otaqdan
 “Sevenlər görüşə yubanmaz” deyə.
 Keçdi küçələrdən, keçdi tinlərdən,
 Evləri uzaqda qalmışdı artıq.
 Daldan külək belə çatmazdı ona,
 Nə qədər çeviksən, sən ey cavanlıq!
 Məni bağışlayın bu yerdə, dostlar,
 Bir az uzaq düşsəm mətləbdən əgər.
 Desəm ki, həyatda çox şey itirib
 Ömründə görüşə tələsməyənlər.
 Bir daha qayıdın, qayıdın geri,
 Ey məni bəxtiyar edən görüşlər.
 Siz nə qədər əziz, nə qədər xoşsuz,
 Gəncliyimlə birgə gedən görüşlər.
 Hayıf ki, saçlarım ağarıb daha,
 Gəncliyim quş kimi uçubdur əldən.
 Yoxsa sevgilimlə yenə hər axşam

Görüş təyin edib görüşərdim mən.
 Hayıf ki, qaytarmaq mümkün deyildir
 Gənclik illərini, gənclik ruhunu.
 Bir mahnı bilirəm mən görüş haqda,
 Gəlin sizin üçün oxuyum onu:
 “Günəş dağlar arxasına çəkilib artıq,
 Yenə parlaq ulduzlarla dolub köhkəşən.
 Sevinc dolu gözlərimdə bir nigaranlıq
 Burda durub gözləyirəm səni bayaqdan.
 Burda məni hər gələn səs, hər düşən kölgə
 Diksindirir, ürəyimi sahr təşvişə.
 Sənə gəlib çıxmıyırsan, deyirəm bəlkə
 Mən vaxtımdan tez gəlmişəm bu gün görüşə.
 Yox, yox, budur sən gəlirsən gülümseyərək,
 Gəlişinlə bir səadət verirsən mənə.
 Elə bil ki, dilə gəlir sinəmdə ürək,
 Pıçıltıyla asta-asta söyləyir sənə
 Gözlərimdə günəş kimi yüksəlməsəydin,
 Eşqimizin ilk baharı vaxtsız solardı.
 Əgər bu gün, bu görüşə sən gəlməsəydin,
 Yer üzündə bir səadət əskik olardı...”
 Polad yeyin-yeyin addımlayır ki,
 Bu xoş səadətdən məhrum olmasın.
 İntizar içində Dilbərin gözü
 Heç vaxt yaşarmasın, heç vaxt dolmasın.
 Vaxtında çatmaqçm görüş yerinə
 Tələsir, tələsir, tələsir Polad.
 Amma bilirsiniz ki, dünyada hər vaxt
 İnsanın rəyincə olmayır həyat.
 Bir xəlvət küçədən keçdiyi zaman,
 Bir qadın səsinə ürperir tükü.
 “Tez kömək eləyin, aman, ay aman!
 Alovun içində balam öldüki!”
 Elə bil yerində mıxlanır Polad,
 Lap yaxından gəlir qadının səsi.
 Onu öz yolundan qaytarır geri
 Köməyə çağıran ana naləsi.

Səs gələn tərəfə yüyürür Polad,
Hər şeyi unudur, qayıdır geri.
Görür bir binada, üst mərtəbədə
Alov bürümüşdür pəncərələri.
Qadın fəryad edir: "Aman, ay aman!
Balam otaqdadır tez olun barı,
Tez çıxardın onu!"
Polad quş kimi
Bir göz qırpımında qalxır yuxarı.
Alovun içindən girir otağa
Dəqiqələr keçir... görünmür oğlan...
Bir qədər də keçir... səndirilərək
Uşaq qucağında çıxır otaqdan.
Ütülənmiş şalvar nə günə qalıb,
Bəs mavi qalstuk nə olub gören?
Briyalin çəkilmiş o parlaq saçlar
Gör nəyə dönmüşdür başında birdən.
Pilləkən üstünə o, çıxan kimi
Kəsilmiş tir kimi serilir yerə.
Dəhşətli ağrıdan başı hərələnir,
Boz bir duman çökür qara gözlərə.
İtirir huşunu, bilməyir daha
Uşaq necə oldu, ana nə oldu.
Sanki yer üzünün bütün zülməti
Gəlib bircə anda gözüne doldu...

Zərifə otaqda oturub bu vaxt,
Düşünür oğlunun gələcəyini.
Onun ocağının üstünə bir gün
Gülüzlü bir gəlin gələcəyini.
Polad fərasətli, yaxşı oğuldur,
Onun aldığı da tay olar ona.
Gah nişan aparır, gah toyda süzür
Şirin xəyallara dalaraq ana.
Danışır qəlbiylə, gülür fərəhdən,
Tələsir ürəyi nəvə qucmağa.
Ona elə gəlir dünya onundur,

Hayıf ki, qanadı yoxdur uçmağa.
Ağalar hamısı bir xislətdədir
Mən belə görmüşəm, dostlar, doğrusu.
Uşaq böyüdümü... Onların yalnız
Oğul evləndirmək olur arzusu.
Poladın anası Zərifənin də
Qəlbində yurd salıb bugün bu istək.
Deyir: "Bugün oğlum görüşə getdi,
Sabah da yəqin ki, toy eləyəcək".

Bəs bu vaxt Poladı gözləyən Dilbər
Nələr keçirirdi öz ürəyindən?
Sizə danışardım yerli-yerində
Qəlbi oxumağı bacarsaydım mən.
Bu çətin olsa da nə eybi vardır,
Deyirlər ürəyin aynasıdır göz.
Doğrusu belədir sınamışam mən
Gözlərdən oxunur qəlbdəki çox söz.
Gəlin, Dilbərin də baxaq gözüne,
Görək nə keçirir o, ürəyindən.
Heç nə görmək olmur, oxumaq olmur
Onun gözlərində yaş vardır deyən.
Bir pərdə çəkmişdir elə bil ki, yaş
Onun gözlərinin aydın nuruna.
Oğlanın görüşə gəlməməsini
Sığdıra bilməmiş qız qüruruna.
Danlamış Poladı o, ürəyində
Etibarsız deyib etmiş ittiham.
Qaydadır, səhv edir vaxtından qabaq
Bir şeyin haqqında hökm edən adam.
Dilbər bilməsə də, biz bilirik ki,
Poladın başına nə gəlib yolda.
Körpə bir həyatın xilasını üçün
Yamb gözəl üz də, qüvvətli qol da.
İndi o zarıyır xəstəxanada,
Bir neçə həkim var başının üstə.
O, gah ana deyir, gah da ki, Dilbər,

Əzabla aldığı hər bir nəfəsdə.
 Cərrah stolunun üstündə bu vaxt
 Ağrının gücündən qıvrılır Polad.
 İnsan həyatını xilas edənin
 Özünə həkimlər verirlər nicat.
 Boz məlhəm sürtürlər yaranın üstə
 Deyirlər: "Ağrını kəsər bu dərman.
 Əlinin dərisi yanıb bir tikə,
 Üzünün yanıqı dərinidir yaman".
 Poladın ölümə çarpışdığını
 Nə Zərifə ana, nə Dilbər bilir.
 Biri xoş xəyalla gülümsəyirsə,
 O biri yaşarmış gözünü silir.
 Poladın göstərdiyi
 Hünərdən tutub xəbər.
 Çoxlu yazı verdilər
 Sabahı gün qəzetlər.
 Dilbər – o ilk görüşün
 Dadını bilməyən qız,
 Birçə yol sevdilə
 Xəlvətdə gülməyən qız,
 Dünənki əməmindən
 Peşiman oldu yaman.
 Bildi vəfasız deyil
 Onun sevdiyi oğlan.
 Sındı qolu-qanadı,
 Yana düşdü quş kimi,
 Ağladı hönkür-hönkür
 Qəfil vurulmuş kimi.
 "Ah, ona etibarsız
 Niyə dedim dünən mən.
 İmkan olsa, öpərdim
 İndi yanıq üzündən".
 Dilbər, imkanmı dedin?
 Burda nə çətin iş var.
 Xəstəxanaya get sən,
 Orda bu imkan olar.

Axı səni düşünür
 İndicə orda Polad.
 Yubanmaq vaxtı deyil,
 Tez ol, tez aç qol-qanad.
 İldırımın sürət al,
 Yetir ora özünü.
 Ağrısını unudar
 Polad görsə gözünü
 Dilbər sex rəisinin
 Yanına gətirdi bu dəm,
 Dedi: – Başım ağrıyır,
 Deyəsən bərk xəstəyəm,
 İcazə verin mənə
 Bugün tez gedim işdən...
 Reis dedi: – Nə olar,
 Etiraz etmirəm mən.
 Xəstəsən, həkimə get,
 Başağrısı pis şeydir...
 Xəstəxanaya getsən
 Poladı da yoxla bir.
 Dilbər yubanmadan çıxdı zavoddan,
 Yollandı birbaşa xəstəxanaya.
 Bu böyük binada bir an içində
 Baş çəkdi hər künçə, hər bir xanaya.
 Nəhayət, Poladın yerini tapdı,
 Yaxına getməyə qorxdı nədənsə.
 Elə bil irəli addım atmağa
 Dizində qüvvəsi yoxdu nədənsə.
 Duruxub bir qədər durdu yerində,
 Özü də bilmədi bu necə haldır?
 Çarpayı üstündə yatan Poladmı,
 Ya tənzif bürümüş müdhiş xəyaldır?!
 Sarınıb sifəti, sarınıb qolu,
 Bir gözlər görünür, bir də ki, ağız
 Dilbəri görəndə gülən dodaqlar
 İndi birçə kəlmə "uf" deyir yalnız.
 Dilbərin gözləri qaraldı birdən,

Elə bil başına dünya dolandı.
 Polada baxdıqca tüstülənmedi,
 Amma içəridən ürəyi yandı.
 Yavaşdan birçə yol "Polad!" çağırıdı,
 Polad "Dilbər" deyib cavab vermədi.
 Zərifə ana da elə bu zaman,
 Pəncələri üstə girdi otağa.
 Gəlib asta-asta mehribanlıqla
 Dayandı Dilbərə qabaq-qabağa,
 – Yəqin sən o qızsan?
 – Hansı qız, nə qız?
 – Əvvəlcə de görüm Dilbərdir adın?
 – Adımı haradan bilirsiniz siz?
 – Mən iş yoldaşıyam, ana, Poladın.
 – Təkçə iş yoldaşı? Bu az deyilmi?
 Sən ona hər kəsədən yaxınsan, qızım.
 Dünəndən min kərə Dilbər deyibdir,
 Mənim əziz balam, mənim yalqızım.
 Rəng verib, rəng aldı Dilbər bu sözdən,
 Tər basdı üzünü bu zaman onun.
 Nə qədər pis olur, sən sağ olasan,
 Ağrıdan qovrula sənəin vurğunun.
 Həkimlər, həkimlər, niyə durmusuz,
 Tez çarə eləyin, kəsən ağrını!
 Onun "uf" deməsi, "aman" deməsi
 Od kimi yandırır qızın bağırını.
 Hələ gör nə çəkir Zərifə arvad,
 Bala naləsinə dözərmi ana?
 Baxdıqca oğluna gözündə həsrət,
 Az qalır ürəyi od tutub yana.
 Birdən dolandırdı gözünü Polad,
 Başının üstündə Dilbəri gördü.
 Elə bil qaranlıq zülmət içindən
 Qırmızı şəfəqli səhəri gördü.
 Zəif bədəninə qüvvət duydu o,
 Cəminin ağrısı çıxdı yadından.
 (Əgər döyüşsələr, qələbə çalar

Ölümün özünə məhəbbət, inan).
 – Dilbər, gəlmişənmi?
 – Gəlmişəm, Polad!
 – Anamla tanış ol!
 – Biz ki, tanış...

Derin bir sükuta büründü otaq,
 Daha nə söz oldu, nə də danışığ.
 Elə bil bu görüş bir təbib oldu,
 Poladı bir anda elədi rahat.
 Dünəndən birçə an qapamadığı
 Gözlərini yumub yatdı nəhayət.

Mənim zəhləm gedir xəstəxanadan,
 Gəlin burda sizi yormayım, dostlar.
 Qısaca danışım olan-olmazı,
 Hələ deyiləsi xeyli sözüm var.

Bir aydan çox yatdı burada Polad,
 Başı üstə oldu Dilbər həmişə.
 Bir gün də həkimlər dedilər ona:
 "Başlaya bilərsən səhərdən işə".

Nə qədər sevindi Polad bu sözdən,
 Elə bil dünyanı ona verdilər.
 Zərifədən ötrü, Dilbərdən ötrü
 Bir bayrama döndü bu şirin xəbər.

Bu müddət içində Zərifə ana,
 Öyrəndi Dilbərin hər xislətini.
 Oğlunun sevdiyi bir gəlin kimi
 Saldı ürəyinə məhəbbətini.

Dedi öz-özüne: "Bu qızla mənim
 Elə bil ulduzum göydə barışır.
 Mənim Poladıma, mənim oğluma
 Elə Dilbər kimi gəlin yaraşır".

Baxdıqca Dilbərə xoşbəxtliyindən
 Gün kimi ətrafa işıq saçdı o.
 Hərdənbir işarə edib oğluna
 Nişandan, üzükdən söhbət açdı o.
 Amma belə vaxtda Polad nədənsə
 Dərin bir ah çəkib bir söz demirdi.
 Sanki sinəsində döyünən ürək
 Gənc bir ürək deyil, soyuq dəmirdi.
 Belə söhbətlərdən sonra həmişə
 Narahat olurdu Zərifə arvad.
 Nə üçün Dilbərin adı gələndə
 Dinib-banışmayır göresən Polad?
 Axı o, halının ən pis çağında
 Dilbər çağırmışdı, Dilbər demişdi.
 Qızdırma içində yandığı zaman
 Eşqdən, məhəbbətdən sözlər demişdi.
 Nə oldu, nə oldu göresən ona,
 Yoxsa o sevməyir indi Dilbəri?
 Heç zaman, heç kəsə bəlli olmayan
 Başqa bir aləmdir qəlbin sirləri.
 Gəlin, bu sirlərdən danışım sizə,
 Siz də agah olun bilin, a dostlar.
 Görün Dilbər haqda indi Poladın
 Ürəyində nə var, beynində nə var:
 O gün ki, Poladın xəstəxanada
 Açıdılar üzündən, qolundan ağı,
 Körpə uşaq kimi həmin gün onun
 Təzəcə yer tutdu sanki ayağı.
 Durdu çarpayıda o yavaş-yavaş,
 Əvvəl artırmada bir dövrə vurdu.
 Sonra qorxa-qorxa ürək etmədən
 Gəlib daş aynanın önündə durdu.
 Aman bu necə üz, necə sifətdir,
 Hani hamar burun, hamar yanaqlar?
 Alın da, çənə də qırıq-qırıqdır,
 Nə yöndəmsiz olub nazik dodaqlar!
 Baxdı daş aynaya Polad lal kimi,

Əvvəl tanımadı özü-özünü.
 Dərin bir ah çəkdi fəryaddan yaman
 O, dəhşət içində yumdu gözünü.
 Qayıtarın Poladın gözəlliyini,
 Həkimlər, həkimlər, aman, həkimlər!
 Baxıb öz əksinə xəcil olmasın
 Bu vurğun ürəkli cavan, həkimlər!
 Nə görüb dünyada o, hələ gəncdir,
 Onun ürəyinin arzuları var.
 Amandır tez olun çarə eləyin,
 Qoymayın, qoymayın puç olsun onlar.
 Həkimlər nə etsin, hələ təbəbət
 Çox qədim olsa da zəifdir, ancaq.
 Bir gün gələcək ki, inanıram mən
 O da çox irəli addım atacaq.
 Aya elçi gedir torpaqdan indi,
 Marsa, Veneraya yol açır insan.
 Məndən inciməsin həkimlər görək, –
 Hələ tapılmayıb çox dərdə dərman.
 İnsanın əliylə bizim zamanda
 Birləşir, qovuşur dənizlə dəniz
 Nədənə “xərçəngin” əlində amma
 Hələ də acizdir həkimlərimiz.
 Hələ də incidir insan oğlunu
 Yüksək qan təzyiqi, diabet-şəkər,
 Lakin inanıram, bir gün gələcək;
 Daha olmayacaq bu xəstəliklər.

Nə isə... məqsəddən düşməyək uzaq,
 Poladın yanına qayıdaq, dostlar.
 Görək indi onun Dilbər haqqında
 Ürəyində nə var, beynində nə var?
 Ürək döyündükcə deyir: “Sevirəm”,
 Beyin ömr eləyib deyir: “Əbədir”.
 Ürək deyir: “Onsuz çırpınıram mən”,
 Beyin söyləyir ki: “Bu boş həvədir”.

Ürək Məcnun olub fəryad eləyir,
Deyir ki, "Dilbersiz xoş günüm olmaz".
Beyin əmr eləyir, deyir: "Tələsmə,
Qəti hökm verməkçin fikirləş bir az".

Ürək deyir: "Dilbər vəfalı qızıdır,
Ölsə də o, səni atmaz heç zaman.
Yenə əzəlkitək, Polad, ay Polad,
Onun gözlərində gözəlsən, inan".
Beyin bu sözlərin əksini deyir,
Deyir: "Məndən eşit sözün düzünü,
Dilbər sevmə bilməz bu gündən belə
Qırıq yanağını, yanıq üzünü".
Hansının sözünü eşitsin Polad,
Qəlbinmi, beyninmi, bilməyir özü?
Oturub taxt üstə qəmgin, mükəddər

Dalıb xəyallara, yol çəkir gözü.
Nəhayət, haqq verir beyin deyənə
Deyir: – Ürəyimə zor etməliyəm.
Dilbərlə bir yerdə qala bilmərəm,
Başqa bir tərəfə mən getməliyəm.

Mənim taleyimə, baxtıma bir bax,
Görəsən nə günah eləmişəm mən.
Onunla yenidən birləşdiyim vaxt,
Ayrılmalı olduq bir-birimizdən.

Bax buna görə də Zərifə ana
Söhbət salan zaman toydan, nişandan,
Dinib danışmırdı bir kəlmə Polad;
Əhvalı olurdu xeyli pərişan.

Bir ay yatandan sonra zavoda gəldi Polad,
Yenə də dəzgahının üstə əyildi Polad.
Öz iş yoldaşlarıyla yenə salamlaşdı o,
İşlədikcə sevindi, quşək qanad açdı o.

Cərgə-cərgə dəzgahlar bir ahənglə işləyir,
Bir dəzgah polad kəsir, bir dəzgah gümüşləyir.
Yonulduqca sərt metal qılgıncılar saçılır.
Hər dəzgahın üstündə odlu bir gül açılır.
Elə bil ki, havaya ulduzlar səpələnir,
Şölələnir bir anlıq axıb, torpağa enir.
Dəzgahların üstəki atəşfəşanlığa bax,
Motorların gücündən titrəyir burda torpaq.
Sanki nəhəng maşınlar dil bilir insan kimi,
Kəskidən çıxan yonqar qıvrılır ilan kimi.
Dəmir bir əl uzanıb yığır onları dərhal,
Burda muntəzəm yumşaqdır insan əlində metal.
Poladın dəzgahından çıxır hazır hissələr,
Bir-bir baxıb onlara qəbul eləyir Dilbər.
Baxır-baxır onlara yenə Fərhad uzaqdan,
Yenə də paxılıqdan alışıb yanır yaman.
Yenə də ürəyində yurd salır bəd fikirlər,
O haradan bilsin ki, sevenlər nə çəkirlər?
Çox soyuq danışdı Dilbərlə Polad artıq,
Görünmürdü arada əvvəlki mehribanlıq.
Baxışlar söyləməirdi ürəkdeki sözləri,
Zillənirdi Dilbərə heç Poladın gözləri.
Elə bil ki, onların arasında heç zaman,
Bir söhbət olmamışdı, məhəbbətdən, sevdadan.
Bunu Fərhad yəqin ki, duymuşdu ilk baxışdan,
Baş qaldırmışdı onun ürəyində bir ilan.
Məqam axtarırdı o, sancmaq üçün Dilbəri,
Elə bil gözəlyirdi bugünü çoxdan bəri...
İş saati qurtarıb fəhlələr dağılanda,
Adamlar yavaş-yavaş sexdən çıxan zamanda,
Qapı ağzında Fərhad yaxaladı Dilbəri:
– Niyə qəmlidir belə gözəl qızın gözləri?
Nə pis kökə düşübdür sən sevdəyin oğlan,
Qırıq yanağıyın yoxsa yas saxlayırsan?
Daha heç əvvəlkitək gülüb, danışmayırsız,
Yoxsa o, indi sənə xoşuna gəlmir, ay qız?
Allaha şükür mənim yanıma ki, yanağım,

Burnum öz yerindədir, büzülməyib dodağım,
 Minnətimi çekirlər sənə kimi gözəllər...
 Dönüb elə baxdı ki, Fərhada bu vaxt Dərbər,
 Boğazında tıxandı onun sözü, söhbəti.
 Dərbər dedi: – Hər naşı nə qanır məhəbbəti?
 Bilmədiyin bir şeyə sən soxma öz burnunu,
 Əvvəlkindən daha çox sevirəm indi onu.
 O, mənəyin bu saat əzəkindən əzizdir,
 Çünki bizim eşqimiz günəş kimi təmizdir.
 Bu sözləri söyləyib Dərbər yola düzəldi,
 Onun yadına bu vaxt belə bir nəğmə gəldi:
 “Bizim dostluğumuza qarışmasın özgülər,
 Ortağa girməsin hər xəbis, hər ev yıxan.
 Sevənlərin başına min dərd, min bəla gələr,
 Gərək dözüb hər şeyə ürək versin imtahan.
 Taleyim bağlamışdır mənə sənə yaxından,
 Bizi ayıra bilməz yadların iftirası.
 Ləkəsiz olacaqdır, mən bilərəm hər zaman
 Sevgimin ibtidası, eşqimin intəhası.
 Mən ki, sənə vermişəm ürəyimi, qəlbimi,
 İlhamımı hər zaman sənədən alacağam mən.
 Ortağa girməsin paxıllar ilan kimi,
 Öləndək eşqimə sadıq qalacağam mən”.
 Bəs bu vaxt hardaydı görəsən Polad,
 O, harda məşğuldu, o nə edirdi?
 Qulaq asın deyim... o, direktorla
 Maşında əyləşib birgə gedirdi.
 Geniş küçələrdən, prospektlərdən
 Quş kimi uçaraq keçirdi maşın.
 Direktor deyirdi bu vaxt Polada:
 – Yoxsa azlıq edir sənə maaşın?
 – Məsələ maaşda deyil ki, təkcə,
 Sizdən getməyimə başqa səbəb var.
 Bu haqda çox ölçüb, çox biçmişəm mən,
 Axır, getməyimə vermişəm qərar.
 – Dediysin səbəbi bilmək olmazmı?
 Əgər sirr deyilsə, açıq danış bir.

– Məni bağışlayın, yoldaş direktor,
 Hər şeyi danışmaq mümkün deyildir,
 – Yaxşı, nə deyirəm, özün bilərsən,
 Ağıllı oğlansan, az deyil yaşın.
 Məsləhət sənindir...
 Elə bu zaman
 Sahil küçəsindən keçirdi maşın.

– Gəlsənə, ay Polad, düşək maşından
 Təmiz hava alağ bulvarda bir az.
 Əgər yer üzünü gəzib dolansan
 Bizim bulvar kimi bulvar tapılmaz!

Bir az mübalığə vardır bu sözdə,
 Amma nə edəsən, ürəkdən gəlir.
 Gözəl paytaxtımız Bakıya olan
 Məhəbbətdən gəlir, istəkdən gəlir.
 Sahildə dayanıb baxın Xəzərə
 Firuzə varmıdır bu mavilikdə?!
 Dənizlər içində, deyərsən düzü,
 Xəzər tək yaranıb səmavilikdə.

Seyr edin sahildən, seyr edin, dostlar,
 Dalğalı dənizi gündə min kərə.
 Yənə doymayacaq gözünüz sizin,
 Məftun olacaqsız gözəlliklərə.

Elə bil Bakının iki qoludur –
 Bayıl burnu sağdan, Zığ burnu soldan.
 Sanki qucaqlayıb mavi Xəzəri
 Bakı sinəsinə basacaq bu an.
 Baxın Ağşəhərə, Qaraşəhərə,
 Zavod bacaları görün nə çoxdur.
 Onların içində bizim zavodun
 Bacasından amma hündürü yoxdur.
 Bunu direktor da hiss etdi sanki,
 Bir bacaya baxdı, bir də Polada.

Səsində bir qürur dedi: – Ay Polad,
 Bir tamaşa eylə bizim zavoda;
 Gör burdan necə nə aydın görünür,
 Hər yerdən hündürdür bacamız deyən.
 Əgər doğrusunu bilmək istəsən,
 Bunun özüylə də fəxr edirəm mən.
 Bakıda ən böyük zavod bizimdir,
 Kim fərəhlə baxmaz belə zavoda.
 Özünə görə də tarixçəsi var,
 Babanın adıyla bağlıdır o da.
 Hara gedəcəksən, hara, ay Polad,
 Burdan yaxşı olsun, bilmirəm düzü,
 Axı müqavilə bağlamısan sən,
 Gərək bütöv olsun adamın sözü.
 Yoxsa unutmusan olub keçəni,
 Söz verdin, üstündə durasan gərək.
 Bəs sən dəstəyə, o fəhlələrə
 Sən getsən, başçılıq bəs kim edəcək?
 – Nə çoxdur zavodda yaxşı işçilər,
 Məni əvəz edən tapılar yəqin.
 – Adam tapmağına taparıq... amma
 Qorxaqlıq olmazmı sənə getməyin?
 – Qorxaqlıq nə üçün, mən hara getsəm
 Orda edəcəyəm vədimə əməl.
 – Yaxşı, nə deyirəm, bu gün fikirləş,
 Qəti cavab üçün sabah səhər gəl!..
 Onlar ayrıldılar bir-birlərindən,
 Polad sağa getdi, direktor sola.
 Bulvarda bu zaman sahil boyunca
 Gənclər gəzirdilər yenə qol-qola.
 Bütün sifətlərdə hiss olunurdu
 Dostluq, səmimiyyət və mehribanlıq.
 Şimşək sürətilə bir arzu keçdi
 Poladın qəlbindən bu vaxt bir anlıq;
 “Qol-qola gəzişən gənclər içində
 Kaş mən də Dilbərle olaydım indi”
 Sanki bu arzudan eyni açıldı,

Gözləri parladı, qəlbi isindi...
 Gəzdi küçə-küçə xeyli şəhəri,
 Çox gec gəldi evə həmin gün Polad.
 Onu qarşıladı pillekən üstə
 Gözündə həyəcan Zərifə arvad.
 – Ay oğul, hardasan, niyə gec gəldin,
 Üzdü ürəyimi nigarançılıq!
 – Nə üçün nigaran qalırsan məndən,
 Uşaq deyiləm ki, ay ana, artıq.
 – Dilbər də bizdəydi, xeyli gözlədi,
 Axır çıxıb getdi səndən nigaran.
 İstəyirdi sənə kinoya getsin,
 Gəlmədin, pərt oldu qızçıqaz yaman.
 Tez ol zəng elə, bilsin gəlmişən.
 – Bilmirəm onların nömrəsini mən.
 – Ay oğul, son vaxtlar çox qüssəlisen,
 Deyən bir dərdin var, gizlətmə məndən.
 – Deyirsən dərdin var? Ana, ay ana,
 Özün bilmirsən ki, böyükdür dərdim.
 Mənimlə olsaydı, tək zavod deyil,
 Bakının özündən çıxıb gedərdim.
 – Nə olub, ay oğul, nə olub məgər,
 Hansı bədbəxtçilik dərd olub sənə?
 – Anacan, doğrusu bu sir-sifətlə
 Utanıram çıxam adam içinə.
 Elə bil ananın başına bu vaxt
 Bir qazan qaynar su tökdülər birdən;
 Bunu deyə bildi ancaq oğluna:
 – Sən ki, qız deyilsən, oğlum, kişisən.
 Bu vaxt cingiltiyə dindi telefon,
 Götürdü dəstəyi Zərifə arvad.
 – Eşidirəm... Dilbər... sən sən, ay qızım!
 Lap bu saat gəlib çıxıbdır Polad.
 Çağırım? Bu saat!
 – Ana, istəməz...
 – Gəl görüm, qız səndən qalıb nigaran.
 Dəstəyi polada verib Zərifə

Özü tez-tələsik çıxdı otaqdan.
 İstədi çox sərbəst danışsın oğlu,
 Ondan çəkinməsin, utanmasın da.
 Gözəldir, hələ də ana-balanın
 Bir həya pərdəsi var arasında.
 Gəlin, biz də çıxaq, dostlar, otaqdan
 Söhbət edənlərə mane olmayaq.
 Poladla Dilbərin danışığını
 Biz də eşitməyək, qulaq asmayaq.
 Onlar nə danışdı, bilmirəm düzü,
 Lakin gülməyirdi Poladın üzü.
 Yenə qüssəliydi bu cavan oğlan,
 Amma istəyirdi öz anasından
 Gizlətsin qəlbinin kədərlərini,
 Tək içsin dərдинin zəhərlərini.
 Ana ürəyindən həssas şey varmı,
 Ana bu dərdlərdən qafil olarmı?
 Onun öz dərdir oğlunun dərdi,
 Ana bu dərdləri qovmaq istədi.
 Amma nə etsin ki, yoxdur qüdrəti,
 Oğul ürəyinə çatmır qüvvəti.
 – Ay oğul, yatsana, vaxt gecdir artıq,
 Sabah durmalısən ala qaralıq.
 – Yaxşı, sal yerimi, yatım, anacan,
 Doğrudan da keçib gecə yarından...
 Dərddən köyrəlsə də ana ürəyi,
 O, göz yaşı töküb qan qaraltmadı.
 Girdi yatağına anayla bala,
 İlan vuran yatdı, onlar yatmadı.
 Ananın altında od oldu döşək,
 Onu alov kimi yandırdı yorğan.
 Min xəyala düşdü, min fikrə düşdü,
 Yerində min dəfə çevrildi oğlan.
 O çox fikirləşdi, çox qurdalandı,
 Gah saata baxdı, gah çölə çıxdı.
 Səhər də elə bir açılmayacaq,
 Bu vaxt ürəyindən bir nəğmə axdı:

“Mən səni çox sevirəm, həm də möhkəm sevirəm,
 Amma istəyirəm ki, səndən mən üz çevirəm.
 Gəl qınama meni sən,
 Sən mənə tay deyilsən.
 Sən ətirli bir çiçək,
 Mən xəzan vurmuş güləm.
 Sən atəşin bir ürək,
 Mən soyumuş bir külem.
 Sən dalğalı bir dəniz...
 Necə tay olaq ki, biz.

Mən coşmaq istəsəm də, coşa bilmirəm artıq.
 Sən çırpınmaq sevirsen, mənse dinclik, rahatlıq.
 Çox sevirəm mən səni, həm də möhkəm sevirəm,
 Amma istəyirəm ki, səndən mən üz çevirəm.

Amma bacarmıram mən,
 Gəl qınama meni sən”.

Polad bu dəfə də çevrildiyi vaxt
 Divardakı şəkə sataşdı gözü.
 Sanki usta Polad danışacaqdı,
 Vardı nəvəsinə deyəcək sözü.
 Polad babasına baxdı diqqətlə,
 Onun da üzünü bürümüşdü qəm.
 – Baba, bir yol göstər, bir məsləhət ver,
 Çətinə düşmüşəm, dara düşmüşəm.
 Sanki dilə gəldi bu zaman şəkil,
 Elə bil danışdı, o aram-aram:
 – Səbr elə, ay bala, dara düşəndə
 Təmkinlə iş görür, danılmaz adam.
 – Doğrusu bilmirəm heç nə edim mən,
 Pis olmaz ki, çıxıb getsəm zavoddan?
 – Səməndər, səməndər olardımı heç
 Əgər ayrılısaydı alovdan, oddan?
 Ahənrüba kimi bir şeydir zavod,
 O dəmiri çəker, poladı çəker.

Səni də çəkəcək o öz qoynuna,
 Dəmirtek, poladtek möhkəmsən əgər.
 – Turalım zavoddan getmədim, qaldım.
 Bəs Dilbər?.. Onunla nə edim, baba?
 – Əsil məhəbbətse, əgər məhəbbət
 O heç vaxt, heç zaman çıxmaz biveyə.
 – Babacan, bağışla, üzr istəyirəm,
 Nədənə qəlbimdə bir vahimə var.
 Qorxuram evlənsək, sir-sifətimi
 Dilbərin başına qaxınc vururlar.
 – Məhəbbət qaş-gözə bağlı şey deyil,
 Ürəklə ürəyin ülfətidir o.
 İnsan yaranandan ta bu vaxtadək
 Bəşərin ən ulu qüdrətidir o.
 Gərək məhəbbətdə ürək düz olsun,
 Onda nöqtə boyda olmasın ləkə.
 Ürək ləkələnər, bala, boş yerə,
 Əzab çəkə-çəkə, dərd çəkə-çəkə.
 – Deyirsən boş yerə dərd çəkmişəm mən?
 Yerimdə olsaydın, sən nə edirdin?
 – İşlə, evvelkitək, sev evvelkitək,
 Nə bir qüssən olsun, nə də ki, dərdin...
 Sanki usta Polad deyib bunları
 Yenə şəkil oldu, yenə lal oldu.
 Nəvə yorulmamış söz dinləməkdən
 Baba danışmaqdan deyən yoruldu.
 Polad babasına verdi yüz sual,
 Amma heç birinə almadı cavab.
 Yüz xəyala düşdü, yüz fikrə düşdü
 Ta səhərə kimi o, çəkdi əzab.
 Nəhayət, elə bil birdən ayıldı,
 Dedi öz-özünə: “Düz deyir babam.
 Mən öz taleyimi, mən öz bəxtimi
 Doğma zavodumla bağlamalıyam.
 Əgər sevməsəydi Dilbər ürəkdən
 Bizə gələrdimi, zəng edərdimi?
 Yenə əzəlkitək gülüb üzümə

Mənimlə bir addım yol gedərdimi?
 Yox, yox səhv etmişəm, yanılmışam mən,
 Sədaqət tökülür onun gözündən”.
 Polad gülümsədi bu vaxt sevincdən,
 Qüسسə düman kimi getdi üzündən.
 Sabahı gün Polad gəldi zavoda
 Əvvəl direktorun yanına getdi.
 “Yazdığım ərzəni geri qaytarın!”
 Deyib gülə-gülə o, xahiş etdi.
 Direktor baxaraq bu vaxt Polada
 O da gülümsədi mehribanlıqla.
 Dedi: – Mən bilirdim getməyəcəksən
 Sən bizim zavoddan bu asanlıqla.
 Baba ocağındır, ata yurdundur
 Sinəsi ordenli bu zavod sənin.
 Gərək hamısından qabaqda getsin
 O zəhmətkeş dəstən, a Polad, sənin.
 Hazırlaş, üç günə düşürsən yola
 Qarlı Moskvaya, belədir həyat.
 Öndə gedənlərin, əməkçilərin
 Orda yığıncağı olacaq, Polad.
 Çıxış etmək üçün sən də hazırlaş,
 Danışarsan orda zavodumuzdan.
 Tətbiq elədiyin kəsicidən də
 Unutma deməyi, danışan zaman.
 Dilbər də səninlə gedəcək, yəqin
 O da çıxış edib danışacaqdır.
 Dəzgah arxasına keçib bugündən
 Deyəsən səninlə yarışacaqdır.
 Daha nəzarətçi olmaq istəmir,
 Deyir ki, dəzgahda işləyim gərək.
 Ona öz işində müvəffəqiyyət,
 Bir də yaxşı dəməd arzu eləyək.
 Polad bu sözlərdən qırazdı bir az,
 Amma pərt olmadı qızaran zaman.
 Alıb ərzəsini cırdı ordaca,
 İşlədiyi sexə getdi durmadan.

Dilbər işləyirdi qonşu dəzgahda,
Poladı görəntək qaçdı dodağı.
Onun dəzgahının üstündə idi
Sexin şefəq rəngli kiçik bayrağı.
Ən yaxşı işləyən dəzgahda olur.
Bir saat içində bu kiçik bayraq.
Polad yaxınlaşıb Dilbərə dedi:
– Gəlsənə səninlə bir şərt bağlayaq.
Görək bu bayraq bu iş günündə
Kim çox saxlayacaq əlində, Dilbər?
Hər kimdə çox qalsa bu kiçik bayraq
Demək o qalibdir, a çalıb səfər.
Razısan?
– Razıyam, dediklərinlə.
– Demək yarışımız başlayır bizim.
Hər işdə, hər yerdə, hər zaman, inan,
Uğur diləyirəm sənə, əzizim!
Dilbər güldü səhər kimi,
Açıldı gül dodaqları.
Dan yeritək çəhrayıya
Boyandı al yanaqları.
Maraqlandı bu yarışla
Bütün sexdə işləyənlər.
Gah qabaqda Polad getdi,
Gah da Dilbər.
Qızışırdı mübarizə,
Saat-saat keçdikcə vaxt.
Od tuturdu, alışırdı
Paxıllıqdan amma Fərhad.
Əsas deyil bu yarışda
Kimin zəfər çalacağı.
Şərt budur ki, mübarizə
Rəmzi kimi bu bayraq
Dik tutasan başın üstə,
Əllərindən verməyəsen,
Alqışlasın səni ellər,
Alqışlasın səni vətən!

Qoy Poladın olsun zəfər,
O, özü də Dilbərindir.
Hər çalınan zəfər, bizim
Azad, xoşbəxt ellərindir.
İstər onu zavodda çal,
İstər geniş tarlalarda:
İstər sonsuz fəzada çal,
İstər coşqun dalgalarda.
İş saati qurtaranda
Əl verərək birər-birər.
Həm Poladı, həm Dilbəri
Təbrik etdi sexdəkilər.
Şən dəstədən tək-cə Fərhad
Dostlar, geri qaldı, o gün;
Bu şənliyi bir dörd kimi
Ürəyinə saldı o gün.

Günlər ötüb keçdi axar çay kimi,
Keçdi o günlərdən bir qış, bir bahar.
Toy məclisi qurdu zavod bağında
Bir yaz axşamında qızlar, oğlanlar
Oynayın, oxuyun səhərə kimi
Nə ayaq yorulsun, nə əl yorulsun.
Gəlin, bir ağızdan belə söyləyək:
– Bu gözəl toyunuz mübarək olsun!
Nə yaxşı məclisdir, arzu eləyək
Dosta qismət olsun belə toy, düyün.
Süfrənin başında Poladla Dilbər
Bəylə gəlin kimi oturub bugün.
Bax, bu həmin yerdir, burda ilk dəfə
İlk görüş vermişdi Dilbərə Polad.
Amma bu ilk görüş biz bilir ki,
O vaxt baş tutmadı, tutmadı heyhat!
Bax, bu həmin yerdir, bu həmin bağdır,
Etibarsız bildi Poladı Dilbər.
Bax, bu həmin yerdə iki sevgili
Görüş təyin edib, görüşmədilər.

Bax bu həmin yerdir, indi bu yerdə
 Ömürlük birləşir ürəklə ürək.
 Bütün subaylara belə gözəl, şən
 Məclis arzu edək, toy arzu edək.
 Bütün zavoddakı gənclər burdadır,
 Yenə tək-cə Fərhad dəyməyir gözə;
 Qaydadır ürəyi qurdlu olanlar
 Elin şənliyində çıxmazlar üzə.
 Zərifə ananın bu gün sevinci
 Sığmır yerə-göyə, dünya onundur.
 Axı bu təmtəraq, bu toy məclisi
 Onun öz gəlini, öz oğlunundur.
 Nə qədər gözəldir gənclərin toyu,
 Bircə an susmayırsan musiqi səsi.
 Axşamdan başlayıb səhərə kimi
 Uzanır şənliklə bu toy məclisi.
 Poladla Dilbəre arzu edirlər
 Şən ömür, xoş həyat, müvəffəqiyyət.
 Qovuşur bu gecə iki sevgili,
 Dünya yaşadığca var ol, məhəbbət!

GÖZLƏR, ÜRƏKLƏR, ƏMƏLLƏR...

*Hazırda Voljsk şəhərində yaşayan
 Oksana və Ruvın Olinqolara, onların
 on uşağına həsr edirəm.*

Bir cüt ürək tanıyıram,
 İki cüt göz,
 Bir əməl.
 Tanış olmaq istəyirsən
 Uzaq durma,
 Yaxın gəl.
 Keşməkeşli yollar keçib
 Bu ürəklər, bu gözlər.

Kaş açaydı onlardakı hər mənanı
 Bu sözlər.
 O gözlərə, ürəklərə
 Rast gəlmisiz belkə siz?!
 Gözlər açıq səma kimi
 Aydın, işıqlı, ləkəsiz.
 Ürəklərsə bir ümmandır,
 Sahili yox, dibi yox.
 Təlatümlü, qasırğalı

İki qəlbin hünərindən
 Yaranmışdır
 Bir əməl.
 Əməl demə,
 Zülmətlərə işıq saçan
 od, məşəl.
 Tanış olmaq istəyirsən,
 yaxın gəl!
 O gözlərin bir cütü,
 O ürəyin birisi
 Bizim Oksananındır.
 Gözlərin bir cütüylə,
 Ürəyin o birisi
 Ruvın adlı
 Mehriban,
 Gəzəl bir oğlanındır.
 Onların ikisininidir
 Dediymiz əməl də.
 Nə qədər hünər vardır,
 İki qəldən doğulmuş
 Bir eşqdə, bir əməldə.
 Oksana ilə Ruvın

Orxus şəhərində.
Onlar öz yerlərində
Boy atıb, böyüyüblər
Bir-birindən xəbərsiz.
Bütün uşaqlar kimi
Qayğısız və kədərsiz
Görməmişdilər onlar
Bir-birinin üzünü,
Bir-birinin gözünü.
Eşitməmişdi onlar
Bir-birinin səsinə,
Havalı nəğməsinə.
Oksana Ukraynada
Çatırdı boya-başa.
Orxus küçələrində
Ruin dolurdu yaşa.
Nə Oksana bilirdi
Orxus adlı şəhərdə
Ruvinin olduğunu.
Nə də Ruvin bilirdi
Oksananın
Harada, nə vaxt doğulduğunu.
Bir-birlərindən uzaq
Yaşayırdılar onlar.
Ürəklərində bahar,
Dileklərində bahar.

* * *

Müharibə başlandı,
Pozuldu yer üzünün
Sakitliyi, dincliyi.
Uşaq uşaqlığını,
Qoca qocalığını,
Gənclər də gəncliyini
İtirdilər
Davanın boğucu tüstüsündə.
Ölüm bir cəllad kimi
Qılınc çəkib dayandı

Ömürlərin pusqusunda.
Dodaqlarda nəğmələr susdu,
Budaqlarda quşların səsi,
Tüfənglər, toplar dindi.
Yer üzü
Boz barıt tüstüsündən
Paltar geyindi.
Qırıldı ürəklərdə ümid və arzu.
Qəlblərdə yuva saldı
Ayrılıq və ölüm qorxusu.
Əli silah tutanlar
Getdi cəbhələrə.
Taxıllı zemilər
Döndü səngərə.
Yığılmamış buğda
Sünbülün üstə yandı.
Arsenallarla birgə
Güllər də bombalandı.
Nə Oksana uşaqdı o vaxt,
Nə Ruvin.
Hər ikisi bilirdi
Nə demək olduğunu
Müharibənin.
Hər ikisi dadmışdı
Hərbin acısını.
Ruin atasını itirmişdi,
Oksana ata-anasıyla,
İki bacısını.
Min-min adamı
Didərgin salmışdı
Müharibə öz yerindən.
Uzaqlarda qalmışdı
Qohum-qardaş və Vətən.
Avropanın çox yeri
Tikanlı məftillər arasında
Düşərgəyə dönmüşdü.
Min-min vuran ürəkdə
Min-min ümid sönmüşdü.

Ayelebenə yaxın
 Bir düşərgədə,
 Dünyanın hər yerindən
 Adam tapmaq olardı.
 Burdakı əsirlərin
 Ad-familiyası yoxdu,
 Təkcə nömersi vardı
 Bir...
 On bir...
 Yüz bir...
 Min bir...
 Yüz yeddiydi Oksana,
 İki yüz on beş – Ruvin.
 İlk dəfə burda rastlaşdı
 İki cüt göz, bir cüt ürək.
 Bir-birinin yanından
 Danışmadan keçərək.
 Lakin gözlər gözlərə
 Oğrun bir nəzər saldı.
 Ruvinin yadında
 107 rəqəmi,
 Oksanın yadında
 215 qaldı.
 Milə-mil xalatlara
 Yazılmışdı iki rəqəm.
 İki yüz on beş qüسسə,
 Yüz yeddi – kədər və qəm.
 İki cüt göz, bir cüt ürək
 Bu rəqəmləri axtardı
 Şəhər də, axşam da.
 Əsirlər işə gedəndə,
 Əsirlər işdən gələndə,
 Naharda, şamda.
 Rəqəmlər bir-birinə
 Rast gələndə,
 Ürəklər döyündü rıqqətlə,
 Gözlər parladı məhəbbətlə.
 Burda hər şey əsirdi,

Əsirdi insan... hüquq...
 Əsirdi mənlilik... vüqar...
 Fəşistlərlə olsaydı
 Fikri də, xəyalı da,
 Eşqi də, amalı da,
 Əsir edərdi onlar.
 Lakin fikri, xəyalı,
 Məhəbbəti, amalı
 Əsir etmək olarmı?
 İki qəlbə yaranmış
 Bir məhəbbət əməli
 Əsirlikdə qalarmı?
 Qoy Oksana danışsın,
 Qoy Ruvin versin cavab
 Bütün bu suallara.

O k s a n a
 O zaman ki, keçirdi
 Ömür qara, gün qara.
 Bir gündə azı yüz yol
 Təhqirlərə dözürdük.
 Elə vaxt olurdu ki,
 Canımızdan bezirdik.
 O vaxt həyatın yükü
 Bizim küreyimizdə
 Qurğuşundan ağırdu.
 Bir gün yeddi yüz əsir
 Tikanlı məftillərə,
 Süngüyə, pulemyota,
 Əsirliyin özünə
 Üsyan etdi, var səslə
 Bağırdu:
 “Biz insanıq!.. İnsan!..”
 İnsan özünə
 İnsan dediyi üçün
 Avtomatlar açıldı.
 Muncuq sapa düzülən kimi
 Gülloyə düzüldü

Yeddi yüz insan,
Yeddi yüz həyat,
Yeddi yüz ürək,
Yeddi yüz əsir,
Yeddi yüz can.

R u v i n

Faşistlərə
Ölənlerin dərisindən
Abajurlar qaldı.
Bizə əsirlik və qütbət acısı.
Faşist xanımları
Ölənlerin dərisindən
Çanta tutdu,
Əlcək saldı.
Onlara qızıl diş qapaqları qaldı,
Bizə – həsrət acısı.
Mən yüz yeddini axtardım.

O k s a n a

Mən iki yüz on beşi
Sağ qalmış rəqəmlər içindən.

R u v i n

Yüz yeddini görəndə mən,
Nuru getmiş gözlərimə
İşıq gəldi.
Gücü tükənmiş
Dizlərimə qüvvət,
Qaranlıq uçuruma dönmüş
Qəlbimə ümid və cürət.
Dedim:
Nə qədər ağır olsa da
Həyat yükü,
Daşmalıyam.
Ölüm bahasına olsa da, yaşamalı,
Yaşamalıyam.

O k s a n a

İki yüz on beşi görəndə mən,
Heç özüm də bilmədən
Gülümsədim,
Çoxdan gülüşü getmiş dodaqlarımla.
Yadıma Dnepr sahilləri düşdü,
Uşaqlığım, gəncliyim,
Dəcəlliyim, dincliyim.
Güc gəldi mənə
Yaşamaq həvəsi.
Hardansa yadıma düşdü
Bir Ukrayna nəğməsi:
“Yaşa, yaşa məhəbbət,
Nə böyük hikmətin var.
Sevib yaşamalıdır
Dünyada
Yaşayanlar”.

R u v i n

Bir-biriylə danışmadıq biz,
Düşərgədə danışdıq da əsirdi.
Lakin bir-birini görəndə
Gözlərimiz gülürdü.
Bizim ürəklərimiz
Yarpaq kimi əsirdi.
Yüz yeddi əspazdı
Xörək paylayırdı –
Nahar olanda,
Şam olanda.

O k s a n a

Xörək yox
Erzats*
Bir də kartof qabığından,
Çuğundurdan və undan
Hazırlanmış balanda.

* Aşağı keyfiyyətli qəhvə

R u v i n

Hə, hə, erzats və balanda,
Mən xörək dedim sizə.
Füerlaker, füerblok
Onu da çox görürdü
Zalımlığından bizə.
Görüm qara olsun
Əsirliyin üzü,
Zaman dəyirman kimi
Üydürdü ömrümüzü.

O k s a n a

Biz danışmırdıq,
Lakin bir-birini
Anlamaq üçün
Ehtiyac yoxdu sözə.

R u v i n

Rast gələndə göz-gözə
Gözlərimiz danışdı.

O k s a n a

Qəlblərimiz dinləyirdi
Gözlərin söhbətini.

R u v i n

Bəzən bircə baxış da
Kifayətdir açmaqçın
Qəlbın məhəbbətini.

O k s a n a

Dilimiz də özümüztek
Əsirdi bizim.
Mən baxışlarımla
Deyirdim: – ver qabını,
Sənə balanda süzüm.

R u v i n

Eh... getsin o günlər,
Bir də dönməsin geri...
Nə isə, sözsüz də

Yaxşı başa düşürdü
Ürəklər ürəkləri,
Gözlər gözləri.
Lakin həyatımız ağırdı...
Milçək qırılan kimi,
Qırılırdı əsirlər;
On-on,
Yüz-yüz,
Gözümüzün önündə.
Ürəyimdə ağrı vardı
Diş ağrısından betər,
Baş ağrısından betər.
Düşünürdüm, görəsən
Bu ağırlar nə zaman
Qurtarar, sona yetər.
1945-in
İlk bahar günündə
Məni tikintiyə apardılar faşistlər.
Həmin gün, həmin səhər,
Yüz yeddi ilə mən
Palçıq daşımalı olduq
Bir xərəkə.
Gözlər gözlərlə danışdı,
Ürək-ürəkə.
Yüz yeddi mənə baxdı,
Çevirərək başını.
Göstərdi
Yaxınlıqda dayanan bir məşını.
Yüz yeddinin qonur gözləri
Soruşdu məndən:
– Sürmək bacarırsan?
– Bacarıram! – dedim gözlərimlə.

(Nə üçünsə aulılü əlimdən xərək!)
– Qaçaqmı? – soruşdu gözlər.
– Qaçaq! – deyə – cavab verdi ürək.

O k s a n a

Bir xərək də daşdıq,
İki xərək də...

Sonra yolumuzu
Maşının yanından saldıq.
Düşündük.
Bəsdir bu qədər alçaldıq.
Həyatın əzabı
Ləzzətindən çoxdursa,
Əgər sənin hüquqün,
Azadlığın yoxdursa,
Yaşamaq nəyə gərək?
Yıxılmış bir adamın
Qollarından tutub sən
Qaldırmırsansa əgər,
Yaşamaq nəyə dəyər?
İnsansansa ya yaşa,
Ya da mərdliklə məhv ol.
Belə yaşamaqdansa,
Ölmək yaxşıdır bir yol!

R u v i n
Ürəklər də gözlər də
Həmin səhər verdilər
Qəti qərarlarını:
– Qaçmaq, lazımdır, qaçmaq!

O k s a n a
Ancaq
Hara, hayana?

R u v i n
Oğul istəyirdi ki,
Əli avtomatlı
Keşikçilərin qabağında dayana.

O k s a n a
Bu dəfə də maşının
Yanından keçəndə biz,
Titrəmədi əlimiz,
Titrəmədi dizimiz.

Maşına çatdıq
Xərəyi atdıq,
Mindik.
Qorxduq və sevindik.
Motor düşdü işə,
Keşikçilər – təşvişə.
Motor işlədi,
Avtomatlar işlədi.
Fırlandı təkərlər,
Yol sarıldı təkərlərə
Sürət lazımdı, sürət!
Cəsarət, cürət.

O k s a n a
Ateş zonasından
Çıxdıq nəhayət.
Mən yaralanmışdım
Kürəyimdən.
Görəsən sağ qalaram?!
Ah, bilirsiniz,
Necə də
Yaşamaq həvəsi keçdi ürəyimdən...

R u v i n
Biz maşında öyrəndik
Bir-birinin adını.
İlk dəfə
Oksana dedi dodaqlarım...
İlk dəfə
Ruvın eşitdi qulaqlarım.
Qabaqda meşə vardı,
Meşəyə yollar ayrılırdı,
Hansı seçim, gedim?
Hansından keçim, gedim?
Suallar,

suallar...
Əyri sual şəklində
Görünürdü gözümə

Bütün ayrılan yollar.
Hansı seçim, gedim?
Hansından keçim, gedim?

O k s a n a

Mən meşəyə sür – dedim,
Yenə bizimçün ümid
Orda görünür – dedim.
Ruin sürdü meşəyə...
Meşə gizlətdi bizi
Göydən, günəşdən, yoldan.
Vahiməyə düşürdük
Hər ağacdən, hər koldan.
Bir talaya çatdıq biz,
Düşdük maşından.
Aparırdı məni qan,
Yaram yaman ağrıdırdı.
Dabanımdan tənəmədək
Canımda ağrı vardı.
Ruin köynəyini cırıb
Yaramı sarıdı.
Böyümüşdü ağzımda
Susuzluqdan dilim.
Nə ayaqlarım sözümə baxırdı
Nə əlim.
Ruin dedi: "Oksana bir az da döz".
Baxdı bir-birinə
Bir cüt ürək,
İki cüt göz.
– Daha gedə bilmərəm,
Yoxdur taqətim.
Qoy mən meşədə qalım,
Sən get... qurtar...
Nə ədəz dizlərində gücün var.
Mənim ilk məhəbbətim,
Mənim son məhəbbətim...
Ürəyimdən keçənləri
Gözlərimdən oxudu Ruin.

Eşitmək istəmədi sözlərini
Ürək ürəyin,
Gözlər gözlərin.
Məni çiyinə aldı Ruin...
Gözüm tamam qaraldı,
Başıma fırlandı
Yer, göy, ağaclar bütün,
Mən huşumu itirdim.
Nə dəhşətli
Qorxusu varmış ölümün.

R u v i n

Bu zaman qulaqlarıma
Motosiklet səsləri,
İt hürüşməsi gəldi.
Gələn motosiklet deyildi,
İt deyildi,
Əcəldi.
Çiyinlərimdə Oksana
Qaçdım nə ki, gücüm var.
Gizlətdi bizi meşədəki ağaclar...
Uzaqlaşdı get-gedə
Motor səsi,
İt hürüşməsi...
Anlar keçdi
Saat kimi, gün kimi;
Sakit-sakit,
Aram-aram.
Meşəyə düşdü axşam.
Bir meşə qaldı,
Bir biz...
Bir də ürəyimizdə
Ələ keçmək qorxusu,
Və qurtuluş arzusu.

M ü ə l l i f

Onlar meşədə qaldılar
Bir neçə gün.
Mərdliklə baxdılar

Gözlerine ölümün.
 Ölüm soyuq olub gəldi,
 Dondura bilmədi
 İki cüt gözü.
 Ölüm aclıq olub gəldi,
 Üzə bilmədi
 Bir cüt ürəyi.
 Ölüm hücum çəkib gəldi,
 Qıra bilmədi
 Bir əməli.
 Gözlər, ürəklər və əməl
 Yaşamaq həvəsiylə
 Silahlandılar,
 Qovdular əcəli.
 Yeridilər yavaş-yavaş,
 Üçüncü gün bir kəndə çatdılar.
 Rastlarına gələn
 Bir qapını döydülər.
 Ürəklərində ümid,
 Ürəklərində təlaş.
 Açıldı qapı,
 Bir qarı çıxdı.
 Baxdı onlara sual dolu nəzərlərlə:
 – Kimsiniz?
 – Əsirdik, indi qaçqınıq biz,
 – Uzaq edin xatanızı başımdan!
 – Hara gedək?
 – Nə bilim, istədiyiniz yana!
 – Dayan, ana, ay ana.
 İki həyat pənah gətirib sizə.
 Mərhəmət göstərin
 Tutsalar bizi
 Asarlar dardan!
 – Mən almanam!
 – Anasan axı!
 – Belə zamanda
 Mərhəmət gözləməsin
 Balalar analardan,

– Yox, yox...
 Ana mərhəməti həmişə vardır.
 Günəş kimi,
 Torpaq kimi,
 Su kimi,
 Ürəklərin,
 Gözlərin
 Bitməz arzusu kimi.
 Burax, gölək içəri.
 Məhv oluruq acıdan...
 – Gören olsa,
 Bilən olsa,
 Bizi də asarlar dar ağacından!
 – Bəs insanlıq,
 Bəs analıq,
 Bəs mərhəmət?
 Qorxma, ana, cürət et!
 Ana buraxdı içəri
 Ruvini, Oksanını.
 Mən hər yerdə belə görmüşəm ananı,
 Cəsarətli, cürətli,
 Rəhmli, mərhəmətli.
 Analarla olsaydı
 Heç dava da olmazdı.
 Analarla olsaydı
 Cəlladlarla,
 Faşistlər
 Anadan doğulmazdı.
 Analarla olsaydı,
 Belə müsibətlər də
 Olmazdı heç bir zaman.
 Yer üzü dönərdi
 Əfsanəvi cənnətə,
 Can deyərdi insana insan.
 Cənnət dedim,
 Xəyalımdan
 İçerisində ölüm qorxusu olmayan
 Bir dünya keçdi,

Gözlərində həsrət qayğısı olmayan
 Adamlar.
 Bağçalar keçdi,
 Bağlar keçdi,
 Yaz-qış
 Çiçəkli, bəhrəli,
 Solmaq və qurumaq qorxusu olmayan
 Ağaclar.
 Zəhmətinə,
 Alın tərinə,
 Əllərinə güvənən,
 Bir-biirinə səadətlər bəxş edən
 İnsanlar.
 Lakin yenə insanlar keçdi
 Xəyalımdan.
 Mənəm, mənəm deyən insanlar,
 Cənnəti cəhənnəmə çevirən insanlar.
 Müharibə hərisləri,
 Pul hərisləri,
 Yer üzünün iblisləri...
 Düşündüm,
 Yer üzünü cənnətə dönsəydi əgər,
 Bəs bu xəbislər
 Nə edərdilər?..

R u v i n
 Bir az tənzip ver
 Yoldaşım yaralıdır,
 Sarıyım yarasını!..

Q a r ı
 Yazıq qız!
 Əsirlik cavanlıqda ağardıb
 Saçlarının qarasını.
 Al... al... sarı...
 Kendimizdə həkim var
 Amma...

O k s a n a
 Yox... yox, lazım deyil,
 Keçinərik həkimsiz.

Q a r ı
 Oğul, hansı millətdəsiniz?
 Haralısınız siz?

R u v i n
 Danimarkadanam mən,
 Adım Ruvindir,
 Oksana – Ukraynadan.

Q a r ı
 Ukraynadan? Ay aman!
 Bu nə işdir düşdüm mən?
 Yemək verim, içmək verim,
 Bəlkə çıxıb gedəsiniz
 Bizim xarabamızdan?
 Başıma bəla gələr
 Bu ukraynalı qızdan.
 Yenə səni birtəhər
 Bəlkə saxlaya bilim...

R u v i n
 Nə deyirsən, ay ana?
 Necə də gəlir dilin?

Q a r ı
 Bəs nə edim?
 O k s a n a
 Tez polisə ver xəbər,
 İki əsir tutduğunçun
 Sənə orden versinlər.
 Ya götürüb baltanı
 Vur bizim başımıza
 Öldür ikimizi də.
 Xilas elə bu dərddən
 Özünü də, bizi də.

Q a r ı
Yamanca sərt şeysən!

O k s a n a
Qabaqlar sərtdim, indi
Heç bir şey deyiləm mən.

Q a r ı
Amma dilin uzundur.

O k s a n a
Onun bir faydası var?

Q a r ı
Aman diləyən adam
Dilini qısa saxlar.
Mənim də oğlum vardı...
Ruin yaşda olardı.
Onu Ukraynada
Öldürdü sizinkilər.

O k s a n a
Günahkar bizik məgər?

Q a r ı
Bəs kimdir?

O k s a n a
Almanlar!

Q a r ı
Axı mən də almanam,
Heç istəyirdimmi ki,
Getsin, gəlməsin balam?

O k s a n a
Bizim analarımız
İstəyirdilər məgər,
Onların balaları
Əsirlikdə ölsünlər?!
Kim kimin dincliyini

Pozdu əvvəlcə deyin?
Kimlər oldu baisi
Deyin müharibənin?
Kim kimə etdi hücum?

Q a r ı
Bunların heç birində
Zərrə qədər günahkar
Deyildir, mənim oğlum.

O k s a n a
Bəs sizin oğlunuzun
Ukrayna torpağında
Deyin nə işi vardı?

Q a r ı
Mənim oğlum soldatdı,
Əmr edən Hitler özü,
Bir də generallardı.

O k s a n a
Onda Hitlerdən alın,
Generallardan alın
Yeganə oğlunuzun
Siz də intiqamını.

Q a r ı
Hitlerdən necə alım
Mən oğlumun qanını.
Heç onun yaxasına
Əlim çatarmı mənim?

O k s a n a
Bizimki çatar ancaq!
Ondan bizim ordumuz
Milyon-milyon ananın
Qisasını alacaq

M ü ə l l i f
Təkcə cəbhələrdə
Getmirdi müharibə.

Hər kənddə,
 Hər şəhərdə,
 Hər daxmada,
 Hər evdə,
 Əsəblərdə,
 Sinirdə
 Gedirdi müharibə.
 Beyinlərdə,
 Ürəkdə?
 Düşüncədə,
 Fikirdə,
 Gedirdi müharibə.
 Müharibə edirdi
 Oksanayla qarı da.
 Onların düşüncələri,
 Onların amalları da!
 Yarı yolda qaldı qarı.
 Oksana zəfər çaldı, nəhayət.
 Ruvinin də ürəyində,
 Beynində müharibə gedirdi.
 Üz-üzə dayanmışdı
 Daxilində iki hiss!
 Vicdan və şəhvət.
 Oksana gözəl qızdı
 Qaş qara, gözlər qonur.
 Bədən ağappaq...
 Cavan oğlan...
 Cavan qız...
 Tək otaq...
 Neyləsin Ruvin?
 Şəhvət ac canavar kimi
 Diş qıcırırdı.
 Vicdan döz deyirdi.
 Şəhvət bir söz,
 Vicdan bir söz deyirdi.
 Bu sözlərin hamısı
 Ruvinin ürəyindən gəlirdi.
 Elə bil ki, bir deyil,

İki idi ürəyi.
 Hərənin öz əmri,
 Hərənin öz istəyi.
 Hansını eşitsin
 Onların Ruvin?
 Bitib qurtarmır
 Saatları,
 Əzablarıtək
 Belə gecələrin.
 Yumur gözlərini Ruvin
 Yata bilməyir.
 Çevrilir o yana,
 Çevrilir bu yana,
 Yata bilməyir.
 Durur, oturur,
 Bayıra çıxır,
 Siqaret çəkir –
 Yata bilməyir.
 Rahat buraxmır
 Onu
 Bu xəbis fikir,
 Yata bilməyir.
 Vuruşur hisslər,
 Burada da alicənablıq,
 Vicdan qazanır zəfər.
 Şəhərə yaxın yatır Ruvin də,
 Alman qarısının
 Rahat evində...
 Günlər, həftələr keçir.
 İtir onlarçün
 Günlərin sırası da.
 Yavaş-yavaş sağalır,
 Oksananın yarası da.
 Qarı oğul kimi,
 Qız kimi baxır onlara.
 Gündüzlər zirzəmiyə
 Girib orda qalırlar,
 Gecələr bayıra çıxırlar,
 Göyə də baxırlar,

Ulduzlara da baxırlar.
Günlər, həftələr keçir,
Yeknəsəqlik can sıxır,
Onlar yenə dözürlər.
Bir gün gəlir, nəhayət
Onlar bu cür həyatın
Özündən də bezirlər.

O k s a n a
Nə qədər çəkəcək bu?

R u v i n
Allah bilir nə qədər!..

O k s a n a
Bu özü də insançın
Əsirlik deyil məyər?
Deyən qaçmaqda bizim
Olmadı köməyimiz.
Məgər əsir qalmağın
Əsirlikdən qaçdıq biz?

R u v i n
Əlimizdən nə gələr?
Hər halda düşərgədən
Bura yaxşıdır yüz yol.
Naşükürlük eləmə,
Oksana Allahla ol.
Axır bir çıxış yolu
Tapılar yəqin!

O k s a n a
Ruin, ay Ruvin,
Gəl gedək!

R u v i n
Hara?

O k s a n a
Şərqə tərəf –
Bizimkilərin yanına.

Deyirlər burdan az var
Oder çayına.

R u v i n
Sizinkilər Oderə
Çatıblar məyər?

O k s a n a
Biz ora çatanadək
Onlar da yəqin gələr.
Əşitmədinmi dünən
Nə danışdı qarı.
Bizimkilər yamanca
Qovurlar almanları.

R u v i n
Yaman da danışsan,
Boş-boş söhbət açmışıq...
Məgər güllələnməyən
Əsirlikdən qaçmışıq?

O k s a n a
Gecələr yol gedərik,
Gündüzlər gizlənərik,
Bütün əziyyətlərə,
Əzablara dözərik.

R u v i n
Oksana dediklərin
Şirin xəyaldır ancaq.

O k s a n a
Nə vaxtadək qəlbimiz
Əsirlikdə qalacaq?

M ü ə l l i f
Oksana ilə Ruvin
Hardan biləydilər ki,
Artıq Oder çayını
Keçiblər bizimkilər.
Geriyə çəkiliblər

Faşistlər şəhər-şəhər.
Artıq Berlində gedir
Küçə vuruşmaları...
Bir neçə gündən sonra
Dedi onlara qarşı:

Q a r ı

Almaniya təslim olur
Ruslar Berlindədir...
Kimdən eşitmək olar
İndi sözün düzünü.
Deyirlər ki, furer də
Öldürübdür özünü.
Deyirlər bugün, sabah
Qurtarır dava artıq.
Görmürsüz, neçə gündür
Biz də bombalanmırıq...

M ü ə l l i f

Ruvin baxdı Oksanaya,
Oksana da Ruvinə...
Yenə gözlər dikildi
Bir-birinə.
Əsirlikdə olduğutək,
Yenə danışdı
Ürəklə ürək,
Bu dəfə sevinərək...
Oksananın gözləri dedi:
– Artıq vaxtdır,
Düşək yola.
Ruvinin gözləri verdi cavab:
– Uğurlar ola!

Q a r ı

Başınıza bir bəla
Açmaz əsirliyiniz?
Yollar, izlər hələ də
Soldatlarla doludur.

Belə vaxtda qaçqınçın
Yol getmək qorxuludur.
Bir neçə gün də qalın.
Sakitlik olsun bir az,
Belə vaxtda sizinçin
Yola çıxmaq yaramaz.

O k s a n a

Bizimkilər buradan
Məgər çox uzaqdılar?

Q a r ı

Bizim kənddən Berlində
Ay qızım, xeyli yol var.

R u v i n

Bu qədər gözləmişik
Gəl, bir az da gözləyək.
İndi gerek daha çox ehtiyatla iş görək.

O k s a n a

Yoxsa qorxunsan, Ruvin?

R u v i n

Qorxmaq niyə?.. Oksana,
Sən özün faşistlərin
Mən cür vəhşiliyini
Görməmişəm mi məgər?
Bizi yolda tutsalar
Orda güllələyərler.

Q a r ı

Ruvin düz deyir, qızım,
Bir az da gözləyin siz.

O k s a n a

Gözləməkdən, ay ana,
Kor oldu gözlərimiz.

Q a r ı

Nə etmək olar, bala,
Deyirlər ki, hər işdə
Yaxşı şeydir ehtiyat...
Bir kənd içinə çıxım
Qayıdıram bu saat...

M ü ə l l i f

Yarım saatdan sonra
Qayıdıb gəldi qarı.
Yanağına axırdı
Sə kimi göz yaşları
Elə bil onu indi
Boğacaqdı hıçqırıq.
SİLƏRƏK göz yaşını
Danışdı qırıq-qırıq.

Q a r ı

Almaniya bu səhər...
Təslim... olmuşdur artıq...
Gözünüz olsun aydın!

O k s a n a

Bəs niyə ağlayırdın?

Q a r ı

Məğlub olmuş bir xalqın
Ağlamazmı qarısı?
Bir vaxt vardı, bizimdi
Yer üzünün yarısı...
Müzəffər bir ordutək
Tanınırdı ordumuz.
Bitdi, qurtardı hər şey
Məğlub oldu xalqımız,
Məğlub oldu yurdumuz.
Belə dandığımıçın
Qınamayın məni siz.
Bir alman qarısının
Belə gündə qəlbini

Çətin başa düşərsiz.
Bir gözümde sevinc var,
O birisində – kədər.
Mənim üçün həm acı,
Həm şirindir bu xəbər.
Bir alman kimi buna
Qəlbən acıyıram mən.
Bir insan kimi ancaq
Sevinirəm ürəkdən...
Mənə fikir verməyin,
İşinizdə olun siz,
Daha təhlükə yoxdur,
Çıxıb gedə bilərsiz...

O k s a n a

Yox, yox dayan, ana can,
Deyəsən bu vaxtacan
Bir çox şeylər hələ
Səninçin deyil aydın.
Mən çox demirəm, elə
Onca gün yerimizdə,
Əsirlikdə olsaydın
Belə danışmazdın sən.

Q a r ı

İndicə dedim ki, mən
Qınamayın məni siz,
Mənim qəlbimdəkini
Anlaya bilməzsiniz.
Düzdür əsir olmusan,
Oğlun ölməyib ancaq.
Hər şey keçib gədəcək,
Amma mənim qəlbimdə
Oğul dağı qalacaq.

O k s a n a

Mənim ürəyimdəsə
Ata-ana dağıyla,

İki bacı dağı var.
Onların dördünü də
Faşistlər bir saatda
Dara çəkib asdılar.

Q a r ı
Mən ki, faşist deyiləm,
Nə də faşistdi balam.
Davaya nifrət edən
Sadəcə bir almanam.

O k s a n a
Almanlardan ötrü də
Davanın qurtarması
Bayrama dönsün gerek.

Q a r ı
Bununçun da, ay qızım,
Ürək istəyir, ürək...
Sən elə bilirsen ki,
Mən sevinmirəm məgər.
Bayaq dedim ki, sənə
Mənim üçün həm acı,
Həm şirindir bu xəbər.

O k s a n a
Əsil almandan ötrü
Gerek verdiyin xəbər
Bayram olsun, ana can.
Xalq deyil məğlub olan,
Faşizmdir, zülumdür.
Qələbə çalan həyat,
Məğlub olan – ölümdür.
Yer üzü azad olur
Hitlerin vəhşətindən.
Almanların özü də
Qurtaracaq bugündən
Faşist əsarətindən.

Q a r ı
Bu da düzdür... nə isə,
Daha vaxtdır, tərpinin.
Yubanmaq olmaz artıq.

R u v i n
Oğul kimi, qız kimi
Biz səndən ayrılıraq.

O k s a n a
Çəkdiyin zəhmət üçün
Minnetdarıq biz sənə

Q a r ı
Keçib gedər, çatan kimi
Bir məktub yazın mənə.

M ü ə l l i f
Onlar qarıyla görüşdülər,
Öpüşdülər.
Öpdülər qarının o üzündən,
Öpdülər qarının bu üzündən,
Öpdülər qarının
Yaşı qurumamış gözündən.
Evdən çıxdılar,
Gördülər ki, yollarda
Nə qoşun var,
Nə keşikçi var.
Şərqə tərəf getdilər onlar.
Şəhərlərdən keçdilər,
Kəndlərdən keçdilər.
Kəsmədi yollarını
Nə güllə səsi,
Nə top gurultusu artıq.
Hər yerdə sevinc vardı,
Hər tərəfdə bir şadlıq.
Küçələrə, yollara
Gülüş səsi dolmuşdu.
Qələbənin ilk günü,
Sülhün ilk günü,

Hamı üçün sevincli,
Şad bir bayram olmuşdu.
Birdən qarmon səsi,
Vətən nəğməsi
Eşitdi Oksana.
Yüyürdü səso sarı,
Dolaşdı ayaqları
Yıxıldı, durdu.
Yenə yürürdü.
Bir soldatın boynuna
Sarıldı Oksana.
– Ah, sizsiniz! – deyib
Ağladı uğuna-uğuna.
Qarışdı bir-birinə
Sevinclə kədər.
Tez dövrəyə aldı
Onları döyüşçülər.
Bir azdan hamı bildi
Oksananın, Ruvinin
Başına gələnləri.
Hayıfslanırdılar niyə
Qurtara bilmədilər
Düşərgə məftilləri arxasında
Sorgusuz-sualsız ölənləri.
Xeyir-dua verdilər
Əsirlikdə yaranmış,
Lakin əsir olmamış
Bu ülvə məhəbbətə.
Əhsən söylədi hamı
Bu eşqə, cəsarətə.
Zarafatla birisi
Belə dedi onlara:
– Belkə toyunuzu da
Burda eləyək sizin.

O k s a n a
Bunun üçün narahat
Olma, mənim əzizim,

Hələ toydan da vacib
İşlərimiz var bizim.

S o l d a t
Daha nə iş, ay canım,
Nə qədər dava vardı...

O k s a n a
Komendantın yanına
Aparsaydınız bizi
Daha yaxşı olardı...

M ü ə l l i f
Komendantın yanına
Apardılar onları
Döyüşçülər.
Oksana ilə Ruvini
Orda da danışdılar
Başlarına nə gəlib
Birər-birər.
Komendant zəng elədi,
Öyrəndi nə vaxt gedir
Əziz diyara qatar.
Bir neçə gündən sonra
Oksanayla Ruvini
Döyüşçülər vəğzaldan
Gəlib yola saldılar.

* * *

İyirmi ildən artıq
Bir vaxt keçib o gündən.
Xəbər tutmaq istəseniz
Oksanadan Ruvindən,
Volojskiyə gedin,
İndi orda yaşayır
Oksana ilə Ruvini.
İndi onların gültək
On uşaqları vardır;

Beşi qız, beşi oğlan.
 Tez-tez məktub alıram
 Mən yenə də onlardan.
 Oksana üç-dörd il olar
 Ali təhsil alıbdir;
 İndi mühəndisdir o.
 Ruvinə bir böyük
 Tikintidə işləyir,
 Səhə rəisidir o.
 Yenə əvvəlki kimi
 Bir baxışdan anlayır
 Gözlər gözləri,
 Ürək ürəyi.
 Axı ilk gündən
 Gözlər öyrədib,
 Ürək öyrədib,
 "Sevdim" deməyi.
 Tanış olmağa
 Olsa meyliniz,
 Yaxın gəlin siz.
 Gözlər, ürəklər
 Əməl hər zaman,
 Qarşılar sizi
 Gülər, mehriban...

MÜNDƏRİCAT

Setirlərdə döyünən ürək	4
-------------------------------	---

ƏBƏDİ SEVGİ

Azərbaycan torpağı	10
Ey gözəl vətən	10
Azərbaycan	11
Bahar	12
Fəzaya insan uçdu	14
Əbədi sevgi	14
Həyat dərmanı	15

CƏBHƏ ŞEİRLƏRİ

Qaranquş	18
Özüdür	19
Vur, qardaşım, vur, azadlıq eşqinə!	19
Ana torpaq	20
Möhkəm saxla sevgilim	21
Şəkil haqqında məhni	22
Taqqanroq	22
Dnepr	23
Bir varaq kağız	25
Torpaq qazma	26
Döyüşçünün ölümü	27
Mən niyə donmadım	27
Hücumdan sonra	28
Ney səsi	28
İgid oğlan	29
Kimin qanıdır o qan?!	30
Uşaq bağçası	33

KEÇİLƏN GÜNLƏRƏ BAXIRAM BU GÜN

Xatirələr	36
Mingeçevir lövhələri	37
Təzə şəhər	42
Gənclik küçəsi	43
Yeni məcrə	44
Mingeçevirdə	44
Möhtəşəm bir yolun yolçusuyuq biz	46

Kəndimiz	46
Çoban	47
Çay kənarında	48
Yaylaq	48

MÜXTƏLİF MİSRALAR

Qanlı yara	50
Boş qalmış beşik	51
Körpə dustaq	53
Gözəldir	54
Anama	55
Sənin vurğununam bahar, ay bahar!	55
Puşkinə	56
Günəşli Aşqabad	57
Firuzə	57
Ocaqçılar	58
Hökmdarın emri	58
Elə xoşbəxtəm ki	60
Başqa adam	61
Yaltaq	61
"Bəxtəfər" balıq	62
Acı dil	62

LƏPƏLƏR

Mən baharı sevirem	63
İstək	63
İthaf	64
Ayrılıq	64
Həqiqət	64
"Çiçək"	65
Bağ, xəzan və mən	65
Ömür	65
Məsəl	66
Çətin dil	66
Bəlkə duya biləsən	66
Sünbül	66
Ürəyimdəsen	67
Vüqar	68
Balıqçı qız	68
Qış günəşi və son	69

Demə	69
Qoşa vuracaqdır ürəklərimiz	69
Bağcadan keçmişən	70
Yaxın və uzaq	70
Uzaqda olan bir dost üçün	71
Niyə?	72
Çayda körpü olar ürək	72
Ayna	72
Sual	73
İlk məhəbbət	73
Bu ürək də sənindir	73
Niyə sevdim mən səni	74
Dəniz	75
Dənizə alqış	75
Sahildə	76
Ləpələr	77
Oxşarlığın var	77
Qayalar	78
İlk baharın nəfəsi	78
Subaylar mahnısı	79
O zaman ki,	80
"Qırx beş yaşım..."	81
Mənim gücüm	81
"Ürəyimdə ağrı var..."	82
Yüz min şeir yazardım	82
"Demişdin yaz gəlsin..."	82
Lay lay	83
Şair dostuma	84
Söz olmasaydı	85
Qürur və peşimançılıq	86
Soruşanda səndən	86
Duymadın	86
Ləpələr pıçıldaşır	87
Laylay səsləri	87
Ulduzlar	88
"Ya payız özü qızıdır?!.."	88
"Biz öyrətdik illəri saymağı..."	88
Xirosima	89
"Ellərə bağladığ ürəyimizi..."	89
Balıq	90

Xəzər	90
Sevmək həsrəti	90
Yenə o	91
Bu da bir şeir daha keçən xatirələrdən	91
Qocalır	92
"Dünya qatar odası..."	92
Dalğa	92
Qəlbin arzusu	93
"Gözlərinin içində..."	93
Sevinc	93
"Mizrabım tardan ayrı..."	94
Kaş ölməzlik deyilən bir ölümle ölsəydim	94
Nazim	95

Dostluq nəğməsi	108
Bakı nəğməsi	108
Zibeydə	109
Təkcə seni sevmişəm	109
Gəlmədin	110

POEMALAR

Samur dastanı	111
Bacı	116
Dalğalar arasında	124
Polad	143
Gözlər, ürəklər, əməllər... ..	186

Sənin şerin	96
Sülh arzusu	96
Sevgi mahnısı	96
"Kəndimizin yolu daşdan..."	97
Çağırılmış bayatı	97
Payız nəğməsi	98
Balkan dağları	99
Dəmoqoq	100
"Geco-gündüz..."	100
Dəniz şeirlərindən	100
Həya	101
Sərhəddə düşüncələr	101

NƏGMƏLƏR

Xatirə mahnısı	102
Neylərom unutsan	102
Gəl-gəl	103
Bakı axşamları	103
Görüş	104
Mahnı	104
Ağacda leylək	105
Yar incidi	105
Sevgilim	106
Sevki mahnısı	106
Yaxın mahnısı	107

Buraxılışa məsul:	<i>Əziz Güləliyev</i>
Texniki redaktor:	<i>Rövşən Ağayev</i>
Tərtibatçı-rəssam:	<i>Nərgiz Əliyeva</i>
Kompyuter sahifələyicisi:	<i>Alianna Duxanina</i>
Korrektor:	<i>Elmira Teymurova</i>

Yığılmağa verilmişdir 21.08.2004. Çapa imzalanmışdır 25.01.2005.
 Formatı 60x90 $\frac{1}{16}$. Fiziki çap vərəqi 14. Ofset çap üsulu.
 Tirajı 25000. Sifariş 14.

Kitab “PROMAT” mətbəəsində çap olunmuşdur.